

TARİHTEN BUGÜNE ÜLKE İHLAL KARNELERİ
HISTORICAL REPORT CARDS ON THE VIOLATIONS OF CIVIL RIGHTS

RUSYA
RUSSIA

UHİM

içindekiler

contents

3

sunuş
presentation

5

Siyasî Tarihi
Political History

22

Kırım Sürgünü
Deportation of Crimea

38

Afganistan İşgali
Occupation of Afghanistan

49

Çeçenistan İşgali ve Soykırımı
Chechen Occupation and Massacre

yayına hazırlayan / editor
HÜSEYİN TÜRKAN

ingilizce çeviri /
translation to english
Z. HAFSA ORHAN ASTRÖM

grafik-tasarım / graphic-design
MUSTAFA EDİZ ALTINDIŞ

hukuk danışmanları / adviser of law
AV. MUSTAFA DEMİRAL
AV. METİN KUTLUBAY

baskı / press
İSTANBUL, OCAK 2016

baskı-cilt / printing-press
KLON REKLAM / 0.212 679 66 30

Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi (UHiM)
International Center For Watching Violation of Rights

Selman-i Pak Cd. Şeyh Yokuşu Sk. No: 6/4 Üsküdar / İstanbul
Tel: 0 216 341 15 88 Faks: 0 216 495 29 63
web: www.uhim.org e-posta: info@uhim.org

© Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi

sunuş presentation

“Rusya İhlal Karnesi” başlıklı çalışmamız, Çarlık döneminden Sovyetler Birliği’ne ve günümüz Rusya’sına uzanan tarihsel süreçte Rusya’nın gerçekleştirdiği ihlalleri konu almaktadır. 16. yüzyılın ortalarından itibaren dünya siyasetinde söz sahibi olmaya başlayan ve giderek küresel bir aktöre dönüşen Rusya, özellikle 18. yüzyıldan itibaren Müslüman coğrafyayı hedef alan işgal, soykırım ve sürgün politikalarıyla Kırım’dan Orta Asya’ya kadar çok geniş bir sahada milyonlarca insanın yaşamını yitirmesine sebep olmuştur. Bu süreçte hakimiyeti altındaki topraklarda sürdürdüğü zorunlu sürgün, asimilasyon ve işgal politikalarıyla Rusya, toplamda milyonlarca insanın yaşamını yitirmesine yol açmıştır. Çar-

Our work titled “Violation Report of Russia” is about violations of Russia within historical process extending from Tsarist period to Soviet Union and today’s Russia. Russia, which started to have a voice in world politics and gradually transformed into a global actor since the middle of the 16th century, caused death of millions of people with its occupation, genocide and exile policies targeting Muslim geography in a very wide area from Crimea to Central Asia. During this process, Russia caused death of millions of people in total due to its forced exile, assimilation and occupation policies followed on lands that it took control of. Such practices that started in Tsarist Russian period continued also throughout communist

lık Rusya döneminde başlayan bu uygulamalar Bolşevik Devrimi sonrasında komünist rejim boyunca da devam etmiş, özellikle Stalin döneminde hayata geçirilen katı uygulamalar kapanması mümkün olmayan derin acılara sebebiyet vermiştir.

Rusya, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana gelen yakın dönemde de, dünya siyasetinde belirleyici bir aktör olarak yer alma hedefini sürdürmektedir. Başta Çeçenistan işgali olmak üzere, Kırım'ın ilhak edilmesi, Ukrayna ve Gürcistan gibi komşu ülkelere karşı yürütülen politikalar, Suriye İçsavaşı'nda takınılan tavır ve benzeri politikalar, Rusya'nın söz konusu hedef doğrultusunda nasıl bir yol izleyeceğine dair fikir vermektedir.

Çalışmamız, Rusya'nın dünya üzerindeki politikalarına eleştirel bir bakış niteliği taşımaktadır. Hiç şüphesiz hak ihlalleri her dönemde ve her coğrafyada yaşanagelmıştır. Ancak "Tarihten Bugüne Ülke İhlal Karneleri" üst başlığını taşıyan çalışmalarımızın temel amacı; medeniyet, barış ve özgürlüklerin temsilcisi olduğu iddiasını taşıyan ve bugün sınırları dışında etki gücüne sahip olan devletlerin söylemlerinin gerçekliğini test etmek, göz ardı edilen bu alanın tartışmaya açılmasına katkı sağlamaktır.

regime after Bolshevik Revolution. Especially the harsh policies put into practice during Stalin period caused deep wounds whose closure is not possible.

Russia has continued its aim of taking place in world politics as a determining actor in the period from the end of Cold War and collapse of the Soviet Union. Firstly the occupation of Chechnya, then annexation of Crimea, policies followed against neighbour countries such as Ukraine and Georgia, stand taken and similar policies in Syrian civil war give an idea about what kind of a way Russia would follow towards the aforementioned aim.

Our work has a critical perspective on Russia's world politics. Of course, violations of rights have experienced in every period and every geography. However, the main aim of our works having the main heading of "Violation Reports From Past till Today" is to test the accuracy of expressions of states that have the assertion of being representatives of civilization, peace and freedoms, and have political clout beyond their territories. Thus, we aim to contribute in opening of this neglected area into discussion.

Siyasî Tarihi

Political History

Rusya Hakkında Genel Bilgiler

1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılması üzerine kurulan Rusya Federasyonu, kuzeyden Kuzey Buz Denizi; doğudan Büyük Okyanus; güneyden Kuzey Kore, Çin, Moğolistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Gürcistan; batıdan ise Ukrayna, Belarus, Letonya, Estonya, Finlandiya ve İsveç ile komşudur. Rusya'ya bağlı olan fakat millî sınırlarının dışında olan Kaliningrad ise Polonya, Litvanya ve Baltık Denizi ile çevrilidir. Yüzölçümü 17.075.389 km², nüfusu yaklaşık 145 milyondur. Başkenti Moskova, diğer önemli şehirleri Saint Petersburg, Novosibirsk, Nizhni Novgorod, Ekaterinburg, Samara, Omsk, Kazan, Çelyabinsk, Rostov-na-Donu, Ufa, Volgograd ve Perm'dir. Nü-

General Information About Russia

Russian Federation was established after dissolution of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) in 1991. It is neighbour with Arctic Ocean from north; Pacific Ocean from east; North Korea, China, Mongolia, Kazakhstan, Azerbaijan and Georgia from south; Ukraine, Belarus, Latvia, Estonia, Finland and Sweden from west. Kaliningrad, which is connected to Russia but lies outside its borders, is surrounded by Poland, Lithuania and the Baltic Sea. The area of Russia is 17.075.389 km² and its population is around 145 million. Its capital is Moscow and some of its other important cities are Saint Petersburg, Novosibirsk, Nizhny Novgorod, Yekaterinburg, Samara, Omsk, Kazan, Chelyabinsk,

fus yoğunluğu 8.4 kişi/km² olmakla birlikte, bu sayı ülkenin doğu sınırlarında 1.2'ye düşerken, batı kesimlerinde 26.6'ya kadar çıkar. Nüfusun %79.8'ini Ruslar, %3.8'ini Tatarlar, %2'sini Ukraynalılar, geri kalanını ise Başkırt, Çeçen, Çuvaş, Ermeni, Moldovalı, Avar, Belarusslu, Kazak, Azerî, Kabartay, Yakut, İnguş gibi azınlıklar oluşturur. Etnik açıdan oldukça parçalı bir yapıya sahip olan Rusya'da, Çarlık ve Sovyet dönemlerinde uygulanan politikalar sebebiyle yaklaşık 160 farklı etnik grup bulunmaktadır. Çok geniş bir coğrafyaya yayılmış olması sebebiyle Rusya, sosyal, kültürel, ekonomik ve coğrafi açıdan son derece keskin değişkenlikler barındırmaktadır.

Sovyetler Birliği'ne Kadarki Süreç

Rusların bugün bulundukları coğrafyaya ne zaman, nasıl ve nereden geldikleri konusunda farklı fikirler öne sürülmekle birlikte, M.Ö. 8. yüzyıl civarında Kuzey Karadeniz kıyılarına yerleşen Yunan kolonileri ve Rus-Ukrayna step bölgelerine yerleşen İskit ve Sarmatların bu bölgenin bilinen en eski yerleşimcileri olduğu kabul edilir.

Rusların tarih sahnesine çıkışı ise 9. yüzyılda kurulan Kiev Knezliği ile olmuştur. Kiev Knezliği 13. yüzyıl ortalarına kadar ayakta kalmış ve 1240 yılında Moğollar tarafından yıkılmıştır. Altın Orda Devleti'nin Güney Rusya'yı hakimiyeti altına alması ile yaklaşık iki asır süren bir dönem başlamıştır. Bu süreçte Moskova, Rusların siyasî merkezi olarak öne çıkmaya ve Moskova Knezliği Kiev Knezliği'nden kalan boşluğu doldurmaya başlamıştır. 15. yüzyılın ortalarında III. İvan yönetiminde Altın Orda Devleti kontrol altına alınmış, İstanbul'un Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesiyle birlikte de, son Bizans imparatoru XI. Konstantin Palaiologos'un yeğeni ile evlenen

Rostov-on-Don, Ufa, Volgograd and Perm. While the overall population density is 8.4 person per km², this number decreases to 1.2 in east borders and increases to 26.6 in western districts. 79.8% of the population is composed of Russians, 3.8% of Tatars, 2% of Ukrainians and the rest is of minorities such as Bashkir, Chechen, Chuvash, Armenian, Moldavian, Avar, Belarussian, Kazak, Azerbaijani, Kabardin, Yakuts and Ingushetian. As it can be seen, Russia has ethnically quite fragmented structure. In fact, there are around 160 different ethnic groups by virtue of policies implemented during Soviet times. Since it spreads over a very wide geography, Russia includes very sharp versatilities regarding social, cultural, economic and geographical aspects.

The Period Until Soviet Union

Though there are different ideas in matter of when, how and from where Russians came to the geography that they are living today, it is accepted that Scythians and Sarmatians who settled in the region of Russian-Ukrainian steppes, and Greek colonies who settled in the costs of Northern Black Sea in the 8th century B.C. were the first known residents of the region.

Entrance of Russians to the stage of history occurred with Kievan Rus in the 9th century. Kievan Rus survived until the middle of the 13th century and demolished by Mongols in 1240. Via getting South Russia under domination, the Golden Horde started a new era which lasted around two centuries. During this period, Moscow started to become prominent as the political centre of Russia and the Grand Duchy of Moscow started to fill the gap remained after Kievan Rus. Under the leadership of Ivan III, the Golden Horde was

ve devletin arması olan çift başlı kartala kendi devlet mühründe yer veren III. İvan, Rusya'yı Bizans'ın halefi olarak öne çıkarmıştır.

Rusya'nın güçlü bir devlet yapılanması ile tarih sahnesindeki yerini alması ise 16. yüzyılın ortalarında IV. İvan tarafından kurulan Rus Çarlığı ile birlikte olmuştur.

XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Orta Asya coğrafyasında İngiltere ile Rusya arasında büyük bir güç mücadelesi başlamış, sömürgeci bir anlayışla bölgeye yönelen iki ülkenin mücadelesinden en büyük zararı bölgedeki Türk hanlıkları görmüştür. Bölgede bulunan üç önemli hanlık olan Hokand, Buhara ve Hive Hanlıkları, 19. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'nın hakimiyeti altına girmiştir.

Olivier Roy bu süreci şu cümlelerle özetler:

"1865-1920 arasında Orta Asya'nın fethi, Rus İmparatorluğu'nun yüzyıllar süren seküler genişleme sürecinin müslüman tophuluklar aleyhine sonuçlanmasından başka bir şey değildir."

Roy 16. yüzyılın ortalarında başlayan bu işgal sürecinde Rusların sürekli olarak Müslümanlarla çatıştığını ifade eder:

"... Rusya için, 1552'de Kazan'ın alınmasından 1920'de Buhara'nın alınmasına kadar müslümanlarla hem zamanda (17. yüzyıldaki kısa bir duraklama hariç), hem de mekânda sürekli bir çatışma vardır."

Çarlık Rusyasının 16. yüzyılın ortalarından itibaren Orta Asya coğrafyasındaki Türkî devletleri işgal ederek kendi topraklarına katmaya başlamasıyla birlikte, bu coğrafyada yaşayan Müslüman nüfus üzerinde zorla Hristiyanlaştırma politikası izlenmiş, cami, medrese ve diğer dini müesseseler ortadan kaldırılarak halkın kültür ve eğitim hayatları engellenmeye çalışılmıştır. Öte yandan Müslümanlara ve özellikle

taken under control in the middle of the 15th century. Together with

the conquest of Istanbul by Ottomans, Ivan III got married to the nephew of the last Byzantine Emperor, Konstantin Paleologos XI, and he started to include double-headed eagle -which was the emblem of the Byzantine Empire- within his own emblem. Thus, he put Russia forward as the successor of the Byzantine Empire.

However, the position that Russia took place with strongly in the stage of history had occurred via Tsardom of Russia established by Ivan IV in the middle of the 16th century.

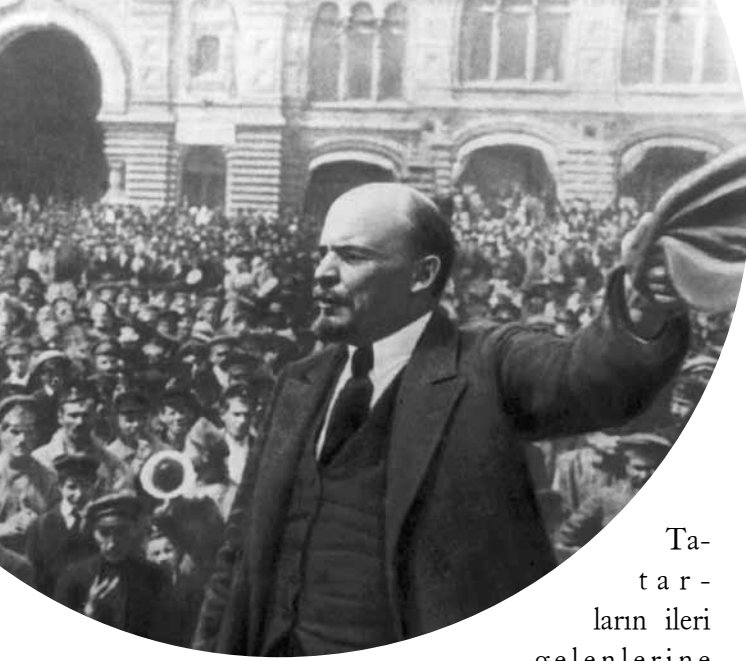
A big power struggle started between England and Russia in Central Asia since the end of the 16th century. Turkish khanates in the region suffered the most from the power struggle of these two countries which turned towards the region with colonial mentality. Three important khanates in the region, Khanate of Kokand, Khanate of Bukhara and Khanate of Khiva, became Russian protectorates in the second half of the 19th century.

Olivier Roy summarizes this process with the following sentences:

"Conquest of the Central Asia between the years of 1865-1920 is nothing than the completion of centuries long secular enlargement process of the Russian empire against Muslim communities."

Roy states that Russians were constantly conflicting with Muslims during this occupation process which started in the middle of the 16th century:

"... For Russia, there was a constant conflict with Muslims in time (except a short period in the 17th century) and space from possession of Kazan in 1552 until possession of Bukhara in 1920."

Ta-
t a r -
ların ileri
gelenlerine

Ortodoksluğu kabul ederek din değiştirmeleri durumunda çeşitli imtiyazlar verilmiş, Hristiyanlığı kabul etmeyenler ise büyük bir baskı ve zulümle karşılaşmışlardır.

Giray Saynur Bozkurt bu konuda şunları söyler:

“Neticede XVI. y.y.’da Kazan Hanlığı’nın Ruslar tarafından ele geçirilmesiyle başlayan ve aşama aşama XIX. y.y.’a kadar Türk ülkelerinin birer birer yok olmalarını sağlayan bütün bu Rus fütuhatları, emeline ulaşmıştı. Rus Hükûmeti Müslüman halktan önce insan kaybı, cami, mektep, medrese gibi dinî ve eğitim müesseselerini yok etme, zorla Hristiyanlaştırma, göç ettirme yoluyla başlattığı asimile politikasını, dinî baskıyı sağlamak ve denetlemek için açılan dinî idareler, Müslümanların topraklarının ellerinden alınarak buralara Rus göçmenlerini yerleştirme, Müslümanların yaşadığı bölgeleri kendi idarecileri yönetiminde çok çeşitli idarî bölgelere ayırarak, bölgelerin askeri ve idarî bakımdan kontrolünü sağlama, kasıtlı olarak ana dilde eğitimi engelleme, ticarî mevkilere sahip çıkarak Müslümanların kalkınmasını önleme gibi çeşitli evrimlerle sürdürdü.”

With the inception of the Tsardom of Russia to annex Turkic nations in Central Asian geography via occupying them from the middle of the 16th century, policy of Christianization by force has been followed on Muslim population in this geography; mosques, madrasas and other religious institutions were abolished; and thus, culture and education life of them was tried to be prevented. On the other hand, various privileges were given to Muslims and especially the notables of Tatars when they converted via accepting Orthodoxy, whereas, the ones who did not accept Christianity experienced a great oppression and outrage.

Giray Saynur Bozkurt says the followings in that regard:

“All these Russian conquests which started with the conquest of the Khanate of Kazan in the 16th century and caused disappearance of Turkish nations one by one until the 19th century actually achieved their goal. Russians started its assimilation policy via human loss, destruction of religious and educational institutions such as mosques, schools (mektep) and madrasas, forced Christianization and migration. Such a policy was continued with various evolvments such as religious institutions established to ensure and inspect religious oppression, divestiture of the regions in which Muslims were living and placement of Russian immigrants there, gaining military and administrative control of the regions in which Muslims were living via separating them into various administrative regions under the administration of their own authorities, prevention of education in mother tongue and inhibition of the development of Muslims by laying claim to trade-related positions.”

Bolşevik Devrimi ve Sovyetler Birliği Dönemi

1917'de Lenin önderliğinde gerçekleşen Bolşevik Devrimi'nin ardından, I. Dünya Savaşı'ndan kalan zorlu koşullarının da etkisiyle ülkede plansız bir ekonomik süreç yaşanmış, "savaş komünizmi" adı verilen dönemde her şeyin devletleştirilmesi sebebiyle özellikle kırsal kesimde kıtlık başgöstermiş, 1920-1921 yıllarında yaklaşık 20 milyon insan kıtlıktan etkilenirken, milyonlarca insan açlık sebebiyle yaşamını yitirmiştir.

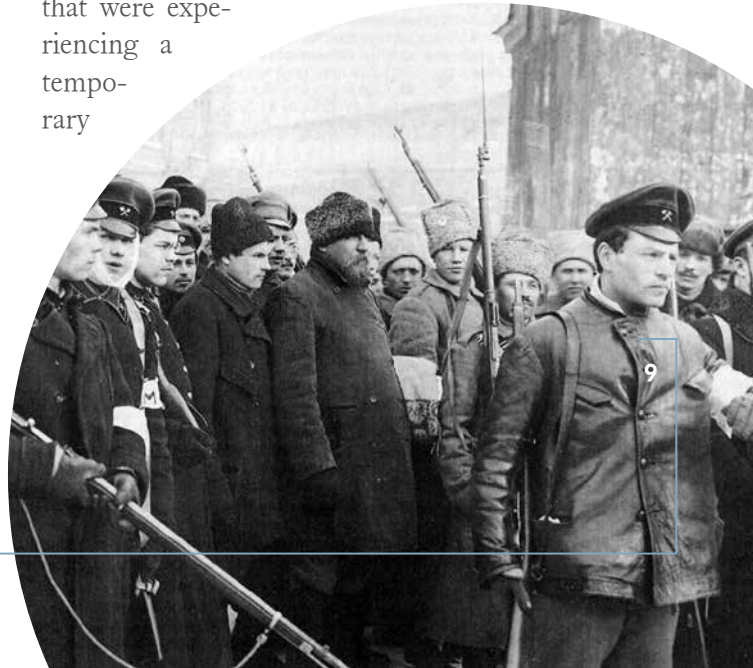
Ocak 1918'de Petersburg'da toplanan kurucu meclis, çoğunluğun Bolşevik olmaması sebebiyle dağıtılırken, Lenin ve arkadaşlarının idaresinde oluşan diktatörlük yönetiminde, eski partileri kapatmış, burjuvazi ve toplumun seçkin kesimi tasfiye edilmiş, çar ve ailesi de katledilmiştir. Bu süreçte başkent Moskova'ya taşınmış, ihtilal karşıtları ile kanlı bir içsavaşa girişilmiştir. 1917-1922 yılları arasında devam eden savaşta yaklaşık 3 milyon insan hayatını kaybetmiştir. Komünist rejimin savaştan galip ayrılmasının ardından, Polonya ve Finlandiya ile sınırlar belirlenmiş, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan gibi çarlık dönemi sonrası geçici bir bağımsızlık dönemi yaşayan devletler ele geçirilmiş, Ukrayna, Belarus ve Transkafkasya ile birleşilmiş ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği oluşturularak anayasası 6 Temmuz 1923'te yürürlüğe girmiştir. Bu birliğe daha sonra 1924'te Özbekistan ve Türkmenistan, 1929'da da Tacikistan katılmıştır.

SSCB, ilk dönemde dış politikada genel olarak barış yanlısı bir politika izlemiş ve Almanya, Türkiye, İran, Afganistan gibi devletlerle çeşitli paktlar, tarafsızlık antlaşmaları imzalamıştır. Lenin'in 1924'te ölmesinin ardından devletin başına geçen Josip Stalin sanayileşme ve ziraî kolektifleşme konularında

The October Revolution and the Period of Soviet Union

After the October Revolution which occurred under the leadership of Lenin in 1917, with also the effect of difficult conditions after the First World War, an unplanned economic period was experienced in the country; famine appeared especially in countryside due to nationalisation of everything during the period called "communism of war", and around 20 million people were affected from the famine between the years of 1920-1921 while millions of people died because of hunger.

Constituent assembly, which gathered in January 1918 in Petersburg, was adjourned since the majority was not Bolshevik. Under the dictatorship of Lenin and his friends, old parties were closed down, bourgeoisie and elite class of the society were rectified, tzar and his family were murdered. During this process, the capital was moved to Moscow and a bloody civil war was started with anti-revolutionists. Three million people lost their lives during the war that continued between the years of 1917-1922. After the victory of the communist regime, borders with Poland and Finland were determined; countries that were experiencing a temporary

ol-
duk-
ça katı
politikalar
uygulamıştır ve bu

uğurda insan kıyımından kaçınılmamıştır. Bu süreçte din hayatın dışına çıkartılmış, kiliseler kapatılarak müze ya da lokale çevrilmiş, eğitim kilisenin kontrolünden alınarak mal varlıklarına el konulmuştur.

Stalin'in yönetimi ele almasından sonra Sovyetler Birliği içerisinde her alanda Ruslaştırma politikası uygulanmaya başlanmıştır. Eğitimde Rusça zorunlu dil haline getirilmiş, Rus/Slav olamayan toplumların alfabeleri (Ermenistan, Gürcistan ve Baltıklar hariç) Kril alfabesine dönüştürülmüştür. Ruslar Sovyetler Birliği'ni oluşturan geniş coğrafyanın dört bir yanına dağılarak üst düzey yöneticiliklere yerleştirilirken, üst düzey yöneticilik için çok iyi derecede Rusça bilme şartı getirilmiştir. Yerli yönetim kademeleri de ciddi oranda tasfiye edilerek büyük çoğunluğu hapsedilmiş ve ölüm cezasına çarptırılmıştır.

Sovyet rejimi, sınırları içerisindeki Müslüman nüfusu hayatın her alanında acımasız uygulamalara tabi tutarken, ülkenin büyük çoğunluğunun bağlı olduğu Hristiyanlığa karşı da tam bir sindirme ve yok etme politikası uygulamıştır. Bu süreç ateizmi benimsemiş olan Lenin ile başlamış, Stalin döneminde daha da

independence after tsardom like Azerbaijan, Armenia, Georgia were seized; a union was established with Ukraine, Belarus and Transcaucasia; and Union of Soviet Socialist Republics was formed. The constitution of the union came into force on 6 July 1923. Uzbekistan and Turkmenistan joined this union in 1924, and Tajikistan in 1929.

USSR generally followed a peaceful foreign policy and signed various treaties and neutrality agreements with countries like Germany, Turkey, Iran and Afghanistan. Josip Stalin, who took control of the state after Lenin's death in 1924, implemented very harsh policies in terms of industrialization and agricultural collectivisation. It was not abstained from massacre of people for this cause. During this process, religion was thrown out of life; churches were closed or transformed into locals; education was taken from the hands of churches and the property of them was confiscated.

After Stalin took control, Russianisation policy was started to be implemented in all spheres within Soviet Union. Russian was made the obligatory language; alphabets of non-Russian/Slavic societies (except Armenia, Georgia and the Baltic) were transformed into cyrillic alphabet. While Russians were placed at high level administrative positions all around the wide geography of the union, it was made obligatory to know Russian very well for these high level positions. On the other hand, local administrations were rectified considerably while most of them were prisoned and sentenced with capital punishment.

While Muslim population within the borders of the Soviet regime were subjected to brutal applications in every aspect of their lives, a complete suppression and demolition policy against also Christianity that the great majority of the country was belonging to was implied.

şiddetlenerek devam etmiştir. Kilise'nin Çarlık rejimine yakın siyasî tavrı da bu düşmanlıkta rol oynamıştır. Bu kapsamda Kilise'ye ait mülklere el konulmuş, dinî kurumların eğitim üzerindeki etkinliğine son verilmiş, din adamları katledilmiş ya da sürgüne gönderilmiş, kiliseler de tek tek kapatılmaya başlanmıştır. Bu gibi yöntemlerle Kilise'nin sosyal ve siyasal alandaki etkinliği kırılmaya, komünist sistemin tam olarak yerleşmesi için toplumun dinden uzaklaşması sağlanmaya çalışılmıştır. Halkın büyük bir saygı ile bağlı olduğu azizlerin mezarlarının açılarak kemiklerinin teşhir edilmesi gibi vahşi uygulamalar da yine bu amaca giden yolda bir yöntem olarak görülmüştür.

Uzun yıllar devam eden din karşıtı uygulamalar neticesinde ülkedeki mabed sayısı büyük ölçüde eritilmiş, halkın dinle ilişkisi tamamen kopartılmaya çalışılmıştır. 1917'de Çarlık Rusyasında 77.767 olan Rus Ortodoks Kilisesi'ne ait kilise ve mabed sayısı 1928'de 28.560'a, Katolik Kilisesi'ne ait mabed sayısı 4.233'ten 128'e, sinagog sayısı 6.059'dan 261'e, cami ve mescid sayısı ise 24.582'den 2.293'e düşmüştür.

Ülkede 1920'lerden itibaren bu uygulamaların hayata geçirilmesinde Militan Ateistler Birliği de önemli rol oynamıştır. "Dinle mücadele sosyalizm için mücadeledir" sloganıyla hareket eden birlik ülke çapında 5.7 milyon üyeye ulaşmıştır. Din adamları üzerindeki baskı ve takiplerin arttığı 1930'lu yıllarda, 165 bin kişi kilise ile irtibatlı olduğu gerekçesi ile sürgün edilmiş, bunlardan 107 bini de idam edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı ve Almanya karşısında girilen mücadele SSCB açısından oldukça ağır sonuçlar doğurmuştur. Savaşta yaklaşık 7.5 milyon asker, 6-8 milyon sivil insan yaşamını yitirmiş, 25 milyon insanın evi tahrip edilmiş,

This process was started by Lenin who was atheist, and continued more violently during the period of Stalin. Political attitude of the church which was close to the tsarist regime played a role in this hostility. In this context, properties of the church were confiscated; activity of religious institutions on education was ended; clergymen were murdered or exiled; churches were started to be closed one by one. With such methods, social and political activity of the church was tried to be reduced, and it was tried to provide that people would be distanced from religion in order for the communist regime to take exact place in society. Brutal applications such as opening the graves of the saints to whom the society was attached with great respect, and showing their bones were also used as a method in order to achieve the aforementioned goal.

In result of anti-religion applications which continued for many years, number of the temples was significantly decreased and relationship between society and religion was tried to be cut off. While number of the churches and temples belonging to Russian Orthodox Church was 77.767 during Tsarist Russia in 1917, this number decreased to 28.560 in 1928. On the other hand, while number of the temples belonging to Catholic Church decreased from 4.233 to 128 and number of synagogues decreased from 6.059 to 261, number of the mosques and masjids decreased from 24.582 to 2.293.

League of Militant Atheists also played an important role in putting these applications into practice within the country since 1920s. The league which acted upon the slogan of "Struggle against religion is struggle for socialism" reached 5.7 million members country-wide. In 1930s when oppression and chasing on clergymen increased, 165 thousand people were exiled on account of the fact that they had connection with church, and 107 thousand of these people were executed.

ülkede altyapı büyük zarara uğratılmış, sanayi kuruluşları ve işyerleri yok edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Tahran (Kasım-Aralık 1943), Makao (Ekim 1944) ve özellikle Yalta'da (Şubat 1945) gerçekleştirilen konferanslarda, kurulacak olan Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın temelleri atılmış, veto hakkı ile BM galip devletlerin çıkarları doğrultusunda işleyen bir mekanizma olarak tasarlanmıştır.

Savaşın ardından Doğu Avrupa ve Balkanlar coğrafyası Sovyet Rusya'nın nüfuz sahasına bırakılmış ve Sovyetler Birliği'nin yıkılmasına kadar sürecek olan Soğuk Savaş dönemi başlamıştır. Bu dönemde dünya bir tarafta ABD, diğer tarafta Sovyetler Birliği'nin başını çektiği iki kutuplu bir mücadele alanına dönüşürülmüştür. Yaklaşık yarım yüzyıl süren bu dönem boyunca dünya devletleri ya ABD'nin ya da Sovyetler Birliği'nin yanında yer almaya itilmiş, dünya siyaseti ve kamuoyu bu anlayış çerçevesinde şekillendirilmiştir.

Soğuk Savaş döneminde ABD, II. Dünya Savaşı'ndan büyük bir ekonomik krizle çıkan Avrupa ülkelerini Marshall Planı gibi projelerle desteklemiş (1947) ve NATO'nun kurulmasına öncülük etmiş (1949), buna karşılık diğer tarafta Sovyetler Birliği ise komünist ülkeler arasında dayanışmayı öngören COMECON (1949) ve Varşova Paktı'nın kurulmasını sağlamıştır (1955).

Çin'de komünist rejimin işbaşına gelmesi üzerine bu ülke ile münasebetler iyileşmiş ve Sovyetler Birliği Asya kıtasındaki nüfuz alanını genişletmeye başlamıştır. Bu durumun bir sonucu olarak çıkan Kore Savaşı (1950-1953) milyonlarca masum insanın ölümüne neden olmuştur.

Stalin'den sonra devlet başkanı olan Nikita Kruşçev döneminde Stalin dönemi politika-

The Second World War and fight against Germany had very heavy results for the USSR. During this period, around 7.5 million soldiers and 6-8 million civilians died; houses of 25 million people were destroyed; infrastructure in the country was damaged very much; and industrial establishments and work places were destroyed.

After the Second World War, at conferences in Tehran (November-December 1943), Macao (October 1944) and especially Yalta (February 1945), the foundations of the planned United Nations were laid and it was designed with veto power as a mechanism working towards the benefits of the victorious countries.

The geographies of East Europe and Balkans were left to the sphere of influence of Soviet Russia and Cold War period, which would continue until the collapse of the Soviet Union, started. In this period, the world transformed into a bipolar arena in which U.S. was leading on one side and Soviet Union on the other side. During this period which continued almost half a century, world countries were pushed either to be with the former or the latter one, and thus, the world politics and public opinion were shaped accordingly.

During the Cold War period, the U.S. supported European countries having a major economic crisis after the Second World War with projects like Marshall Plan (1947) and pioneered the establishment of NATO (1949). On the other hand, Soviet Union ensured the establishment of COMECON (1949) anticipating solidarity among communist countries and Warsaw Treaty Organization (1955).

After the acceding of communist regime in China, relations with this country became better and Soviet Union started to expand its sphere of influence in Asia. As one of the results of this situation, Korean War (1950-1953) caused the death of millions of innocent people.

ları bizzat Kruşçev tarafından eleştirilerek bir “de-Stalinizasyon” süreci başlatılmıştır. Böylece Stalin döneminde zorunlu sürgüne muhatap olan halkların önemli bir bölümü eski vatanlarına dönme imkanı bulmuştur.

1961 yılında Berlin Duvarı’nın örülmesi ve ardından 1962 yılında ABD’nin Türkiye’ye, Sovyetler Birliği’nin de Küba’ya nükleer başlıklı füze yerleştirmesi ile başlayan Küba Krizi’nin patlak vermesi gibi gelişmeler Soğuk Savaş’ı derinleştirici bir etki yaratmıştır.

Afganistan’da 1978 yılında gerçekleşen komünist darbenin ardından patlak veren içsavaşın doğurduğu ortamda bu ülkeyi işgal eden Sovyetler Birliği, yaklaşık 10 yıl süren savaşı, Batı kanadının da destek vermesi ile ağır yenilgiler alarak kaybetmiştir. Ancak bu işgal Afganistan için telafisi mümkün olmayan acı sonuçlar doğurmuş, yüzbinlerce insanın ölümüne milyonlarca insanın yaralanmasına ya da sakat kalmasına ve ülkenin derin bir kaosa sürüklenmesine yol açmıştır.

1985 yılında yönetime gelen Mikhail Gorbaçov’un sistemi ayakta tutmaya çalışan “açıklık” (glasnost) ve “yeniden yapılanma” (perestroika) hamleleri Sovyetler Birliği’nin dağılmasını önleyememiş ve 1991 yılı sonunda Sovyetler Birliği rejimi son bulmuştur.

Sovyetler Birliği’nin Dağılmasından Bugüne

Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Rusya, önce 90’lı yıllarda derin bir ekonomik bunalım içerisine girmiş, ardından 2000’li yıllarda Vladimir Putin yönetiminde belirli bir toparlanma sağlanmıştır. Birliğin dağılması ile birlikte eski SSCB sınırları içerisinde kalan mevcut devletlerdeki kazanımlarını kaybetmek istemeyen Rusya, temel politikalarını da bu düşünce üzerinden belirlemiştir. Bu nok-

Nikita Krushev, who became the head of the state after Stalin, criticized the policies of Stalin and started a process called “de-Stalinization”. Thus, a significant amount of people who were exiled during the period of Stalin could get the chance of returning their home.

Developments like outbreak of Cuban crisis which started with construction of Berlin Wall in 1961, and instalment of nuclear warhead missile by the U.S. in Turkey and by Soviet Union in Cuba created an effect that deepened the Cold War.

Soviet Union occupied Afghanistan in an environment of civil war that broke out after communist coup in 1978. The same Soviet Union lost ten years long war with heavy losses because West wing gave support against them. However, this occupation caused non-recoverable painful results for Afghanistan, death of hundreds of thousands of people and that millions of people got wounded or became disabled, and the country was dragged along a deep chaos.

Moves called “openness” (glasnost) and “reconstruction” (perestroika) of Mikhail Gorbachev, who came to power in 1985, that tried to sustain the system could not prevent dissolution of Soviet Union and regime of Soviet Union ended at the end of 1991.

From Dissolution of Soviet Union Till Today

After dissolution of Soviet Union, Russia first went into a deep economic depression in 1990s and then managed to have a certain recovery under the leadership of Vladimir Putin. Russia, which did not want to loose its gains in existing countries that were ex-USSR members, determined its basic policies on this idea. At this point, the fact that ex-Soviet countries were largely depending on Russia in social, political and especially economic aspects strength-

tada, eski Sovyet devletlerinin sosyal, siyasî ve özellikle ekonomik açıdan büyük oranda Rusya'ya bağımlı olması, Rusya'nın elini güçlendirmiştir. Sovyet döneminde söz konusu ülkelerin ticarî ilişkilerinin tamamına yakınının diğer Sovyet ülkeleri ile gerçekleştirilmiş olması, bu devletlerin yeni dönemde dışı açılımında sorunlara yol açmıştır. Rusya da bu sorunlardan istifade etme yoluna giderek bölge ülkeleri üzerinde tekel olma özelliğini sürdürmek istemektedir.

Ekonomik ilişkilerde en kritik hususu hiç kuşkusuz enerji sahası teşkil etmektedir. Ortadoğu petrollerinin ardından dünyanın ikinci büyük petrol havzası olan Hazar bölgesi, Rusya için olmazsa olmaz kabul edilmekte ve başta ABD olmak üzere, Çin, AB devletleri, İran ve kısmen Türkiye ile Hazar bölgesindeki petrol ve doğalgaz rezervlerini kontrol altına alma noktasında büyük bir mücadele verilmektedir. Bu bölgede enerjiye ev sahipliği yapan başlıca ülkeler Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan'dır. Ancak bu ülkeler enerji rezervlerini işleme ve ihraç etme noktasında gerekli altyapı ve taşıma imkanlarına sahip olmadıkları için küresel aktörlerin bölge üzerindeki politikaları daha da belirleyici olmaktadır. Hazar bölgesi petroleri sadece bir enerji havzası olarak değil, savaşlar, işgaller ve siyasî istikrarsızlıklarla boğuşan Ortadoğu'ya karşı bir denge unsuru olması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Rusya sözkonusu ülkelerde yaşanan siyasî süreçlere ve iç sorunlara müdahil olarak kendisi için avantaj oluşturmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda son yıllarda Karabağ sorununda Azerbaycan'ın, Abhazya ve Güney Osetya sorunlarında Gürcistan'ın karşısında yer almıştır. Yine 90'lı yıllarda bir soykırım hareketine dönüşen Çeçenistan işgalinin temel sebeplerinden biri de, Orta Asya petrollerinin en ucuz yoldan Karadeniz'e taşınabilmesini sağlamak olmuştur.

ened Russia's hand. Since the aforementioned countries had almost all their trade relations with other Soviet countries caused problems in terms of foreign expansion in this new period. Russia wants to maintain its feature of having monopoly over countries in the region via taking advantage of these problems.

The most critical issue in economic relations is undoubtedly the field of energy. Khazar region, which is the second biggest petroleum basin in the world following the Middle East, is accepted as an essential element for Russia and there is a big struggle with especially U.S., then China, European countries, Iran and partially Turkey in taking control of petroleum and natural gas reserves in the region. The leading countries hosting energy in the region are Azerbaijan, Kazakhstan and Turkmenistan. However, since these countries do not have the necessary infrastructure and transportation means in relation to process and export these energy reserves, policies of global actors on the region become even more distinctive. Petroleum of the region of Khazar is not only important as an energy basin, but it also has a great importance with regards to be an equilibrant against the Middle East that struggles with wars, occupations and political instabilities. Russia tries to gain advantage via becoming involved in political processes and domestic problems of the countries. In this context, Russia situated itself against Azerbaijan regarding the problem of Karabakh, and against Georgia regarding the problems of Abkhazia and South Ossetia in recent years. Again, one of the main reasons of the occupation of Chechnya that turned into a genocide activity in 90s was providing cheap transportation of petroleum of the Middle East to Black Sea.

Russia carried out another off-limits military and political intervention in Georgia in August 2008. This short period intervention took

Rusyanın sınırları dışındaki bir diğer askerî ve siyasi müdahaleyi de, Ağustos 2008'de Gürcistan'a gerçekleştirmiştir. Gürcistan sınırları içerisinde bulunan özerk yönetimler Abhazya ve Güney Osetya üzerinden cereyan eden bu kısa süreli müdahale ile Rusya, hem 11 Eylül sonrasında bölgeye yeniden yerleşme gayretindeki ABD'ye bir mesaj vermiş, hem de bölge üzerindeki hakimiyetini daha da güçlendirmiştir.

Rusya 2014 yılında bu kez Ukrayna sınırları içerisinde yer alan Kırım Özerk Cumhuriyeti'ne müdahale etmiş ve gerçekleştirdiği askerî operasyonla Kırım'ı kendi topraklarına kattığını ilan etmiştir. 2014 yılında Ukrayna açısından son derece çalkantılı bir yıl olarak başlamış, ABD ve Avrupa devletleri tarafından desteklenen toplumsal olaylar giderek çılgıncıdan çıkmış ve süreç hükümetin düşmesi ile sonuçlanmıştır. Ukrayna ve özellikle Kırım Özerk Cumhuriyeti'ni kontrolü altında tutmak isteyen Rusya ise karşı bir hamle olarak Kırım'a müdahale etmiş ve Batı'nın Ukrayna'daki hamlesine Kırım'la cevap vermiştir. Çarlık dönemi ve Sovyetler Birliği dönemlerinde uyguladığı zorunlu göç politikalarıyla bölgenin aslî unsuru olan Tatarları Kırım'da azınlık konumuna düşüren Rusya, bu müdahaleyi gerçekleştirirken de, Kırım'da bulunan Rusları gerekçe göstermiştir. Nitekim bugün Kırım'da 2.5 milyon civarındaki nüfusun yaklaşık %60'ını Ruslar, %25'ini Ukraynalılar ve %12'sini ise Kırım Tatarları oluşturmaktadır. Rusya Kırım'daki bu demografik tablodan da destek alarak Ukrayna'da yaşanan kaos sonrasında Kırım'a müdahale etmiş, 23 Şubat-19 Mart tarihleri arasında gerçekleştirilen askerî operasyonla Batılı küresel aktörlere Kırım'dan vazgeçmeyeceğini açıkça göstermiş ve nihayet Kırım Parlamentosu da Kırım'ın Rusya'ya bağlanması noktasında kapalı oturumda karar

place on the basis of the self government of Abkhazia and South Ossetia and via this intervention, Russia both gave a message to the U.S. that was trying to resettle in the region after September 11 and also strengthened its dominance over the region.

Russia lastly intervened in the Autonomous Republic of Crimea locating in Ukraine in 2014. With this military operation, it announced that it included Crimea into its borders. 2014 started as a profoundly turbulent year for Ukraine because social events supported by the U.S. and European countries gradually got out of hand and the process ended up with fall of the government. Russia on the other hand, which wants to keep Ukraine and the Autonomous Republic of Crimea under control, intervened in Crimea as a counter move and thus it responded the move of the West in Ukraine with Crimea. Russia, which caused Tatars in Crimea to become minority via its mandatory migration policies implemented during the period of Tsardom and Soviet Union, showed also Russians in Crimea as reason for the intervention. In fact, today, 60% of nearly 2.5 million population in Crimea are Russians while Ukrainians are composing 25% and Crimean Tatars are 12%. Russia intervened in Crimea after the chaos in Ukraine by also getting support from this demographical picture in Crimea. It explicitly showed via military operation between 23 February-19 March to Western global actors that it would not give up on Crimea and finally, the Parliament of Crimea decided in annexation to Russia during a closed session. Through the referendum held on 16 March 2014, annexation to Russia was accepted. President of Russia, Vladimir Putin, appended the signature approving the annexation of Crimea on 17 April 2014 and then Crimea officially annexed to Russia. However, this annexation was not recognized internationally except few coun-

almıştır. 16 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirilen referandumda Rusya'ya bağlanma kabul edilmiştir. 17 Nisan 2014 tarihinde Rusya devlet başkanı Vladimir Putin Rusya'nın Kırım'ı ilhakını onaylayan imzayı atmış ve Kırım resmen Rusya'ya katılmıştır. Ancak bu ilhak birkaç devlet dışında uluslararası alanda kabul görmemiştir. Yaşanan bu süreçte bir tarafta Ukrayna'da 2004 yılında gerçekleşen Kadife Devrim'e destek veren ABD ve kıta Avrupası, diğer tarafta Rusya amansız bir iktidar mücadelesi verirken, arada kalan ve küresel güç odaklarının çıkar savaşlarına malzeme olan ve en çok zarar gören Kırım Tatarları olmaktadır.

Suriye İçsavaşı'nda Rusya'nın Rolü

Arap Baharı sürecinde Suriye'de başlayan kaos ve içsavaş, bugüne kadar yaklaşık 400 bin kişinin yaşamını yitirmesine, milyonlarca insanın mülteci konumuna düşmesine ve ülkenin parçalanmasına yol açmıştır. 2011 yılından bu yana devam etmekte olan süreçte, Esed rejiminin en büyük destekçisi Rusya olmuştur. Suriye'de yaşananlar karşısında net bir biçimde taraf olan Rusya, siyasî, ekonomik ve jeopolitik çıkarları sebebiyle, Sovyetler Birliği döneminde Ortadoğu'daki en büyük müttefiki olan Suriye rejiminin yanında yer almıştır. Böylece Rusya, Esed yönetiminin diğer destekçileri İran ve Çin ile birlikte, Suriye'deki içsavaşta yüzbinlerce insanın yaşamını yitirmesinin de ana müsebbiplerinden biri olmaktadır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde hem Balkanlar ve Ortadoğu coğrafyalarında etkinliğini kaybeden, hem de uluslararası siyasetteki küresel aktör rolü zarar gören Rusya, son yıllarda girdiği hamlelerle bu kayıplarını telafi etmeye ve küresel siyasette yeniden belirleyici bir konum almaya çalışmaktadır. Taha Özhan bu konuda şunları söylemektedir:

tries. During this period, while the U.S. and continental Europe supporting Velvet Revolution occurred in Ukraine in 2014 and Russia put up a pitiless power struggle, Crimean Tatars are the ones which become objects of the war of interest among global powers and thus mixed up in their affairs, and damaged the most.

Russia's Role in Civil War of Syria

Chaos and civil war that started during the process of the Arab Spring caused death of around 400 thousand people, and that millions of people became refugees and the country did split. During the process that has been continuing since 2011, Russia became the biggest supporter of regime of Assad. Russia became a clear side in the face of the happenings in Syria, and took side with the regime which was the biggest ally of Soviet Union in the Middle East. Such a decision was because of political, economic and geo-politic interests of Russia. Thus, Russia also became one of the responsables together with Iran and China –which are the other supporters of Assad regime- that hundreds of thousands of people died in civil war in Syria.

Russia lost its influence in Balkans and the Middle East geographies, and also its global actor role was damaged after the Cold War. Thus, Russia tries to compensate these losses and take a determiner position again in global politics via moves undertaken in recent years. Taha Ozhan says the followings in that regard: *"The importance of Syrian issue from the point of Russia is not directly related to what has been happening in Syria or wave created by Arab riots in the region. Russia thinks that it fights for power with West over Syria in relatively costless way. Russia establishes its geopolitical considerations on the assumption that its "importance" has*

“Rusya açısından Suriye meselesinin önemi Suriye’de yaşananlar ya da Arap isyanlarının bölgede oluşturduğu dalga ile birinci dereceden alakalı değil. Rusya, Suriye üzerinden oldukça maliyetsiz bir şekilde, Batı ile bir vekâlet savaşı verdiğini düşünüyor. Rusya, Suriye üzerinden “öneminin” fark edildiğini, dolayısıyla da bütün jeopolitik hesaplarını bu “önemin” daha fazla muhkem hale getirmesi üzerine kurmuş durumda.”

Rusya bu politika kapsamında önce 2008’de Gürcistan’a, ardından 2014 yılında Ukrayna ve Kırım’a karşı giriştiği askerî operasyonlarla katı bir politika izlemiş, son olarak da içsavaşın başından bu yana açık destek verdiği Esed rejiminin devamı için Suriye’de hava operasyonları düzenlemeye başlamıştır. 2015 yılı Ekim ayından bu yana gerçekleştirilen operasyonlarda, her ne kadar silahlı unsurların hedef alındığı söylene de binlerce sivil Suriyeli yaşamını yitirmiştir. Saldırıların 2015 yılı Eylül ayı sonunda gerçekleştirilen BM Zirvesinin hemen akabinde başlatılmış olması da ayrıca düşündürücüdür.

Rusya’nın Suriye politikasındaki ana faktörlerden biri, Karadeniz’de kaybettiği etkinliği yeniden kazanmak ve Akdeniz’de söz sahibi olabilmektir. Nitekim Bulgaristan ve Romanya’nın NATO’ya dahil olması ve Sovyetler Birliği sonrasında Ukrayna ve Gürcistan’ın bağımsız iki devlet haline gelmesi ile birlikte Rusya’nın Karadeniz’deki etkinliği zarar görmüştür. Abdülcelil Merhun, Rusya’nın Suriye’de izlediği politikayı Karadeniz’de nüfuz kaybı ile ilişkilendirerek şunları söylemektedir:

“Özetle Karadeniz, Rusya’nın konumunun ve tarihsel rolünün zarar gördüğü bir NATO nüfuz bölgesine dönüştü. Mevcut Rus politikasını, Rusya’nın Akdeniz bölgesindeki konumunu güçlendirecek hamleler yapmaya sevk eden etkenlerden biri de buydu.”

been realized over Syria and thus this “importance” should be made more rigid.”

In the framework of this politics, Russia followed a harsh politics via military operations performed in Georgia in 2008, and in Ukraine and Crimea in 2014. Lastly, it started to perform air operations in Syria in order for the continuation of Assad regime to whom it was giving open support since the beginning of the civil war. During the operations performed since October 2015, thousands of Syrian civilians died even though it has been argued that armed elements are targeted. It is farther thought-provoking that operations started just after the UN Summit organized at the end of September 2015.

One of the main factors in Syrian politics of Russia is to regain the lost influence in the Black Sea and to be able to have a voice in the Mediterranean Sea. In fact, influence of Russia in the Black Sea was damaged by inclusion of Bulgaria and Romania into NATO, and independence of Ukraine and Georgia. By associating Russia’s politics in Syria with its loss of influence in the Black Sea, Abdülcelil Merhun says the followings:

“In summary, the Black Sea became a zone of influence of NATO in which Russia’s position and historical role have been damaged. That was also one of the main factors that prompted Russia’s current politics to make moves strengthening the position of Russia in the Mediterranean Sea.”

On the other hand, Tartus Military Base in Syria –which is the solely military base of Russia in the Mediterranean Sea- is of vital importance. It is known that Russia, which considers its existence in the Mediterranean Sea dependent on the continuation of Assad regime in Syria, gives military support to Assad regime through Tartus Port since the beginning of civil war. In the scope of this support, heavy weaponry, warplanes, intelligence and ammunition support are mentioned. In fact, spokesman of Russian Foreign Ministry, Maria Zakharova, said during her statement

Öte yandan Rusya'nın Akdeniz'deki tek askeri üssü konumunda bulunan Suriye'deki Tartus Askerî Üssü, bu anlamda hayati önem taşımaktadır. Akdeniz'deki varlığının Suriye'deki Esed rejiminin devamına bağlı olduğunu düşünen Rusya'nın, içsavaşın başından bu yana Esed rejimine Tartus Limanı kanalıyla askeri destek sağladığı bilinmektedir. Bu desteğin kapsamında asker, ağır silahlar, savaş uçakları, istihbarat ve mühimmat destekleri zikredilmektedir. Nitekim Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın sözcüsü Maria Zakharova da, 6 Eylül 2015 Pazartesi günü yaptığı açıklamada, Suriye rejimine 'terörle mücadele kapsamında' silah sağladıklarını hiçbir zaman saklamadıklarını söylemiştir.

Rusya'nın Suriye politikasında ekonomik gerekçeler de önemli yer tutmaktadır. Başta ABD olmak üzere, küresel aktörlerle büyük bir enerji savaşı sürdüren Rusya, Suriye ve dolayısıyla Akdeniz'deki etkinliğini sürdürmesinin kendisine bu alanda önemli bir avantaj sağlayacağını hesap etmektedir. Katar'ın Körfez bölgesini Avrupa'ya bağlamayı hedefleyen boru hattı projesi ile gaz ticaretindeki tekelinin kırılacağını öngören Rusya, Suriye ve Türkiye üzerinden geçmesi planlanan bu projeyi hoş karşılamamaktadır. Diğer taraftan Suriye'nin enerji ve askerî alandaki ticaretinde büyük oranda Rusya'ya bağımlı olması da Rusya açısından önemli bir kriterdir.

Enerji politikaları kapsamında, Suriye'de mevcut olduğu iddia edilen doğalgaz rezervleri de Rusya açısından büyük önem taşımaktadır. Mehmet Mercan, bu iddialardan hareketle şu tespitlerde bulunmaktadır:

"Suriye'nin gaz geçiş güzergahlarından biri olma potansiyelinin yanısıra zengin gaz yataklarına da sahip olduğu öne sürülüyor. Son yıllarda yapılan keşiflerde Akdeniz'den Humus'a kadar yayılan bölgede Katar'dakinden fazla rezerve sahip gaz yataklarının bulunduğu iddia ediliyor.

on 6th of September, Monday, 2015 that they never hid that they provided weponry for Syrian regime 'in the scope of fight against terrorism.'

Economic reasons also take important place in Syrian politics of Russia. Russia, which continues an energy war with global actors and particularly the U.S., estimates that its influence in the Mediterranean Sea would provide an important advantage for itself in that regard. Russia predicts that its monopoly over gas trade would be broken because of the pipeline project planning to connect Qatar's Gulf region to Europe. Thus, it does not hold with this project planned to pass over Syria and Turkey. On the other hand, the fact that Syria is substantially dependent on Russia in terms of energy and military trade is another important criteria from the perspective of Russia.

In the scope of energy politics, natural gas reserves assumed to be in Syria are also very important for Russia. Mehmet Mercan makes the following observations based on these assertions:

"It is asserted that besides the potential of being one of the routes of gas switch, Syria has rich gas deposits. According to recent explorations, it is claimed that there are gas deposits more than Qatar's one in the region spread from the Mediterranean Sea till Homs.

Withdrawal of Russia from Syria which became the stage for global battle between Russia and the U.S. can start a process in which Russia can loose this battle. If Russia withdraws from Syria (or the government that it supports is overthrown) Russia would loose its military existence in Syria and thus in the Mediterranean Sea; loose its chance of having a voice in the field of gas which is the biggest weapon in global economic war. Moreover, because that Iran would loose a very important stronghold, Russia would also loose an important instrument."

Rusya'nın ABD ile yaşadığı küresel mücadele- nin sahnesi haline gelen Suriye'den çekilmesi; sonucunda bu mücadeleyi kaybedeceği bir süreci başlatabilir. Eğer Rusya Suriye'den çekilirse (ya da desteklediği yönetim devrilirse) Suriye'deki ve dolayısıyla Akdeniz'deki askerî varlığını kaybedecek, küresel ekonomik savaşta en büyük sila- hı olan gaz alanında söz sahibi olma vasfını yitire- cek, İran'ın da çok önemli bir kaleyi kaybetmesi ile birlikte önemli bir enstürmanını yitirmiş ola- cak."

Öte yandan ekonomisi büyük oranda petrol ve doğalgaza bağımlı olan Rusya'nın, çatışmaya dayalı Suriye politikasında petrol fiyatlarını yükseltme gayreti de önemli rol oynamaktadır. Nitekim Rusya, 2008 yılında Gürcistan'a karşı kullandığı askerî gücün petrol fiyatlarını yuka- rıya çekebilecek bir etki yarattığını daha önce görmüştür. Ancak Ukrayna krizinin ardından, 2014'ün son çeyreğinde 80, 2015 Ocak ayında 45, 2015 Aralık ayı itibarıyla de 36 Dolar'a ka- dar gerilemiştir.

Rusya, siyasî, ekonomik ve jeopolitik kaygılar- la sürdürdüğü bu operasyonlar sırasında sık sık Türkiye'nin hava sahasını ihlal etmekte ve başta Bayırbucak Türkmenleri olmak üzere Suriyeli sivilleri hedef almaktadır. Nitekim 24 Kasım 2015 tarihinde, Rus SU-24 savaş uçağı angajman kuralları gereğince Türkiye tarafın- dan düşürülmüştür. Ancak Rusya bu gelişme- de Türkiye'nin suçlu olduğunu ileri sürerek Türkiye'den özür beklemiş ve pek çok alanda yürürlüğe konacak birtakım yaptırım kararları almıştır.

Suriye'deki içsavaşın başından bu yana, Bir- leşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki veto hakkını kullanarak, Esed rejimi aleyhine alın- ması muhtemel bir yaptırım kararını imkan- sız kılan Rusya, bu tavrıyla dünya siyasetin- de belirleyici aktör olma konumuna yeniden erişmeyi, kendisi dahil olmadan uluslararası sorunların çözümünün imkansız olduğunu

On the other hand, the attempt of Russia – which is substantially dependent on oil and natural gas- to increase oil prices takes an im- portant role in Russia's aggressive politics in Syria. In fact, Russia saw that its military pow- er used in Georgia in 2008 created an effect that could increase oil prices. However, after the crisis in Ukraine, oil prices decreased to 80 at the last quarter of 2014; to 45 in January 2015; and to 36 dollars as of december 2015.

During the operations that Russia has been continuing with political, economic geopoliti- cal concerns, it violates Turkey's airspace often and targets Syrian civilians, especially Bayır- bucak Turkmens. Indeed, on 24th of Novem- ber 2015, a Russian SU-24 warcraft was made crash by Turkey according to engagement rules. However, Russia argued that Turkey was guilty in this incident and expected apolo- gy from Turkey. Furthermore, it made num- ber of decisions of sanctions in many areas.

Russia has been precluding a possible sanction decision against Assad regime via using its veto right in the Security Council of the UN since the beginning of civil war in Syria. With such an attitude, Russia aims to regain its position of being a decisive actor in world politics and also to prove that it is impossible to solve inter- national problems without its inclusion. Russia sees the situation in Syria as a big opportuni- ty in order to regain an influential position in world politics. Because of that, it continues to support Assad regime at the cost of life of hun- dreds of thousands of Syrians.

REFERENCES

- Avcı, Sedat et al., "Russia", Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, v. 35, pp. 251-270, Turki- ye Diyanet Vakfı: İstanbul, 2008.
- Bozkurt, Giray Saynur, *1905-1907 Yılları Rusya Müslümanlarının Siyasi Kimlik Arayışı* (Search for Political identification of Russian Muslims Be-

kanıtlamayı hedeflemektedir. Suriye'deki süreci dünya siyasetinde yeniden etkin bir konum alabilmek adına büyük bir fırsat olarak gören Rusya, yüzbinlerce Suriyelinin yaşamını yitirmesi pahasına Esed rejimine destek vermeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Avcı, Sedat vd., “Rusya”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.35, s.251-270, Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul, 2008.
- Bozkurt, Giray Saynur, *1905-1907 Yılları Rusya Müslümanlarının Siyasi Kimlik Arayışı*, Doğu Kütüphanesi: İstanbul, 2008.
- Dualı, Şir Muhammed, *Başlangıçtan Günümüze Rusya'da Din-Devlet İlişkileri*, İz Yayıncılık: İstanbul, 2014.
- Kocagündüz, Leyla Melike, “Hazar Bölgesi Enerji Politikaları”, *Dünya Çatışmaları: Çatışma Bölgeleri ve Konuları*, Cilt: 1, 3. Bs., Ed. Kemal İnât, Burhanettin Duran, Muhittin Ataman, Nobel Yayın Dağıtım: İstanbul, 2010.
- Özcan, Azmi, “Rus Çarlığı ve İngiltere'nin Türkistan Üzerinde Nüfuz Mücadelesi ve İslâm Faktörü”, *Orta Asya'da İslâm: Temsilden Fobiye*, ed. Muhammet Savaş Kafkasyalı, c.2, s.1121-1131, Ahmet Yesevi Üniversitesi: Ankara, 2012.
- Özcan, Sevinç E., *Bir Sovyet Mirası Rus Azınlıklar*, Küre Yayınları: İstanbul, 2005.
- Roy, Olivier, *Yeni Orta Asya ya da Ulusların İmal Edilişi*, Metis Yayınları: İstanbul, 2000.

Elektronik Kaynaklar

- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Rusya>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Berlin_Duvar%C4%B1
- https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCba_f%C3%BCze_krizi
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Rus_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1

tween the Years of 1905-1907), Dogu Kutuphanesi, İstanbul, 2008.

- Dualı, Sir Muhammed, *Baslangictan Gunumuze Rusya'da Din-Devlet Iliskileri* (Religion-State Relations From the Beginning Till Today in Russia), İz Yayıncılık: İstanbul, 2014.
- Kocagunduz, Leyla Melike, “Hazar Bolgesi Enerji Politikaları” (Energy Politics of Khazar region), *Dunya Catismalari: Catisma Bolgeleri ve Konulari* (World Conflicts: Regions and Subjects of Conflicts), Volume: 1, 3. ed. Kemal Inat, Burhanettin Duran, Muhittin Ataman, Nobel Yayin Dagitim: İstanbul, 2010.
- Ozcan, Azmi, “Rus Carligi ve İngiltere'nin Turkistan Uzerinde Nufuz Mucadelesi ve Islam Faktoru” (Tsarist Russia and Dominance Struggle of England on Turkistan and Factor of Islam), *Orta Asya'da Islam: Temsilden Fobiye* (Islam in Central Asia: From Representation to Phobia), ed. Muhammet Savaş Kafkasyalı, vol., pp. 1121-1131, Ahmet Yesevi Üniversitesi: Ankara, 2012.
- Ozcan, Sevinc E., *Bir Sovyet Mirasi: Rus Azinliklar* (A Soviet Heritage: Russian Minorities), Kure Yayinlari: İstanbul, 2005.
- Roy, Olivier, *Yeni Orta Asya ya da Uluslarin Imal Edilisi* (New Central Asia or Production of Nations), Metis Yayinlari: İstanbul, 2000.

Online Sources

- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Rusya>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Berlin_Duvar%C4%B1
- https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCba_f%C3%BCze_krizi
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Rus_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1
- https://tr.wikipedia.org/wiki/2008_G%C3%BCney_Osetya_Sava%C5%9F%C4%B1

- https://tr.wikipedia.org/wiki/2008_G%C3%BCney_Osetya_Sava%C5%9F%C4%B1
- El Merhun, Abdülcelil, “Suriye-Rusya İlişkilerinin Hikayesi”, 9 Şubat 2014, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/suriye-rusya-iliskilerinin-hikayesi-0>
- Köse, Talha, Suriye Krizi ve Rusya’nın Uluslararası Sistemle Hesaplaşması, 17 Ekim 2015, <http://haber.star.com.tr/acikgorus/suriye-krizi-ve-rusyanin-uluslararasi-sistemle-hesaplamasi/haber-1063413>
- Mercan, Mehmet, Rusya Esad’dan Vazgeçebilir Mi?, 25 Mayıs 2015, <http://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/330805/rusya-esaddan-vazgecebilir-mi>
- Özhan, Taha, “Ponzi Jeopolitik: Rusya, İran ve Suriye”, 06 Mayıs 2012, <http://arsiv.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=117547&q=ponzi-jeopolitik-rusya-iran-ve-suriye>
- Yeşiltas, Murat, Rusya’nın ‘Bağlantı Politikası’ ve Suriye Çıkmazı, 14 Ekim 2015, <http://haber.star.com.tr/acikgorus/rusyanin-baglanti-politikasi-ve-suriye-cikmazi/haber-1061836>
- El Merhun, Abdülcelil, “Suriye-Rusya İlişkilerinin Hikayesi” (Story of Syrian-Russian Relations), 9 February 2014, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/suriye-rusya-iliskilerinin-hikayesi-0>
- Kose, Talha, Suriye Krizi ve Rusya’nın Uluslararası Sistemle Hesaplaşması (Syrian Crisis and Reckoning of Russia with International System), 17 October 2015, <http://haber.star.com.tr/acikgorus/suriye-krizi-ve-rusyanin-uluslararasi-sistemle-hesaplamasi/haber-1063413>
- Mercan, Mehmet, Rusya Esad’dan Vazgeçebilir Mi? (Can Russia Give Assad Regime Up?), 25 May 2015, <http://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/330805/rusya-esaddan-vazgecebilir-mi>
- Ozhan, Taha, “Ponzi Jeopolitik: Rusya, İran ve Suriye (Ponzi-geopolitics: Russia, Iran and Syria)”, 06 May 2012, <http://arsiv.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=117547&q=ponzi-jeopolitik-rusya-iran-ve-suriye>
- Yesiltas, Murat, Rusya’nın ‘Bağlantı Politikası’ ve Suriye Çıkmazı (Russian’s relationship Politics and Syrian Dead-end), 14 October 2015, <http://haber.star.com.tr/acikgorus/rusyanin-baglanti-politikasi-ve-suriye-cikmazi/haber-1061836>

Kırım Sürgünü

Deportation
of Crimea

Tarihsel Süreç İçerisinde Kırım

Kırım, batı ve güneyden Karadeniz, doğu ve kuzeyden Azak Denizi ile çevrili, 26.140 km² genişliğinde bir yarımadadır. 1774'te Rusya ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra 1783'te tamamen Rusya'nın hâkimiyeti altına giren Kırım, 1917'deki Bolşevik Devrimi'ne kadar Çarlık Rusyası'nın hâkimiyeti altında kalmıştır. Bu tarihten sonra özellikle I. ve II. Dünya Savaşı esnasında Kırım, Almanya'nın geçici hâkimiyeti altına girmişse de, savaş sonrasında Ruslar, Kırım'ı yeniden kontrolleri altına almışlardır.

Crimea Within Historical Process

Crimea is a 26.140 km² wide peninsula surrounded by Black Sea from west and south, Sea of Azov from north. Crimea came completely under the rule of Russia in 1783 after the Treaty of Kucuk Kaynarca signed between Russia and Ottoman Empire in 1774. It stayed under the rule of Tsarist Russia until the October Revolution in 1917. After this date, though it came under temporary rule of Germany during the First and Second World War, Russians took again the control of Crimea.

Çarlık Döneminde Rusya'nın Kırım Politikası

'Sıcak sulara inme' planları çerçevesinde Kırım'a özel bir önem atfeden Rusya, Çarlık döneminde Kırım'ı bir Rus bölgesi haline dönüştürmek için yoğun çaba sarf etmiştir. Öncelikle bölgede yüzyıllardır var olan Türk-İslam kültürünün etkilerini silmeye çalışan Ruslar, bu amaçla yer isimlerini Yunanca kökenli isimlerle değiştirmiş ve böylece Kırım'ın aslında Türklere değil, milat öncesi dönemlerde Kırım'da bulunan Antik Yunan yerleşimcilere ait olduğunu iddia etmişlerdir. Kurulan yeni idare biçimiyle de, Kırım'ı Rusya'nın bir parçası haline dönüştürmek ve Kırım'da tam bir Rus-Slav hâkimiyetini tesis etmek amaçlanmıştır.

Görmek istediği Kırım için gerekli idarî yapılanmayı tesis eden Çarlık rejimi, daha sonra Kırım'daki demografik yapıyı dönüştürmek için Rusya'nın diğer bölgelerinden Rus ve Slav kökenli yerleşimciler getirerek, Müslüman Türk nüfusu önce azınlık durumuna düşürmeyi, ardından tamamen Kırım'dan ayrılmaya mecbur bırakmayı planlamıştır. Bu politikalar sonucunda gerçekleşen, Kırım Tatarlarının Osmanlı topraklarına toplu göçleriyle ilgili olarak Prof. Dr. Hakan Kırımlı şunları söylemektedir:

"Kırım Tatarları için çok daha büyük bir problem ise ülkeye yoğun bir şekilde Slav ve diğer gayrimüslim unsurların iskanı ve Kırım Tatar köylülerinin topraklarının ellerinden alınmasıydı. Gerek bu nüfus nakli ve ekonomik sıkıntılar gerekse yabancı bir toplumun baskısından kaynaklanan dinî, idarî ve psikolojik sıkıntılar, Kırım Tatarları'nın kitleler halinde ülkelerini terk ederek Osmanlı Devleti'ne göç etmelerine yol açtı. Kırım'ın Rusya tarafından ilhakından başlayarak 150 yıl boyunca kesintisiz devam eden bu göçler özellikle XIX. yüzyılda zirveye

Politics of Russia Regarding Crimea During Tsarist Period

Russia, which attached a special importance to Crimea within the scope of its plans of 'accession to the warm sea ports', made an intense effort in order to transform Crimea into a Russian region during Tsarist period. Russia first tried to remove the traces of Turkish-Islamic culture which had been existing in the region for centuries. For this purpose, it changed the names of places with originally Greek names and thus asserted that Crimea was actually not belonging to Turks but Ancient Greece settlers who were living in Crimea before common era. With newly established administration format, it was aimed to transform Crimea into a part of Russia and establish a full Russian-Slavic dominance there.

Tsarist regime, which established the necessary administrative structuring that it wanted to see, later on brought Russian and Slavic settlers from other regions of Russia in order to transform the demographic structure in Crimea. By this, Russia planned to turn Turkish population first into a minority and then force them to leave the country. In result of these policies, Crimean Tatars migrated en masse to Ottoman lands. Prof. Dr. Hakan Kırımlı says the followings in that regard:

"Even a bigger problem for Crimean Tatars was the intense settlement of Slavic and other non-Muslim people in the country and divestiture of the lands of Crimean Tatar peasants. This population transfer and economic distresses on one hand, and religious, administrative and psychological distresses arising from the oppression of strangers caused that Crimean Tatars left their countries en masse and migrated to Ottoman Empire. These migrations that started from the annexation of Crimea by Russia and continuous-

ulaştı. XX. yüzyılda Kırım'dan göç eden Kırım Tatarları'nın sayısı Kırım'da kalanların kat kat üzerindeydi. Göçler her yıl devam etmekle birlikte 1812, 1828-1829, 1860-1861, 1874, 1890 ve 1902 yıllarında büyük kitle göçleri vuku buldu. Büyük göç dalgalarının çoğunun Osmanlı-Rus savaşlarının hemen sonrasında gerçekleşmesi tesadüfi değildi. Her Rus-Osmanlı savaşı patlak verdiğinde Osmanlılar'a yardım edecekleri ve Ruslar'ı arkadan vuracakları gerekçesiyle Kırım Tatarları büyük baskılar altına alınmaktaydı. Bilhassa 22 Haziran 1853'te başlayan ve Kırım harbi olarak tarihe geçen Osmanlı-Rus savaşı sırasında Rus idarecileri Kırım Tatarları'na karşı çok sert tedbirler aldı. Savaş esnasında Kırım Tatarları'nın Kırım'dan sürülmesi bile düşünüldü. Rusya, 1856'da imzalanan Paris Antlaşması'nın ardından Kırım Tatarları'na daha büyük idarî ve iktisadî baskılar uygulamaya başladı. Toprakları ellerinden alınan ve Slav toprak sahiplerinin insafına terkedilen Kırım Tatar köylülerinin durumu dayanılmaz hale gelince 1860'ta büyük bir göç başladı. 200.000'e yakın Kırımlı malını mülkünü bırakarak Osmanlı Devleti'ne göç etmek zorunda kaldı. Bu olaydan sonra Kırım Tatarları Kırım'da nüfus olarak azınlık durumuna düştü. Kırım Tatarları'nın Kırım'dan ayrılması hemen her seferinde Rus idarecileri tarafından olumlu bir gelişme olarak görüldü ve hatta teşvik edildi. Kırım'dan göç eden Kırım Tatarları'nın tam sayısını tesbit etmek mümkün değilse de en az 1.800.000 Kırım Tatarı'nın Osmanlı Devleti'nin Rumeli ve Anadolu'daki topraklarına göçtüğü tahmin edilmektedir.”

Böylece Çarlık yönetimi boyunca yer isimleri değiştirilmiş, toprakları ellerinden alınarak Rusya'nın farklı coğrafyalarından getirilen Rus-Slav yerleşimcilere verilmiş, medreseleri kapatılarak eğitim hakları ellerinden alınmış, dinî eğitimde kullanılan metotlar değiştirilerek en ilkel eğitim metotları zorla benimsetilmiş,

ly continued for 150 years reached a peak especially in the 19th century. In the 20th century, the amount of Crimean Tatars who migrated from Crimea was many times more than the ones who stayed. Though migrations continued every year, there were mass migrations especially in 1812, 1828-1829, 1860-1861, 1874 and 1902. It was not accidental that most of the big migration waves occurred right after the wars between Ottomans and Russia. Every time that a war started between them, Crimean Tatars were suppressed on the grounds that they would help Ottomans and let Russians down. Especially during the war started on 22 June 1853 (called Crimean war), Russian authorities took very harsh measures against Crimean Tatars. It was even thought to deport them from Crimea. After the Treaty of Paris signed in 1856, Russia started to put bigger administrative and economic pressures on them. When the situation of Crimean Tatar peasants whose lands were taken and who were left to mercy of Slavic land owners, a big migration started in 1860. Around 200 thousand Crimean people needed to migrate to Ottoman Empire without taking their properties. After this event, Crimean Tatars became minority in Crimea. Departure of them from Crimea was mostly seen as a positive thing by Russian authorities and even it was promoted. Even though it is not possible to determine the exact number of the Crimean Tatars who migrated from Crimea, it is estimated that at least 1.8 million Crimean Tatars migrated to the lands of Ottoman Empire in Rumelia and Anatolia.”

Thereby, names of the places were changed during Tsarist regime; the lands of Tatars were taken from their hands and given instead to Russian-Slavic settlers coming from different geographies of Russia; madrasas were closed and thus the right of education was taken from them; methods used in religious education

vakıf arazilerine elkonularak sosyal hizmetler rafa kaldırılmış, Türkçe yasaklanmış, cami, kütüphane gibi dinî ve kültürel yapılar yıktırılarak inanç hürriyeti yok edilmiş, toplumun gelenek-göreneklerini uygulaması engellenmiş, esnaf ve sanatkârlar sürdürülen ekonomik politikalar neticesinde zor durumda bırakılmış, kısacası bir millet yok edilmeye çalışılmıştır.

Sovyet Rusya'nın Sürgün Politikası ile Vatanlarından Kopartılan Milyonlar

Stalin yönetimindeki Rusya, özellikle 2. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında gerçekleştirdiği sürgünlerle, milyonlarca insanı vatanlarından ederken, yüzbinlerce insanın da hayatını kaybetmesine yol açmıştır. Bu zincirin en önemli halkalarından biri de 18 Mayıs 1944'te Sovyet Rusya'nın çeşitli bölgelerine dağıtılarak vatanlarından kopartılan 200 binden fazla Kırım Tatarının ve Kırım'da yaşayan diğer bazı unsurların sürgün edildiği hazin olaydır.

Kendisi için tehlike olarak gördüğü halkları bölüp parçalayan, uzun vadeli hedeflerine ulaşabilmek için stratejik öneme sahip bölgelerde yaşayan kendi vatandaşlarının hayatlarını hiçe sayan Rusya, öte yandan maden, sanayi, tarım gibi alanlarda komünist rejim için çalışacak yüzbinlerce yeni işçiye ihtiyaç duymaktaydı. Böylece sürgüne tâbî tuttuğu toplumların verimli topraklarına, elkoyan Rusya, hem buraları Rusya'nın diğer bölgelerinden getirdiği Rus ve Slav ırkından yeni yerleşmecilerle doldurmuş, hem de sürgüne tâbî tuttuğu milyonlarca insanı yeni fabrikalarda, tarım alanlarında ve maden ocaklarında çalışmaya zorlamıştır.

Böylece Stalin döneminde gerçekleştirilen sürgünler neticesinde vatanlarından edilen insan sayısı yaklaşık 3.5 milyondur. Bu rakamın büyük çoğunluğunu Türk ve Müslüman kökenli topluluklar oluşturmaktadır. Bunun en önemli

were changed and the most primitive education methods were adopted by force; lands of foundations were appropriated and social services were shelved; Turkish was banned; religious and cultural constructions such as mosques, libraries were demolished and freedom of belief was destroyed; it was prevented that society would apply its traditions; artisans and craftsmen were put in a tight spot in result of economic policies. In short, a nation was tried to be destroyed.

Millions Who Were Snatched From Their Homelands Via Exile Policy of Soviet Russia

Russia under the leadership of Stalin snatched millions of people from their homelands via exiles that were especially put into practice during the Second World War, and caused the loss of life of hundreds of thousands of people. One of the most important links of this chain of events is the sorrowful event in which more than 200 thousand Crimean Tatars and some other groups in Crimea, who were dispersed into different regions of Russia and thus snatched from their homelands, were exiled on 18 May 1944.

Russia, which split and disintegrated the societies seen as danger and challenged the lives of its own citizens living in strategic places in order to reach the long-term goals, on the other hand needed thousands of new workers who would work for the communist regime in fields like mine, industry, and agriculture. Thus Russia, which appropriated fruitful lands of the exiled ones, both filled these places with new Russian and Slavic settlers brought from other parts of Russia, and forced millions of exiled people to work at new factories, agricultural lands and mines.

se-
bebi,
Rus-
ya'nın kendi

topraklarında yaşayan Türk ve Müslüman kökenli toplulukları potansiyel bir tehlike olarak görmesidir. Ancak sürgün kararları açıklanırken, özellikle 2. Dünya Savaşı'nda Alman birliklerine yardım edilmesi gösterilmişse de, tarihi gerçekler bu gerekçeleri haksız çıkartmaktadır. Öte yandan bu durumun gerçek olduğu varsayımı dahî, kadın-erkek, genç-yaşlı ayırt etmeksizin milyonlarca kişinin insanlık dışı şartlarda –ki bu göçler esnasında yüzbinlerce insan yolculuk şartlarına dayanamayarak hayatını kaybetmiştir- sürgüne tâbî tutulmasını meşrulaştıramaz.

Sürgünü Hazırlayan Süreç

1917'deki Bolşevik Devrimi sonrasında bir süre Almanya'nın kontrolünde kalan, ardından yeniden Rusya'nın hâkimiyetine giren Kırım, Sovyet Rusya'nın, Çarlık rejiminden farkı olmayan uygulamaları altında ezilmiştir. Sovyetler Birliği'nin Kırım'da 2. Dünya Savaşı'na kadar devam eden uygulamalarını Hakan Kırımlı şöyle özetlemektedir:

“1930’lu yılların sonuna kadar Kırım Tatar millî aydın sınıfının ve din adamlarının hemen tamamı doğrudan doğruya kurşuna dizilmek veya sü-rülmek suretiyle ortadan kaldırıldı. XX. yüzyılın

The amount of people who were snatched from their homelands in result of exiles put into practice during the period of Stalin was around 3.5 million. Large majority of this number was composed of Turkish and Muslim people. The most important reason of this is that Russia saw these Turkish and Muslim people living inside its borders as a potential threat. However, when the decisions of exile were announced and especially during the Second World War, helping to German troops was shown as the reason. But, historical facts prove such reasons to be wrong. On the other hand, even the assumption of the validity of this fact could not legitimize the exile of millions of people without making distinction between men and women, young and old under inhumane conditions –in fact, thousands of people could not bear the journey conditions during migrations and lost their lives.

The Process Paving the Way for Exile

Crimea, which stayed under the control of Germany for a while after the October Revolution in 1917 and then again came under domination of Russia, was crashed under the applications of Soviet Russia that were not different from Tsarist regime. Hakan Kırımlı summarizes the applications of Soviet Union in Crimea that continued until the Second World War as follows:

“Until the end of 1930s, almost entire intellectual class and clergymen of Crimean Tatars were removed either directly by killing or exiles. The most important names (...) of the Crimean Tatar history of science, thought, literature, art and press were killed in the first half of the 20th century. Even though it is not possible to determine the number of people who were prisoned or sent to

ilk yarısındaki Kırım Tatar bilim, fikir, edebiyat, sanat ve basın tarihinin en önemli isimleri (...) öldürüldü. Bu dönemde hapse atılan veya çalışma kamplarına sürülenlerin sayısını tesbit etmek mümkün olmamakla birlikte çeşitli kaynaklarda, Kırım'daki Sovyet hakimiyetinin ilk yirmi yılında yaklaşık 150.000 civarında insanın yok edildiği belirtilmektedir. Terör rejimi Kırım Tatar kültürüne de çok büyük darbe vurdu. 1926-1928 yılları içinde Arap alfabesinden bir tür Latin alfabesine geçildi. 1938'de ise Kiril alfabesi mecbur kılındı. Ayrıca müze ve kütüphanelerdeki milli kültür mirasının pek çok eseri de ortadan kaldırıldı. Tarihi cami ve medreseler ya tamamen yerle bir edildi ya da minareleri yıktırılarak binalar başka amaçlarla kullanıldı. Resmen açık gözükken birkaç camiye ise gidebilmek fiilen mümkün değildi. Namaz, oruç, sünnet ve dini nikah gibi ibadet ve dini adetler ise kesinlikle yasaklanmıştı. Ancak büyük gizlilik altında yerine getirilebilmekteydi."

2. Dünya Savaşı sırasında bir kez daha Almanlar tarafından işgal edilen Kırım, Almanya'nın mağlubiyeti ile yeniden Sovyetler Birliği'nin hâkimiyeti altına girmiştir. Savaş sırasında Kırım halkı büyük zararlar görmüş, binlerce insanını kaybetmiş ve yaşam alanları tahrip edilmiştir. Savaşın başlaması ile birlikte binlerce Kırım Tatarı, Kızıl Ordu'ya alınmış ve Rusya ile aynı saflarda savaşa sokulmuş, ilerleyen dönemlerde teşekkül eden küçük birliklerden bazıları Rusya'ya karşı Almanya'nın safında yer alırken, bir kısmı da Sovyet Rusya'nın uygulamalarından farklı bir şey vaad etmeyen Almanya'ya karşı mücadele etmiştir. Sonuçta Almanlar Kırım topraklarını yakıp yıkarak geri çekilirken, yerlerine gelen Sovyet birlikleri de ilk olarak Kırım halkını cezalandırmış, bu esnada tecavüz, kurşuna dizme ve toplu katliamlarda binlerce masum sivil hayatını kaybetmiştir.

work camps, in various sources it is stated that around 150 thousand people were eliminated under domination of Soviet regime during the first twenty years. Terrorist regime made big damages also on Crimean Tatar culture. Between the years of 1926-1928, the Arabic alphabet was changed to a kind of Latin alphabet. Then, Cyrillic alphabet was made obligatory in 1938. Furthermore, many works of national cultural heritage at libraries were removed. Historical mosques and madrasas were either destroyed totally or minarets were demolished and the buildings were used for different objectives. On the other hand, it was not possible to enter the few mosques that were seen officially open. Religious services and rituals like prayer, fasting, circumcision and religious marriage ceremony were strictly banned. These could only be performed under great secrecy."

Crimea was once more occupied by Germans after the Second World War and because of the defeat of Germany, it again came under dominance of Soviet Union. Crimean people suffered a lot during the war since thousands of people lost their lives and living quarters were destroyed. By start of the war, thousands of Crimean Tatars

were included
in Red
Army

Tarihin Utanç Sayfalarından Biri: Kırım Sürgünü

Rusya, Kırım Tatarlarına son darbeyi, onları 18 Mayıs 1944'te toplu bir sürgünle vatanlarından ayırarak vurmuştur. 150 yılı aşkın bir süre devam eden politikalar neticesinde Kırım'da azınlık durumuna düşen Kırım Tatarları, savaş sonrasında uydurulan bir gerekçeyle Kırım'dan tamamen silinmiştir.

Sovyet rejimi, SSCB İçişleri Halk Komiseri (Bakanı) Leonid Beriya'nın raporları doğrultusunda bir program hazırlamış ve hayata geçirilmiştir. Raporlarda Kırımlıların Sovyet rejimine ihanet ettiği, dolayısıyla bir sınır bölgesinde kalmalarının doğru olmayacağı, tarım, sanayi ve ulaşım gibi alanlarda çalıştırılmak üzere Rusya'nın iç bölgelerine, özellikle Özbekistan SSC'ye sürülmeleri gerektiği bildirilmiş ve 18 Mayıs 1944'te sürgün başlatılmıştır.

18 Mayıs'ın ilk saatlerinde evlere yapılan baskınlarla uykularından uyandırılan Kırım halkı, karşılarında kendilerine birkaç dakika içerisinde hazırlanmalarını emreden Sovyet askerlerini bulmuştur. Talimatnamelerde ailelerin yanlarına alabileceği yük miktarı 500 kg olarak belirlenmiş olmasına karşın, buna uygulamalarda riayet edilmemiş ve sürgün edilen ailelerin büyük kısmı yanlarına sadece küçük bir bavul alabilmiş, bir kısmı ise hiçbir şey alamamıştır. Halk yerleşim birimlerinin meydanlarında ve boş arazilerde toplanmış, kaçırmaya çalışanlar öldürülmüştür.

Meydanlarda toplanan halk istasyonlara nakledilmiş ve akıl almaz şartlarda gerçekleştirilecek ölüm yolculuğu başlatılmıştır. Sovyet rejiminin insanların nakil esnasında can güvenliği, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanması yönündeki kararlarının aksine, yüzbinlerce insan yük ve hayvan vagonlarına tıkabasa doldurulmuştur. Daha önce gerçekleştirilen toplu

and thus they went to war together with Russia. In following period, while some of the small unities supported Germany against Russia, some of them fought against Germany that did not promise anything different than the applications of Soviet Russia. In the end, Germany withdrew via vandalizing Crimea and Soviet Russia punished Crimean people as the first thing to do. Meanwhile, thousands of innocent civilian lost their lives due to rape, execution and mass murders.

One of the Shameful Pages of History: Deportation of Crimea

Russia's last hit on Crimean Tatars was mass deportation on 18 May 1944. Crimean Tatars were already minority because of the policies continuing more than 150 years, and after the war, with an invented reason they were totally wiped out from Crimea.

Soviet regime prepared a program in accordance with the reports of Leonid Brezhnev (Chairman of the Presidium of the Supreme Soviet of the Soviet Union) and this program was put into practice. It was written in the report that Crimean people betrayed Soviet regime and thus it was not good for them to stay at border regions. Therefore, it was necessary for them to be deported to hinterland of Russia, especially Uzbekistan SSR in order to make them work in agriculture, industry and transportation. Deportation was started on 18 May 1944.

Crimean people, who were waken up with raids during the first hours of 18 May, faced Soviet soldiers who told them to get ready in few minutes. Despite that the maximum belongings which could be taken with families were determined as 500 kg in regulations, this was not followed in reality and most of the

sürgün tecrübelerinden hareketle bu işi daha ucuza getirmek için çaba sarf eden Sovyet Rusya, hayvan ve yük taşınan vagonları tercih etmiş, kâğıt üzerindeki günlük gıda istihkakı olarak gözüken ‘sıcak yemek, su, 500 gr ek-mek, 70 gr et/balık, 60 gr bulgur ve 10 gr yağ’ yerine yalnızca günde bir kez sıcak yemek ve 300 gr ekme verilmiştir. Sağlık hizmetlerinin karşılanması için her katarde bir doktor ve iki hemşire bulunması yönündeki karara da uyulmamış, sadece belirli istasyonlarda bulunan doktorlar ihtiyacı karşılamamış, bu esnada acil müdahaleye ihtiyaç duyan insanlar yolda hayatını kaybetmiştir.

İnsan taşımaya uygun olmayan vagonlar tıka basa doldurulmuş, kıpırdayacak yerin dahî bulunmadığı vagonlarda insanlar hareketsiz bir şekilde haftalarca yolculuk etmek zorunda kalmış, yorgunluk, salgın hastalık, açlık ve pislik sebebiyle her gün binlerce insan hayatını kaybetmiştir. Hayatta kalabilenler ise bu insanlık dışı şartlarda haftalarca süren yolculuk sebebiyle büyük bir travma yaşamış, binlerce insan aklî dengesini kaybetmiştir.

Yolculuk esnasında vagon kapılarının açılmasına müsaade edilmemiş, uzun aralıklarla duran katarlarda insanlar, ölen yakınlarıyla bazen günlerce birlikte yolculuk etmek durumunda kalmıştır. Havasızlık nedeniyle kokmaya başlayan cesetler salgın hastalıklara sebep olmuş ve yolculuk dayanılması imkânsız bir hal almıştır. İnsanlar hayatını kaybeden yakınlarını gömme fırsatını dahî çoğu zaman bulamamış ve cesetler istasyon kenarlarına bırakılmıştır.

Sürgünün Bilançosu

1944 Haziran ayı başlarında ilk gruplar sürgün yerlerine ulaşmıştır. Sürgünün tamamlanması ise Temmuz ayını bulmuş, böylece yaklaşık 250 bin kişi başta Özbekistan olmak

deported families could only take a small suitcase with themselves and some of them even could not take anything. People were gathered in centres and empty fields, and the ones who tried to escape were killed.

People gathered in centres were transported to stations and the death journey which would be made under very harsh conditions started. In contrast to decision of Soviet regime in fulfilling the needs like life safety, nourishment and health, hundreds of thousands of people were overfilled in baggage and stock cars. With reference to previous experiences of deportation, Russia tried to make it as cheap as possible and thus decided to use the baggage and stock cars. Instead of the food ration written in regulations (warm food, water, 500 gr bread, 70 gr meat/fish, 60 gr bulgur and 10 gr butter), only warm food and 300 gr bread were given once in a day. It was also not followed that there should have been a doctor and two nurses at each car in order to provide health services, and the doctors who were existing only at particular stations could not meet the needs. Therefore, the ones who needed immediate treatment lost their lives on the way.

The cars that were not suitable for carrying people were overfilled and people needed to stay still for weeks in cars in which there was no space. Every day, thousands of people died because of tiredness, epidemics, hunger and dirt. The ones who survived had a big trauma because of all these experiences and thousands of them lost their mental balance.

It was not allowed to open the doors of the cars during the journey and people sometimes needed to stay together with their dead kinsmen for days in cars. Dead bodies started to smell because of closeness and this caused epidemics. Thus, the journey became unbearable.

üzere Sovyet Rusya'nın çeşitli bölgelerine dağıtılmıştır.

Kırım Sürgünü'ne maruz kalan insan sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte, Sovyet rejimi tarafından hazırlanan raporlarda bu rakam 228 bin, 1966'da Kırım Türk Milli Hareketi tarafından yapılan araştırmalara göre ise 238 bindir. Ancak bu rakamı 420 bin olarak saptayan araştırmalar da bulunmaktadır.

Sürgünde yalnızca Türk kökenli insanlar bulunmamış, Kırım'da yaşayan diğer unsurlar da Kırım'dan sürülmüştür. Sovyet rejimi tarafından hazırlanan rapora göre, sürgün edilenlerin yaklaşık 185 binini Kırım Türkleri, 12 binini Bulgarlar, 15 binini Rumlar, 10 binini Ermeniler, 5 binini de diğer unsurlar teşkil etmiştir. Öte yandan Sovyet rejiminin sürgüne gerekçe olarak sunduğu 'vatana ihanet' ve 'Almanlarla işbirliği' suçlamalarına karşılık, sürgün edilen Kırım Türklerinin yaklaşık 8.995'inin Kızıl Ordu mensubu olması, bunlardan 524'ünün subay, 1392'sininse astsubay olması hayli ilginçtir. Benzer şekilde sürgün edilen diğer unsurların içinde de Kızıl Ordu mensupları bulunmaktadır. Bu istatistik sürgün için öne sürülen gerekçenin uydurma olduğunu ortaya koymaktadır.

Haftalarca süren ölüm yolculuğunun ağır şartlarına dayanamayarak yolculuk ortasında hayatını kaybeden insan sayısı ise yaklaşık 10 bindir. Bu rakam, sürgünü takip eden yıllarda salgın hastalık, iklim şartları, açlık-yoksulluk gibi sürgüne bağlı nedenlerle hayatını kaybedenlerin sayısı yanında oldukça düşük kalmaktadır. Zira Kırım Türk Milleti Hareketi'nin yaptığı araştırmalara göre, sürgün sırasında ve sürgünü takip eden ilk 18 ay içerisinde, nüfusun yaklaşık % 46'sı, sözkonusu gerekçelerle hayatını kaybetmiştir ki bu da yaklaşık 110 bin insana tekabül etmektedir. Bu rakam Batılı

Moreover, most of the time, people could not find the opportunity of burying their kinsmen and the bodies were left next to stations.

Results of Deportation

The first groups reached their places at the beginning of June 1944. On the other hand, the completion of deportation occurred in July and around 250 thousand people were scattered around different regions of Russia, especially Uzbekistan.

Even though, the exact number of people who experienced deportation is not known, according to reports prepared by Soviet regime, this number was 228 thousand, and according to investigations made by Crimea Turkish National Movement in 1966, it was 238 thousand. However, there are investigations stating this number as 420 thousand.

There were not only Turkish people during deportation, but other people living in Crimea were also deported. According to the reports prepared by Soviet regime, around 185 thousand of them were Crimean Turks, 12 thousand were Bulgarians, 15 thousand were Greek, 10 thousand were Armenians and 5 thousand were the rest. On the other hand, against the accusations of Soviet regime that the reasons of deportation were 'treason' and 'cooperation with Germans', it is very interesting that around 8.995 of deported Crimean Turks were members of the Red Army of whom 524 were officer and 1392 were sergeant. Similarly, there were also members of the Red Army among other deported people. This statistics shows that the reason put forward was fabricated.

The amount of people who could not bear the harsh conditions of the weeks-long journey and lost their lives was around 10 thousand.

araştırmacıların verdiği istatistiklerde 80 bin olarak geçmektedir.

Sürgün Sonrası Kırım

Sovyet rejimi sürgünün ardından bir tören düzenleyerek bu insanlık dışı uygulamadan duydukları sevinci kutlarken, sürgünde görev alanlara madalyalar dağıtılmıştır. Kutlamalar esnasında, Kırım'ın bir sahil köyü olan Arabat halkının unutulduğu ve bu sebeple sürgüne dahil edilmediği haberinin ulaşması üzerine harekete geçilmiş ve Arabat köyü sakinleri bir geminin mahsenine kapatılarak denize sürülmüş ve gemi batırılarak tüm köy halkı katledilmiştir.

Bütün bu süreç dünya kamuoyundan gizlenmiş ve tıpkı diğer toplu sürgünlerde olduğu gibi Kırım Sürgünü de ancak sürgünden 2 yıl sonra küçük bir haber olarak kamuoyuna duyurulmuştur.

Sürgünün ardından Kırım'da geriye kalan tüm binalar, tarım arazileri, büyük ve küçükbaş hayvanlar, kümes hayvanları ve ev eşyalarının tasnifi için binlerce insan görevlendirilmiş, haftalar süren bu tasniften ve bütün bu mallar sahiplerine geri verilecekmiş gibi kayda geçirildikten sonra, bölgede kalan yerleşimciler tarafından gerçekleştirilen yağma ve işgaller engellenmemiştir. Elkoyma süreci bizzat Sovyet rejimi tarafından idare edilmiş, malların nasıl değerlendirileceği tartışıldıktan sonra bir kısmı belirlenen fiyatlar üzerinden satılmış, birçok kıymetli eşya ise üst düzey yöneticiler tarafından zimmete geçirilmiştir. Bunun yanı sıra özellikle evler ve ev eşyaları, Kırım'a Rusya'nın diğer bölgelerinden işgücü ihtiyacının karşılanması ve Kırım'ın Ruslaştırılması için getirilenlere tahsis edilmiştir.

Sovyet rejimi oluşan büyük boşluğu, sürgün edilenlerin yerlerine getirmeyi planladığı Rus-

This number is very low compared to the number of people who lost their lives because of epidemics, weather conditions, hunger-poverty. According to investigations made by the Crimean Turkish National Movement, 46% of the population died because of the aforementioned reasons during deportation and first 18 months following it. This percentage corresponds to 110 thousand people, even though it is registered as 80 thousand in statistics prepared by Western researchers.

Crimea After Deportation

While Soviet regime celebrated this inhumane application via organizing a ceremony after deportation, the ones worked during deportation were honoured by medals. During celebrations, it was informed that a coastal village called Arabat was forgotten and thus they could not be deported. Then, residents of the village were locked inside a ship. Lastly, the ship was sailed and then submerged. The entire residents were killed.

All this process was kept hidden from world public, and as all other mass deportations, deportation of Crimea was announced as a small news only 2 years after the event itself.

Thousands of people were given the duty of regimentation of all buildings, agricultural lands, cattles and small cattles, fowls, and household goods that were left over in Crimea after deportation. After this weeks-long process and that all these goods were registered as if they would be given to their owners, plunder and occupations by settlers in the region could not be prevented. Process of appropriation was directly managed by Soviet regime and after the discussion of how these goods would be utilised, some of them were sold from determined prices and many valuable

Slav
kök-
enli yeni
yerleşimcilerle
çözmeyi hedeflemiştir

Ancak, Kırım'a yerleşme konusunda istenilen ilginin oluşmaması üzerine zora başvuran yönetim, teklifi reddedenlerin 'Almanlara hizmet etme' suçuyla cezalandırılacaklarını duyurmuş ve cazip tekliflerle ilgiyi arttırmaya çalışmıştır. Ukrayna Kamu Düzeni Koruma Bakanlığı'nın 1967 yılında yayımladığı bir rapora göre bu tarihe kadar Kırım'a yerleşenlerin sayısı 400 bin civarındadır. Bu rakam ilerleyen yıllarda daha da artmıştır.

Sürgünün ardından Kırım'da yüzyıllar içerisinde oluşmuş olan medeniyet birikiminin de ortadan kaldırılması için Türkçe yer isimleri değiştirilmiş, Türk-İslam kültürünü simgeleyen yapılar tahrip edilmiş, kütüphanelerde bulunan binlerce kıymetli eser ortadan kaldırılmış, mezar taşları yerlerinden sökülerek cemetler dışarı çıkartılmış, Türklerin Kırım'daki varlıklarının delili olan eserler yok edilerek yeni bir Kırım tarihi kurgulanmaya başlanmış, bu amaçla sempozyumlar düzenlenmiştir. Bu kurgu tarih oluşturulurken Kırım Tatarları 'çalışmayı ve üretmeyi sevmeyen, medeniyetten uzak, bu coğrafyada geçici bir süre yaşamış haydut bir topluluk' olarak gösterilmiş, 'bölgenin asıl sahiplerinin Slavlar olduğu ve Slavların çok daha eski devirlerden

items were charged by senior executives. Besides this, especially houses and household goods were allocated to the ones who were brought to Crimea from other regions of Russia in order to provide the need of labor force and to make Crimea Russian.

Soviet regime aimed at filling the big vacuum via new Russian-Slavic settlers that it planned to bring instead of the deported ones. However, the regime used coercion since desire to settle in Crimea was not high as expected. In this context, it was announced that the ones who rejected the offer would be punished due to crime of 'serving Germany' and desire was tried to be increased via attractive offers. According to a report published by Ukrainian Ministry of Protection of Public Order in 1967, the amount of people who settled in Crimea at that time was around 400 thousand. This number increased in following years.

In order to remove the accumulation of civilization that had occurred within centuries, Turkish names of the places were changed, constructions symbolizing Turkish-Islamic culture were ruined, thousands of valuable works at libraries were destroyed, grave stones were removed and dead bodies were taken out, the works that were the evidences of the existence of Turks in Crimea were wiped off, and thus, a new history of Crimea was started to be planned about which symposiums were organized after deportation. While such a constructed history was in process, it was shown that Crimean Tatars 'were a group of bandit people who did not like to work and produce, were far from a civilization, and lived in this geography temporarily' and it was asserted that 'the real owners of the region is Slavic people and they have been there since very old periods.' Furthermore, within a short period after

bu yana orada bulundukları' iddia edilmiştir. Ayrıca sürgünden kısa bir süre sonra 1946 yılında Sovyet rejimi Kırım Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ni lağvederek Kırım yarımadasını bir vilayet statüsüne indirmiş, 1954 yılında da Kırım, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlanmıştır.

Sürgün Edilen Yüzbinlerin Dramı ve Hayatta Kalma Mücadelesi

Sürgün edilen 250 bin kişinin büyük çoğunluğu Özbekistan'a nakledilmiş, geri kalan kısmı ise Sovyet coğrafyasının çeşitli bölgelerine dağıtılmıştır. Burada da insanlık dışı şartlarda ikamet etmeye mecbur bırakılan halk, kapısı ve camı dahi olmayan, insan yaşamı için gerekli sıhhi şartları taşımaktan çok uzak odalara yerleştirilmiştir. Odalara 3-4 aile birden yerleştirilmiş, yiyecek, giyim eşyası, ev araç-geçerleri gibi temel yaşamsal ihtiyaçlara dahi sahip olmayan yüzbinlerce insan bu şartlarda ölüm-kalım savaşı içerisine girmiştir. Bütün bunlara farklı bir coğrafya ve iklimde bulunmanın getirdiği olumsuz etkiler de eklenince, kısa sürede açlık ve salgın hastalıklara dayanan toplu ölümler meydana gelmeye başlamıştır. Aileler en yakınlarını teker teker kaybederken, onları defnedecek imkânı bile bulamamış, bir taraftan da kendileri hayatta kalmak için mücadele etmek zorunda kalmışlardır.

Sovyet rejiminin planları doğrultusunda tarım, sanayi, inşaat ve ulaşım alanlarında çalışmaya zorlanan Kırım halkı, bu çabaları karşılığında ailelerinin hayatta kalması için gerekli asgari kazançtan dahi mahrum bırakılmıştır. Barınma ve sağlık ihtiyaçları ile ilgili olarak Sovyet rejimi tarafından verilen sözler yerine getirilmemiş ve bu ağır şartlar altındaki yaşam mücadelesi yıllarca sürmüştür.

Kırımlılar, yeni yerleşim yerlerinde bulunduk-

deportation, Soviet regime abolished Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic in 1964 and decreased Crimean peninsula to the status of a province. In 1954, Crimea was connected to Ukrainian Soviet Socialist Republic.

Drama of Hundreds of Thousands of Deported People and Their Struggle to Survive

Great majority of the deported 250 thousand people were transferred to Uzbekistan while the rest were distributed to different regions of Soviet geography. However, they were forced to live under inhumane conditions also there and they were settled in rooms in which there was no door and even window, and which were far from having the necessary health conditions for human life. Three-four families were settled in one room and hundreds of thousands of people who did not have basic vital needs such as food, clothes and household goods started to struggle to survive under these conditions. When negative effects of living in a different geography and climate is added to all these, mass deaths based on hunger and epidemics started to occur within a short period of time.

While families lost their members one by

ları yerden 5 km'den fazla uzaklaşmamakla tehdit edilmiş, her ay düzenli olarak ilgili birimlere giderek imza vermekle yükümlü kılınmışlardır. Yerleşim yerlerini terk edenler Sibirya'ya yapılacak ikinci bir sürgünle tehdit edilmiştir. Buna karşın sürgünü takip eden ilk yıllarda yaklaşık 10 bin Kırım Türkü bulunduğu bölgeden firar etmiş, bunların bir kısmı yakalanarak cezalandırılmıştır.

Bu insanlık dışı uygulamalar neticesinde, sürgünden sonraki ilk 18 ay içerisinde yaklaşık 100 bin kişi hayatını kaybetmiştir ki bu rakam sürgün edilenlerin yaklaşık yarısına tekabül etmektedir. Bütün bunlara rağmen Kırım halkı çalışmaya mecbur bırakıldığı alanlarda zamanla uzmanlaşmış, özellikle Özbekistan'ın kalkınmasında önemli katkılar sunmuşlardır.

Kırım Tatarlarını yalnızca vatanlarından ayırmayı değil, aynı zamanda onları bir millet olarak yok etmeyi de amaçlayan bu sürgünle birlikte, yüzbinlerce insan hayatını kaybederken, hayatta kalabilenler de yok sayılmış ve dünya üzerinde bir millet olarak etkinliklerini kaybetmeleri için her türlü asimilasyon politikası uygulanmıştır. Önce 1928 yılında Arap alfabesinin yerine Latin alfabesinin, ardından 1938 yılında da Kiril alfabesinin getirilmesi ile 10 yıl içerisinde iki alfabe değişikliğine maruz bırakılan Kırımlılar, bütün bunlara sürgün edildikleri yerlerde eğitim dilinin Rusça olması da eklenince ciddi bir kültür bunalımı yaşamış, okuma-yazma oranı düşmüş, anadil unutturulmaya çalışılmıştır. En ufak bir yayın yapmaları dahî yasaklanan –zaten bu zorlu yaşam koşulları nedeniyle buna imkân bulmaları da mümkün olmayan- Kırım Tatarları, buna rağmen anadillerini muhafaza etme konusunda önemli bir irade göstermiş ve bu konuda önemli bir başarı sağlamıştır. Öte yandan söz konusu asimilasyon politikaları çerçevesinde,

one, they could not even find the opportunity of burying them, and on the other hand, they themselves needed to struggle to survive.

Crimean people, who were forced to work in fields like agriculture, industry, construction and transportation according to the plans of Soviet regime, were deprived of even from the necessary minimum earning for the survival of their families in result of their efforts. Promises given by the Soviet regime regarding the needs of shelter and health were not held, and the life struggle under such harsh conditions continued for years.

Crimean people were threatened not to go 5 km far from the places in which they were living and they were obliged to ordinarily go to the related units and give signature every month. The ones who would leave their places were threatened with a second deportation, this time to Siberia. Despite this, around 10 thousand Crimean Turks escaped from their regions, meanwhile, some of them were arrested and punished.

In result of these inhumane applications, around 10 thousand people lost their lives within the first 18 months after deportation. This number corresponds to almost half of the deported ones. Despite all these, Crimean people started to become experts in fields that they were working, and they especially played an important role in development of Uzbekistan.

With deportation, which did not only aim to take Crimean Tatars away from their homelands but also to destroy them as a nation, hundreds of thousands of people lost their lives while the ones who survived were ignored, and all kinds of assimilation policy was applied in order for them to lose their effectiveness as a nation in the world. Through bringing Latin alphabet instead of Arabic one in 1928

1989 yılına kadar Sovyet Rusya içerisinde yapılan nüfus sayımlarında ülkedeki bütün unsurlar yer almasına karşın, Kırım Tatarları sanki yokmuş gibi davranılmış ve nüfusları hesaplanmamıştır. 1989'da yapılan nüfus sayımında Sovyetler Birliği sınırları içerisindeki Kırım Türklerinin sayısı 271.715 olarak gösterilmişse de, bu rakamın gerçeği yansıtmadığı yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Buna göre gerçek rakamın, sunulandan çok daha fazla olduğu belirtilmiş fakat sağlıklı bir sayım yapmak mümkün olmadığı için 500 bin, 1 milyon, hatta 2 milyon gibi rakamlar telaffuz edilmiştir.

Stalin Sonrası Kırım Türklerinin Durumu ve Vatana Dönüş Mücadelesi

Stalin'in 1953 yılında ölmesinin ardından, ülke çapında bir 'de-Stalinizasyon' politikası başlatılmış, bu kapsamda yıllardır devam eden katliamlarda bir nebze iyileştirilmeye gidilmiş, önceki dönemin bütün suçu Stalin'e yüklenerek bir anlamda günah çıkartılmaya çalışılmıştır. Stalin'den sonra devletin başına geçen Nikita Kruşçev, Şubat 1956'da, Komünist Parti'nin 20. Kongresi'nde, Stalin döneminde pek çok haksız sürgünün gerçekleştiğini ifade etmiş fakat bu konuşmasında Kırım Tatarlarını, Volga Almanları'nı ve Ahıska Türkleri'ni zikretmemiştir.

1950'li yılların ortasından itibaren, Stalin döneminde sürgün edilerek vatanlarından kopartılan milyonlarca insan esas yurtlarına geri dönmeye başlarken Kırım Tatarlarına bu hak tanınmamış, yalnızca belli bir bölgede kalma zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylece kağıt üzerinde Sovyetler Birliği'nin her noktasında ika- met etme hakkı kazanmış görünen halk için Kırım coğrafyası hariç tutulmuştur. Bu süreçte özellikle dağılmış ve parçalanmış halde bulu-

and finally bringing Cyrillic alphabet in 1938, Crimean people experienced changes of two alphabets within ten years. In addition, the language of education was Russian in their new places, thus, they had a serious cultural depression, percentage of reading and writing among people decreased and their mother tongue was tried to be forgotten. Despite that it was banned for Crimean Tatars to broadcast -this was actually not so possible because of such harsh living conditions- they were insistent in keeping their mother tongue and had an important success in that regard. On the other hand, within the scope of the aforementioned assimilation policies, it was behaved as if Crimean Tatars were not existing during population censuses conducted in Russia until 1989 despite that all other people were included in them. Thus, their population was not counted. During the census in 1989, it was shown that the amount of Crimean Turks in Soviet Regime was 271.715. However, it was shown by some researches that this number was not reflecting the reality. In this context, it was indicated that the real number is much higher than the presented one but, since it was not possible to make a healthy count, numbers like 500 thousand, 1 million and even 2 million were mentioned.

Conditions of Crimean Turks after Stalin and Struggle to Return to Homeland

After the death of Stalin in 1953, a country-wide 'de-Stalinization' policy was started and in this context, there was a bit of improvement regarding harsh applications continuing since many years. All of the guilt of the previous period was burdened on Stalin, and thus a kind of confession was tried. Nikita Khrushchev, who came to power after Stalin, said during the 20th Congress of the Communist Party in February 1956 that many unjust deportation took place during the period of Stalin, but, he

nan Kırım Türkleri Özbekistan'da toplanmaya başlamış ve bu birliktelik sayesinde ilerleyen yıllarda 'Kırım Tatar Milli Hareketi' adını alacak olan organize ve bilinçli bir hak arama süreci başlatılmıştır.

Öncelikle komünist rejimin kendilerini çalışmaya zorladıkları fabrikalardan ayrılarak geleneksel geçim kaynakları olan tarıma yönelen Kırımlılar, eğitim ve kültür alanında da atılımlar yaparak 1960'ların ortalarına kadar mücadelelerini tüm Sovyetler Birliği sathına yaymayı başarmışlardır. Vatana dönüş mücadelesini sindirmeyi başaramayan Sovyet yönetimi, 5 Eylül 1967'de Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti Prezidyumu tarafından yayımlanan bir kararname ile 'eskiden Kırım'da yaşamış Tatar milletinden yurttaşlar'ın Sovyetler Birliği'nin her yerinde yaşayabileceğini kabul etmek zorunda kalmış, yine de Kırım'a dönüşün önüne geçmek için her türlü engellemelere devam etmiştir.

Bu tarihten sonra Kırım Tatarlarının Kırım'a toplu dönüşleri başlamış ve gerek Sovyet rejiminin, gerek Kırım'daki yerleşimcilerin çeşitli baskı ve sindirme politikalarına rağmen devam etmiştir. Giderek daha organize bir mücadeleye dönüşen ve uluslararası bir boyut kazanan süreçte, 1980'lerin sonuna kadar Kırım'a dönenlerin sayısı 10 binler civarında kalmış, fakat 1988'den itibaren kitleler halinde geri dönüşler başlamıştır.

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Ukrayna sınırları içerisinde kalan ve Ukrayna'ya bağlı özerk bir cumhuriyet statüsüne dönüşürülen Kırım'da, 1991 yılında kurulan Kırım Tatar Milli Meclisi'nin mücadeleleri olumlu sonuçlar vermiş, gerek siyasî alanda Kırım Türklerinin temsili, gerek eğitim, kültür ve ekonomi alanlarında atılan adımlar kısıtlı imkânlarla da olsa sürdürülmüştür.

1944 Sürgünü'nden sonra Kırım'a geri dönen

did not mention Crimean Tatars, Volga Germans and Meskhetian Turks.

From the middle of the 1950s, millions of people who were taken away from their homelands via deportations during the period of Stalin started to return their homelands. However, such a right was not given to Crimean Tatars. Instead, only the obligation of staying in a particular region was removed. In result, Crimean geography was excluded for this people who were seemed to get the right of living in any point of Soviet Union in theory. In this process, Crimean Turks who were spread out and split started to gather in Uzbekistan, and due to such a union, an organized and conscious process of seeking rights which would be called as 'Crimean Tatar National Movement' in coming years was started.

Crimean people first left factories in which communist regime forced them to work and instead started to work in agriculture. They also made a move in education and culture, and they could spread their struggle all around Soviet Union until the middle of 1960s. Soviet regime, that could not manage to accept the struggle for returning home, needed to accept via a decree published by the Presidium of the Supreme Soviet on 5 September 1967 that 'citizens of Tatar nation who lived in Crimea before' could live anywhere in Soviet Union, however, it continued to put all kind of limitations in order to prevent a return to Crimea.

After this date, mass return of Crimean Tatars to Crimea started and it continued despite various oppression and suppression policies of Crimean settlers and Soviet regime. During the process which transformed into a more organized struggle and gained an international dimension, the amount of people who returned to Crimea was only around 10 thousand until the end of 1980s, but, returns in masses started from 1988.

In Crimea, which stayed in the borders of Ukraine and was transformed into an auton-

Kırım Türklerinin sayısı bugün itibariyle 300 bini bulmuştur. Bu sayı, bugün toplam Kırım nüfusunun yaklaşık % 12'sine tekabül etmektedir. Ancak sürgüne maruz kalan ve çoğunluğu Özbekistan'da bulunan 500 bin civarında insan hala vatanlarından uzakta yaşamaya devam etmektedir. Öte yandan, 18. yüzyılın sonlarından itibaren uygulanan politikalar neticesinde vatanlarından ayrılarak göç etmek zorunda kalan ve bugün başta Türkiye olmak üzere, Romanya, Bulgaristan, Almanya, ABD gibi dünyanın çeşitli ülkelerinde hayatlarına devam eden Kırım Tatarlarının sayısının da yaklaşık 4-5 milyon kişi olduğu tahmin edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Fisher, Alan, Kırım Tatarları, Selenge Yayınları: İstanbul, 2009.
- Hablemitoğlu, Necip, Yüzbinlerin Sürgünü Kırım'da Türk Soykırımı, Toplumsal Dönüşüm Yayınları: İstanbul, 2004.
- Kırımlı, Hakan vd., "Kırım", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt: 25, Sayfa: 447-465, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002.
- Özcan, Kemal, Kırım Türklerinin Varoluş Mücadelesi: Kırım Dramı, Babıali Kültür Yayıncılığı: İstanbul, 2010.

omous republic connected to Ukraine after the demise of Soviet Union, struggles of the National Parliament of Crimean Tatar established in 1991 gave positive results. Furthermore, steps taken in both political representation of Crimean Turks and also in education, culture and economics continued despite limited opportunities.

The amount of Crimean Turks who returned back to Crimea after deportation of 1944 reached 300 thousand today. This number corresponds to nearly 12% of total Crimean population. However, around 500 thousand people who experienced deportation and stayed in Uzbekistan still continue to live far from their homelands. On the other hand, it is estimated that the amount of people who needed to leave their lands and migrate, and who live in various countries around the world today especially in Turkey, Romania, Bulgaria, Germany and the U.S. is around 4-5 million.

REFERENCES

- Fisher, Alan, Kırım Tatarları (Crimean Tatars), Selenge Yayınları: İstanbul, 2009.
- Hablemitoğlu, Necip, Yüzbinlerin Sürgünü: Kırım'da Türk Soykırımı (Deportation of Hundreds of Thousands: Genocide of Turks in Crimea), Toplumsal Dönüşüm Yayınları: İstanbul, 2004.
- Kırımlı, Hakan et al., "Kırım" (Crimea), Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Volume: 25, pp. 447-465, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002.
- Özcan, Kemal, Kırım Türklerinin Varoluş Mücadelesi: Kırım Dramı (Struggle of Crimean Turks in Order to Exist: Drama of Crimea), Babıali Kültür Yayıncılığı: İstanbul, 2010.

Afganistan İşgali

Occupation of
Afghanistan

Kukla Yönetimin Davetiyle Başlayan İşgal

Siyasî çıkarları yanısıra ekonomik nedenlerle de Afganistan'ı işgal eden Sovyetler Birliği, 27 Aralık 1979 gecesi dönemin Afganistan Devlet Başkanı Hafızullah Emin'in köşküne bir harekât düzenleyerek 28 Aralık sabahı, Hafızullah Emin'i ortadan kaldırmıştır. Radyo aracılığıyla Babrak Karmal'ın halka seslenmesiyle halk Emin zulmünün son bulduğu ve yeni bir dönemin başladığına dair ikna edilmeye çalışılmış, ancak 5 Aralık 1978'de Sovyetler Birliği ile Afganistan arasında imzalanan Dostluk, İyi Komşuluk ve İşbirliği Antlaşması'na dayanarak ülkesine Sovyetler'i davet ettiğini bildiren Karmal, halk tarafından inandırıcı bulunmamıştır. Karmal, Emin'i CIA ajanı olmakla

Occupation Started with Invitation of the Puppet Government

Soviet Union occupied Afghanistan due to political benefits as well as economic reasons. In that regard, an operation was started against the villa of the President of Afghanistan, Hafizullah Amin, on 27 December 1979. Emin was killed in the following morning on 28 December. Via address to the nation of Babrak Karmal through radio, people were tried to be convinced that atrocity of Amin was ended and a new period started. However, Karmal was not found convincing since he announced that he invited Soviet Union to his country based on the Friendship and Cooperation Treaty signed between Soviet Union and Afghanistan on 5 December 1978. Karmal accused Emin to be

suçlamış, onun döneminde yapılan zulümlerin son bulduğunun altını çizmiştir.

Halkı ikna çalışmalarına hızla başlayan Karmal, öncelikle siyasî anlamda tabanını genişletmek için komünist olmayan eski bürokratları dahî kabineye alırken kendisinin ateist değil Müslüman olduğu noktasında halkı ikna edebilmek için çaba sarf etmiştir. 1980 yılı sonlarında Cephe-i Milli-i Peder Vatan (Ulusal Anavatan Cephesi) adıyla bir parti kurarak halkı Savr İnkılabı ile getirilen reformları gerçekleştirmek için katılıma çağırırsa da halk nezdinde gerekli ilgiyi bulamamış, bir taraftan da komünistler arasında güç tabanını genişletmeye çalışmış ancak bu konuda da başarılı olamamıştır. Halkileri tasfiye hareketini de bir taraftan sürdürmesi küçük sabotajlara uğramasına, ülke içindeki gerginliklerin artmasına sebep olmuştur. Karmal rejimini devirme hareketi içinde oldukları tesbit edilen Halkilerin ortaya çıkmasından sonra devlet dairelerindeki Halki görevliler uzaklaştırılırken resmî daireler boşaltılmış, yerlerine Sovyet görevliler getirilmiştir. 1986'da son bulan görev süresine kadar halkın da komünistlerin de tam desteğini alamayan Karmal, ülkesinin Sovyetler tarafından işgal edilmesinde ve Afganistan'ın hızla Sovyetleştirilmesi çalışmalarında aktif rol oynamıştır.

Afganistan Sovyetleştiriliyor

Halkilerden boşalan resmî dairelere getirilen Sovyet yetkililere ek olarak ülkenin pek çok kurumu Sovyet sistemine uygun biçimde yeniden düzenlenmiş, ülke ekonomisi %80 oranında Sovyetler Birliği'ne bağlı hale gelmiştir. Komünist rejim karşısında artan isyanlar ve halkın bir türlü istenileni kabul etmemesi ise eğitim maskesi altında çocukların ailelerinden

a CIA agent and he underlined that atrocity under his period was ended.

Karmal rapidly started to attempt to convince people, and in this context, he first included even old bureaucrats who were not communist into the cabinet in order to widen the political base. Then, he attempted to convince people that he was not atheist but Muslim. He established a party called the National Fatherland Front at the end of 1980s and even though he called people to participate in order to support reforms brought by the Saur Revolution, there was not enough interest among people. On the other hand, he also tried to expand the base of power among communists but he could not manage this either. Because that he continued on one hand to discharge of 'halki's, it caused him to experience small sabotages, and that tensions in the country increased. After the appearance of Halkis of which it was determined that they were inside the movement of overturn of Karmal regime, Halki authorities at government offices, state offices were emptied and Soviet authorities were brought instead of them. Karmal could neither gain the full support of people nor communists until the end of his duty term in 1986. Yet, he played an active role in occupation of Afghanistan by Soviet Union and rapid Sovietization.

Afganistan is Sovetized

In addition to Soviet authorities brought into state offices instead of Halkis, many institutions in the country were re-organized in a way that was compatible with Soviet system, and economy became 80% dependent on Soviet Union. Increasing uprisings against communist regime and that people did not accept what was wanted caused that children were forcibly taken from their families and trans-

zorla kopartılarak birer KGB ajanına dönüş-
türülmesine yol açmıştır. 1980'li yılların ba-
şından itibaren 7-15 yaş arasındaki çocukların
SSCB'ye gönderilmesi suretiyle gerçekleştirilen
kimliksizleştirme hareketinin perde arkası
mimarı olarak Karmal'ın eşi Menbuba Karmal
gösterilmiştir. Bunun nedeni ise kendisinin
müdürü olduğu Parverışgâh-i Vatan isimli
yetiştirme yurdundaki öğrencilerin bir hapis-
haneyi andıran yurttan SSCB'ye eğitim için
zorla gönderilmeleridir. Genellikle anne-ba-
baları ölen ya da okullardaki çalışkan çocuklar
seçilmiştir. 7-13 yaş arası bu çocuklara Afga-
nistan halkı eşkiya ve öldürülmeleri gereken
kişiler olarak tanıtılmıştır. Naim'in anlattıkları
arasında çocuklara akşamları votka vermeleri
ve bunu güçlenmeleri adına verdiklerini belirt-
meleri de bulunurken amacın mücahidler ile
baş edemeyen ve ağır kayıplar veren Sovyet-
lerin bu çocuklar aracılığıyla hem mücahidler
arasındaki bağı çökertmek hem de yetişen yeni
nesil aracılığıyla Afgan halkının Sovyetleş-
mesini hızlandırmak olduğu anlaşılmaktadır.
Ülke içindeki eğitim kurumlarında da komü-
nist ideolojiye uygun bir eğitim sistemi ile öğ-
renciler arasında ideolojik bir nesil yetiştirme
çabası sürdürülmüştür.

Karmal rejimine bağlı ordudaki kopmaların ve
dağılmaların yaşanması üzerine köylerden top-
ladıkları çocukları da askerî eğitim amacıyla
Rusya'ya gönderen işgal güçleri, bu çocuklar
üzerinden Sovyet ideolojisini yaymak ve be-
nimsetmek için çalışmıştır.

KHAD = İşkence

Komünist rejimin 'Khedemat-i İttıla'at-i Dav-
leti' adlı gizli haber alma örgütü, Afgan hal-
kı için işkence merkezine dönüşürken Mos-
kova tarafından örgütlenen ve finanse edilen
KHAD'ın başında işgal devrinin son lideri Dr.

formed into a KGB agent under the mask of
education. Wife of Karmal, Mehbooba Kar-
mal, was shown as the architect behind the
curtain of de-identification movement prac-
ticed via sending children between the ages of
7-15 to SSR since the beginning of 1980s. An
evidence in that regard is that students at the
prison-like Parvarish Orphanage, where she
was the principal, were forcibly sent to SSR for
education. Generally, children whose parents
died or who were hardworking and collected
from schools were selected. It was thought
these children, who were at the ages of 7-13,
that Afghanistan society was bandit and thus
they needed to be killed. Naim tells that vodka
was served children at evenings and it was told
that the reason for this was to strengthen them.
But it is understood that the real reason behind
all these was both to break the bond among
mujahids against whom Soviet Union could
not deal with and had heavy losses, and also to
accelerate Sovietization of Afghan society via
new generation. At education institutions in
the country, attempt of raising an ideological
generation among students through an educa-
tion compatible with communist ideology was
continued.

In result of rupture and dispersion within the
army connected to Karmal regime, occupation
powers started to send children collected from
villages to Russia for education. By this, it was
aimed to spread and adopt Soviet ideology.

KHAD=Torture

State Information Service called 'Khadamat-e
Etela'at-e Dawlati' became like a centre of
torture for Afghan society. The head of the
KHAD organized and financed by Moscow
was the last leader of the occupation period,
Dr. Najibullah. The organization had an aim

Necibullah bulunmuştur. ‘Her Afgan ailesinden bir üye edinmek’ gibi bir hedefi olan örgütün tam eleman sayısı bilinmese de Kabil’de 20 binin üzerinde elemanı olduğu tahmin edilmiştir. Ayrıca bu örgüt her 500 metreye koyduğu kontrol noktalarıyla halkın yaşamını daha da zorlaştırmıştır. Özellikle mücahidlerin Kabil’e sızmamaları için çok sıkı tedbirler alan örgüt gece baskınları düzenleyerek sık sık masum insanları rastgele tutuklamış, çeşitli işkenceler sonucu bu insanların hayatlarını kaybetmelerine neden olmuştur. Devrimden sonra işkencenin bir kurala dönüştüğü Afganistan’da işgalle birlikte hükümetin kamuoyuna açıklama yapma gereği duymadan işkencenin bir tür cezaî fonksiyona dönüştürüldüğü bilinmektedir.

Üniversite’den Başlayan 7 Cephe

Afganistan’da 1969 senesinden itibaren üniversite merkezli başlayan İslamî hareket Mısır’daki Müslüman Kardeşler’le bağlantılı olarak Cevanan-ı Müselman adıyla teşkilatlanmış, ancak 1973’te Davud Han tarafından yasaklanan teşkilatın, aralarında Hikmetyar’ın da olduğu önderleri hapse atılmıştır. Daha sonra hapisten çıkan teşkilat liderleri Hikmetyar ve İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Rabbani, Pakistan’a giderek işgal sırasında kendilerine bağlı birlikler ile direniş göstermişlerdir. Bu direniş hareketleri karşısında zamanla çözülmeye başlayan Sovyet ordusu dağılmaya başlamış, Sovyetlerin 1988’den sonraki çekilme hareketinde bu grupların büyük etkisi olmuştur.

Sovyet Ordusunun Enternasyonal Borcu

Sovyet yönetimi, işgali meşrulaştırmak için komşularının devrimini baltalamak isteyen emperyalist güçlere karşı Afgan halkına yar-

like ‘having at least a member from each Afghan family’. Although the exact number of its members is not known, it is estimated that there were more than 20 thousand members only in Kabul. Furthermore, this organization made the life of society difficult via control points put at each 500 meters. The organization took very strict precautions especially for mujahids not to infiltrate in Kabul, and randomly arrested innocent people via organizing nightly raids. It also caused the death of these people due to various tortures. In fact, torture became like a rule in Afghanistan after revolution. It is known that, together with the occupation, torture was transformed into a kind of punishment function by the government without needing to make any explanation to public.

Seven Fronts Starting From Universities

University-centred Islamic movement, which started in 1969 in Afghanistan, organized under the name of Cevanan-i Muselman-i Afghanistan in connection with Muslim Brothers in Egypt. However, the organization was banned by Daoud Khan in 1973, and leaders of it -such as Hekmatyar- were prisoned. After the release of Hekmatyar and Rabbani an academician at theology faculty, they went to Pakistan and showed a resistance together with units connected them during the occupation. Soviet army started to disintegrate and disperse against such resistance movements. Thus, these groups had a big impact on withdrawal of Soviet Union after 1988.

The Internationale Debt of Soviet Army

Even though Soviet government tried to legitimize the occupation via excuses like they went to help Afghan society against imperial-

dım amaçlı gittiği, Afgan işçilere yardım etmenin enternasyonel bir borç olduğu gibi bahneler kullanmışsa da, Sovyet askerleri Afgan topraklarına girdiklerinde halkı katliamdan geçirmişlerdir. Bu işgalin bir ‘terör kampanyası’ olduğunu söyleyen Garak Camalbekov adlı Sovyet askeri şunları anlatmaktadır:

“...Tanklar köylerdeki evlerin üzerinden geçerek, birçok evi yerle bir etti. Bir evin üzerinden tankla geçerken, ben tankın içinde olduğum halde çocukların ve kadınların çığlıklarını duyabiliyordum.”

Benzer uygulamaları zamanla askerlerin kaçmasına ya da saf değiştirerek mücahidler tarafına geçmesine neden olurken, savaş suçu işleyen Sovyetler tüm bunları gerçekleştirmesine rağmen bugüne kadar hiçbir ceza almamıştır.

Silah Tatbik Alanı

85 bin askerle başlayan işgal hareketinde Sovyet ordusu çok ağır kayıplar vermiş olsa da itibarını her geçen gün kaybetmesine karşılık yenilgiye uğradığını kabullenmek istememiştir. Aynı zamanda yanbaşında Müslüman bir devleti tanımak istemeyen Sovyet rejimi Afganistan’ın eski yüksek yargıcı Omar Babrakzay’a göre Afganistan’ı “Sovyet ordusunun çeşitli taktik ve planlarını deneyebileceği bir tatbikat alanına” çevirerek bölgeyi tüm silahları için test merkezi olarak kullanmıştır. Sovyetlerin bu işgal sırasında işlediği savaş suçlarının başında kimyasal silah kullanımı gelirken kanıtlanmış olan bu gerçeği eski Amerikan Başkan Yardımcısı Walter J. Soessel 1982’de Sovyetler’in hidrojen gazı, hardal gazı gibi kimyasalları kullandığını belirterek dile getirmiştir. Ancak bu suçlama karşısında ne BM ne de uluslararası kurumlar hiçbir adım atmamışlardır.

1979-1981 yılları arasında Afganistan’da 47

ist powers which wanted to sabotage revolution of their neighbour, and helping Afghan workers was an internationale debt, Soviet soldiers massacred the Afghan society when they entered Afghanistan. A Soviet soldier, Garak Camalbekov, said that the occupation was a ‘terrorist campaign’ and added the followings:

“... tanks destroyed many houses via going on them. While we were going on a house with our tank, I could clearly hear the screams of children and women despite I was inside the tank.”

Similar applications caused soldiers to escape by time or to change their lines and become together with mujahids. Though, Soviet Union which committed war crime has not been punished till today.

Firearm Application Area

Despite Soviet army, which started the occupation with 85 thousand soldiers, had big losses and lost reputation every day, it did not want to accept that it lost. At the same time, Soviet regime did not want to recognize the Muslim state established nearby itself and thus, according to Omar Babrakzay (the highest judge of Afghanistan), turned Afghanistan into a “application area in which Soviet army could test various tactics and plans” and used the region as a test centre for all of its weapons. Using chemical weapons was the leading war crime committed by Soviet Union during the occupation. Former U.S. Vice President Walter J. Soessel announced this evidenced reality via saying that Soviet Union used chemicals like hydrogen gas, mustard gas in 1982. However, despite this accusation, neither UN nor international institutions took any steps.

There were 47 chemical attacks in Afghanistan between the years of 1979-1981, and more than

kimyasal saldırı gerçekleşmiş, bu saldırılarda 3 binin üzerinde insan hayatını kaybetmiştir. Muhammed Nabi ismindeki bir Afgan pilotu hava üslerindeki kimyasal madde depolarının olduğunu belirtirken Amerikalı Doktor Preston Darby, Sovyetlerin kullandığı kimyasal silahlardan birinin yapışkan ve aşırı derecede yakıcı bir madde olduğunu söylemiştir. 1984'ten itibaren kullanılmaya başlayan kimyasal silahların başında 'Sarı Yağmur' (Yellow Rain) ve 'Sıvı Ateş' denilen şok dalgalarıyla insanları öldüren 'sıvı bombalar' gelirken Sovyetler masum halkın ve çocukların kıymına yönelik bir takım stratejiler de izlemişlerdir. Uçaklardan attıkları kalemler, ağız mızıkaları, radyolar, kibrit kutuları v.s. gibi objeler dışında özellikle çocukların hoşuna giden oynar kanatlı kuşlar yüzünden sayısız çocuk hayatını kaybetmiştir. Çünkü radyoların düğmesi çevrildiğinde, mızıklar çalındığında ve çocuklar kuşların kancasını oynattığında bu objeler infilak ederek aslı işlevini görmüş ve masum halkı katletmiştir.

İşgalin En Kanlı Yüzleri

85 bin kişilik bir orduyla havadan, karadan ve ağır silahlar ile başkenti ele geçirmesine rağmen ummadığı bir direniş ile karşılaşan Sovyet güçleri, halkı dizginleyebilmek ve mücahid gruplar ile mücadele edebilmek için sert tedbirler almışlardır. İşgalden sonraki ilk kanlı eylem 1980 Şubatındaki esnaf ve memurların ilan ettiği genel grevde gerçekleşmiş, kalabalığın üzerine ateş açan Afgan ve Sovyet birlikleri yüzlerce kişinin ölmesine sebep olmuştur. Afgan başkentindeki en kanlı olay ise 1980 Nisanındaki öğrenci eylemidir. Öğrencilerin yaptığı eyleme halkın da katılımıyla giderek artan kalabalık karşısında açılan ateş sonucu yaşanan katliamın izleri başkent sokaklarından iki hafta boyunca silinmezken bu olay sonucu 2 bin öğ-

3 thousand people died during these attacks. An Afghan pilot named Muhammad Nabi argued that there were stores of chemical material at airbases, while American Doctor Preston Darby said that one of the chemical weapons used by Soviet Unions was sticky and very burning. Some of the leading chemical weapons started to be used since 1984 were 'liquid bombs' called also as 'Yellow Rain' and 'Liquid Fire' and killing people by chock weaves and called. Soviet Union also followed some strategies towards slaughter of innocent people and children. Besides pencils, mouth organs, radios, matchboxes, etc., thrown from planes, innumerable children lost their lives because of birds with wings that were attractive especially for children. Because, when the buttons of radios were turned on, mouth organs were played and children moved the wings of the birds, these objects played their essential function via detonating and killed innocent people.

The Most Bloody Faces of the Occupation

Soviet powers faced an unexpected resistance despite they captured the capital with 85 thousand soldiers from the air, land, and heavy weapons, followed harsh precautions in order to restrain the society and fight against mujahids. The first bloody activity after the occupation occurred during the general strike announced by artisans and officers in February 1980. Afghan and Soviet units opened fire at crowd and caused the death of hundreds of people. The most bloody event in the capital of Afghanistan was a student activity in April 1980. Traces of the killings happened in result of the fire opened at crowd which started as an activity by students but increased with inclusion of regular people could not be removed from the streets of the capital for two weeks,

ren-
ci tu-
tuklanarak
Puli Çerhi Ha-
pishanesi'ne gönderilmiş-

tir. Başkentte daha çok okul eylemleri olarak ortaya çıkan işgal ve Sovyetleştirmeye yönelik tepkiler, mücahidler eliyle Afganistan'ın diğer kesimlerinde daha sıcak ve kanlı çatışmalara sahne olmuş, özellikle mücahidler karşısında ülkede egemenlik sağlayamayan Sovyet güçleri köylere bomba yağdırarak sivil halkın katledilmesine sebep olmuştur.

'Lavman Katliamı' olarak tarihe geçen 1500 köylünün katledilmesi olayı ise Sovyet işgalindeki en acımasız katliamlardan biridir. 1984'te mücahidlerin bu bölgedeki askerî üsse saldırmasına misilleme olarak yapılan baskınla mücahidlere destek verdikleri gerekçesiyle 1500 köylü katledilmiştir. Benzer uygulamaları pek çok köyde gerçekleştiren Sovyet birliklerinin köylerdeki hayvanlara varıncaya kadar giriştikleri katliamlar yağma hareketine dönüşmüş, köylülerin sahip oldukları eşyalar yağmalanmıştır.

Sovyetler Birliği'nin 10 yıllık Afganistan işgaline dair yapılan araştırmalar; bu insanlık dışı katliamlarla dolu işgal süresince yaklaşık 1.5 milyon kişinin hayatını kaybettiğini, 350 bin kişinin sakat kaldığını, köylerin yarısına yakınının haritadan silindiğini ortaya koymaktadır.

and 2 thousand students were arrested and sent to the Prison of Puli Cerhi. Reactions against occupation and Sovietization which mostly appeared as school activities in the capital, became a stage for more intense and bloody fights in other parts of Afghanistan in the hands of mujahids. Soviet powers, which could not establish authority especially over mujahids, sent bombs on villages and caused the death of civilian people.

In a well-known massacre, 1500 villagers were killed was one of the most brutal massacres during the occupation. With a raid organized as reprisal against the attack at military base in the region by mujahids in 1984, 1500 villagers were killed by the reason that they supported mujahids. Similar applications were put into practice in many villages and massacres including even animals turned into plunder in which goods of the villagers were plundered.

The researches conducted about the 10-year long Afghanistan occupation of Soviet Union show that

around 1.5 million people died; 350 thousand people became handicapped; nearly half of the villages were removed from the map. Furthermore, 5.5 million Afghani took refuge in; 200 thousand people changed their places within the country; 200 thousand hectare forest, 1.500 km long asphalt road, 600 km electricity line, 114 healthcare centres, 28 hospitals were destroyed; and 100 thousand educated Afghans left the country. The material loss of the occupation was more than 100 billion dollar.

Refugee Camps

People, who did not have life security due to random attacks, needed to leave their villages, and mostly women and children refugees (because that men were fighting against occupa-

İşgal sebebiyle 5.5 milyon Afganlı iltica etmiş, 200 bin kişi ülke içinde yerinden olmuş, 200 bin hektarlık orman, 1.500 km asfalt yol, 600 km elektrik hattı, 114 sağlık merkezi, 28 hastane yok edilmiş, 100 bin eğitim görmüş Afganlı ülkeyi terk etmiştir. İşgalin maddi açıdan uğrattığı kayıp ise 100 milyar Dolar'ı aşmıştır.

Mülteci Kampları

Keyfi saldırılar karşısında can güvenliği olmayan halk, yaşadığı köyleri terk etmek zorunda kalırken erkeklerin işgal güçlerine karşı savaşıması nedeniyle daha çok kadın ve çocuklardan oluşan mülteciler Pakistan (3,5 milyon) ya da İran'a (1,5 milyon) giderken yollarda Sovyet askerleri tarafından 'nişan tahtası' olarak kullanılmıştır. Pakistan'da 342 mülteci kampı olurken bunlardan kendilerini mülteci olarak kaydettirebilenler BM'den yardım alabilmiş, ancak bu uygulama da pek çok yolsuzluğa sebebiyet vermiştir. Kendilerini mülteci olarak kaydettiremeyenler ise çok daha zor şartlar altında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir.

Çıkar Savaşları!

Afganistan'ın Sovyet ordusu tarafından işgalı dünya üzerinde kınamadan öte bir tepkiye sahne olmamışsa da bugün ve işgal sırasında yaşananlar aslında Afganistan üzerinden ciddi bir oyunun oynandığı gerçeğini göstermektedir. Öyle ki Sovyet işgalinin Amerika tarafından biliniyor olması ve çelişkili açıklamalar, Amerika'nın Pakistan'ı daha önde tutması, İngiltere'nin klasik sınır çizimi oyunları bölgede Müslüman bir gücün ve birliğin sağlanmamasında etkili olmuştur. İşgal sırasında Pakistan üzerinden mücahidlerin Sovyet ordusuna karşı Amerika tarafından desteklenmeleri bir taraftan halkın direnişine destekmiş gibi gözükse de, aslında dış müdahalelerin son bulmasıyla

tion powers) went to Pakistan (3.5 million) or Iran (1.5. million). However, while they were on the way, they were used as a 'shooting target' by Soviet soldiers. 342 refugee camps were established in Pakistan. People who could register themselves as refugees could get help from the UN, but this also caused many corruption. The ones who could not do that needed to live under even more harsh conditions.

Wars of Benefits!

Even though the occupation of Afghanistan by Soviet army did not get anything more than a condemnation around the world, the things experienced after the occupation and today show that a serious game was played over Afghanistan. In fact, the occupation was known by the U.S. but there were conflicting statements in that regard. On the other hand, the U.S. put Pakistan ahead, and England had classical plays of drawing boundaries. All these caused that a Muslim power and union could not be established in the region. On one hand, support of mujahids by the U.S. over Pakistan against Soviet army seemed like a support for the resistance of people. But, in reality, it served for Soviet

Union which
annou-
nced

ülkeden çekileceğini belirten Sovyetlerin işine gelmiştir. Ayrıca Sovyetler açısından merkezî yönetimin güçsüz olması, sürekli yapılan baskınlar Sovyetlerin 1950'lerden itibaren ülkenin doğal kaynakları üzerine yaptığı incelemeleri daha rahat sürdürme imkânı vermiştir. Zira yapılan doğalgaz anlaşması ile Sovyetler, Afgan doğalgazını dünya standartlarının çok altında temin etme imkanı bulmuştur.

Adım Adım Çekilme

1979 sonunda başlayan işgal bir soykırıma dönüşmüşse de alınan ağır yenilginin acısı halktan çıkarılmıştır. Ama süreç içerisinde ekonomik anlamda ciddi bir kayıp yaşayan ve çok büyük zayıf veren Sovyetler Birliği, 1985'te Mihail Gorbacov'un bu yükten en olumlu şekilde kurtulma arayışına girmesine sebep olmuştur. Sovyetler öncelikle Karmal'ı gözden çıkarıp yeni politikalarını en iyi uygulayabilecek kişi olan Dr. Necibullah'ı iktidara getirmeye ardından koşulsuz bir geri çekilme Sovyet itibarını zedeleyeceğinden kademeli olarak ve ülkedeki komünist rejimin sürmesine yönelik bir politika izlemeye karar vermiştir.

Necibullah, kendini sağlama alma politikası güderken askerî alandaki zafiyetten ötürü 18-50 yaş arasındaki tüm erkeklerin askere alınması için yasa tasarısı hazırlamış, Sovyetler Birliği'ne öğrenci gönderilmesi ve işbirliği çalışmalarını ihmal etmemiştir. Sovyetler tarafından hazırlanan bir barış planı ile yeni bir anlayışla Afgan halkına saygılı bir politika yanıltmaya çalışmışsa da mücahidler tarafından Sovyet temeline dayalı bu oluşumlar, yeni bir Sovyet stratejisi olduğu düşüncesinden dolayı kabul görmemiştir. Kademeli bir Sovyet çekilişine dayalı bu anlaşmaya mücahidlerin karşı olmasının en temel nedeni Sovyetler Birliği'nin savaş alanında alamadığını masa başında alma isteği olmuştur.

that it would leave the country when foreign interventions were stopped. Moreover, the weakness of the central government and constant raids gave an opportunity to Soviet Union in order to continue its searches more easily on natural sources of the country that were started since 1950s. Because, via the agreement of natural gas, Soviet Union gained the opportunity of having Afghan natural gas so cheap.

Withdrawal Step by Step

The occupation which started in 1979 turned into a massacre and yet revenge of heavy loss was taken from people. However, since Soviet Union experienced a serious loss in terms of economics and suffered heavy losses, Mikhail Gorbachev started to search for a solution in order to get rid of this burden in a way that was as positive as possible in 1985. Soviet Union decided first to discard Karmal and instead put Dr. Najibullah into power. He was the best option for the application of new policies. Then, since a unconditional withdrawal would damage reputation of Soviet Union, it was decided to withdraw step by step and implement a policy towards continuation of communist regime in the country.

Najibullah pursued securer a policy himself, while he prepared a resolution for draft of all mean between the ages of 18-50 because of weakness in military. On the other hand, he did not ignore sending students to Soviet Union, and cooperation works. Even though he tried to reflect a respectful policy towards Afghan people through a peace plan prepared by Soviet Union and with a new understanding, mujahids did not accept such formations based on Soviet Union because they were seen as new Soviet strategy. The basic reason of the opposition of mujahids against an agreement based on the withdrawal of Soviet Union step by step was that Soviet Union wanted to take

Silahla Alamadığını Masada Alma Dönemi

1986'da sonra ABD'nin mücahidlere stinger füzelerini vermesi Sovyetler Birliği'nin çekilmesinde etkili olurken, 1988 yılı başlarında Sovyet Polit Büro'da işgalin devamı yolunda oy kullanan isimlerin ölmeleri ya da emekliye ayrılmaları göreve geldiğinden beri işgali sonlandırmak isteyen Gorbacov'un işini kolaylaştırmıştır. 1988 Şubatında çekilme kararı verilirken, Sovyetler Birliği bu çekilmeyle birlikte savaş ile elde edemediklerini savaş sonrası diplomasi ve entrikalar ile sürdürme yoluna gitmiştir. 4 madde halinde özetlenen bu süreci oldukça başarılı uygulayan Sovyetler işgal sonrasında Afganistan'ın bir daha siyasî bir birlik sağlayamaması ve yeni işgallere açık hale gelmesini sağlamıştır. Necibullah rejiminin askeri ve siyasî açıdan desteklenmesi, mücahidleri desteklediği için Pakistan'ın sabotajlar ve suikastlar ile istikrarsızlığa sürüklenmesi, Pakistan ve ABD'nin Cenevre Antlaşması'na aykırı davrandığı iddiasının yayılması ve mücahidler arasındaki iç çekişmelerin körüklenmesi temelindeki bu stratejide şüphesiz en büyük zararı mücahidler arası çekişmelerin körüklenmesi ve bunun diplomatik yollarla desteklenmesi vermiş, bu sayede Afganistan'ın işgal sonrasında daha ağır bir yıkım içine sürüklenmesi sağlanmıştır.

Sovyetler Birliği'nin 15 Mayıs 1989'da geri çekileceğini açıklamasından sonra Pakistan, ABD ve Sovyetler Birliği masaya oturarak BM gözetiminde Afganistan'ın kaderini belirleyen antlaşmaları imzalamışlardır. Cenevre Antlaşmaları olarak bilinen bu antlaşmalardan ilki Afganistan-Pakistan arasında, ikincisi garantör ülkeler olarak ABD ve Sovyetler Birliği arasında, üçüncüsü Afgan mültecilerin ülkelerine dönmeleri, dördüncüsü ise Sov-

at table what it could not take in the field of war.

The Period of Taking at Table What Could not be Taken by Weapon

Giving stinger missiles to mujahids by the U.S. after 1986 helped Soviet Union to withdraw. On the other hand, death or retirement of the ones at Soviet Politburo who voted for the continuation of the occupation at the beginning of 1988 made the situation easy for Gorbachev who wanted to end the occupation since he came to power. While decision of withdrawal was made in February 1988, Soviet Union chose to use diplomacy and intrigues for the things that it could not gain via war. Soviet Union followed this process, which was summarized with four points, quite successfully. Moreover, it provided that Afghanistan could never gain a political union and would be open for new occupations. The strategy was based on military and political support of Najibullah regime, destabilization of Pakistan via sabotages and assassins since they supported mujahids, spread of the assertion that Pakistan and the U.S. behaved against the Treaty of Genova and instigated internal conflicts among mujahids. The most harmful aspect of such a strategy was undoubtedly the instigation of internal conflicts among mujahids and support of this through diplomacy, because, via this way, Afghanistan was dragging into a heavier destruction after the occupation.

After the announcement that Soviet Union would withdraw on 15 May 1989, Pakistan, the U.S. and Soviet Union sat at table and signed under the observance of the UN a treaty which would determine the future of Afghanistan. These agreements are called Genova Treaties and the first of them was signed between Afghanistan and Pakistan; the second one was signed between the U.S. and Soviet Union as guarantor countries; the third one was signed for refugees to turn back their countries; and

yetler Birliği'nin geri çekilmesiyle ilgili olarak imzalanırken, bu görüşmelere hiçbir Afgan temsilci çağrılmayarak bir ülkenin kaderinin garantörlere teslim edilmesi, aslında yeni bir işgalin masa başında başladığının göstergesi olmuştur.

KAYNAKÇA

- Afganistan Özel Sayısı, Maveria, Sayı: 62, Ankara, 1982.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, *Afganistan Üzerine Araştırmalar*, TATAV Yayınları: İstanbul, 2002.
- Bayazıt, Erdem, *İpek Yolundan Afganistan'a*, Akabe Yayınları: İstanbul, 1985.
- Broxup, Marie, "Sovyetler Afganistan'da Bir İşgalin Anatomisi", Çev. Rasih Malyalı, Central Asian Survey, Cilt:1, Sayı:4, Sayfa:83-108.
- Doğan, Süleyman, *Cihadda İttifak, Koltukta İhtilâf Afganistan'da Kim Kazandı?*, Marifet Yayınları: İstanbul, 1995.
- Mohammad Ebrahim M. Esmail, *Komünist İşgalinden Liberal İstilaya Trajik Afganistan*, Tarih Düşünce Kitapları: İstanbul.
- Mutanoğlu, Metin, *Afganistan Moğol İstilasından Amerikan İşgaline*, İlke Yayıncılık: İstanbul, 2006.
- Oğuz, Esedullah, *Afganistan: Sovyet İşgalinden İç Savaşa*, İstanbul, 1998.
- Osmanoglu, Mahmud, *Afganistan Cihadın 10 Yılı*, Rehber Yayıncılık: Ankara, 1990.
- Uysal, Hasan, *Adı Afganistan, Öteki Yayınevi: Ankara*, 1996.

the fourth one was signed for the withdrawal of Soviet Union. No Afghan representative was called at these meetings. The fact that fate of a country was given to guarantor shows the start of a new occupation at table.

REFERENCES

- Afganistan Özel Sayısı (Special Issue of Afghanistan), Maveria, Number: 62, Ankara, 1982.
- Ahmetbeyoglu, Ali, *Afganistan Uzerine Arastirmalar* (Researches on Afghanistan), TATV Yayinlari: Istanbul, 2002.
- Bayazit, Erdem, *Ipek Yolu'ndan Afganistan'a* (From the Silk Road to Afghanistan), Akabe Yayinlari: Istanbul, 1985.
- Broxup, Marie, "Sovyetler Afganistan'da: Bir Isgalin Anatomisi" (Soviets in Afghanistan: Anatomy of an Occupation), Trans. Rasih Malyali, Central Asian Survey, Volume: 1, Number: 4, pp. 83-108.
- Dogan, Suleyman, *Cihadda Ittifak, Koltukta Ihtilaf: Afganistan'da Kim Kazandi?* (Alliance in Jihad, Dispute on Chair Who Did Win in Afghanistan?), Marifet Yayinlari: Istnabul, 1995.
- Mohammed Ebrahim M. Esmail, *Komunist Isgalinden Liberal Istilaya Trajik Afganistan* (Tragic Afghanistan from Communist Occupations to Liberal Invasion), Tarih Dusunce Kitaplari: Istanbul.
- Mutanoglu, Metin, *Afganistan Mogol Istilasindan Amerikan Isgaline* (From Mongol Invasion Till American Occupation), Ilke Yayincilik: Istanbul, 2006.
- Oguz, Esedullah, *Afganistan: Sovyet Isgalinden Ic Savasa* (Afghanistan: From Soviet Occupation to Civil War), Istanbul, 1998.
- Osmanoglu, Mahmud, *Afganistan: Cihadin 10 Yili* (Afghanistan: 10 Years of Jihad), Rehber Yayincilik: Ankara, 1990.
- Uysal, Hasan, *Adi Afganistan* (Its Name is Afghanistan), Oteki Yayınevi: Ankara, 1996.

Çeçenistan İşgali ve Soykırımı

Chechen Occupation
and Massacre

Yüzyıllardır Devam Eden Sömürgeleştirme Çabaları

Rusya'nın Kafkasya üzerindeki hâkimiyet kurma planları 10. yüzyıla kadar götürülmekle birlikte, ilk işgal girişimleri Rusların 1556'da Astrahan Hanlıklarını ele geçirmesiyle başlamıştır. İşgal süreci 17. yüzyılın sonlarında Çar I. Petro'nun başa geçmesiyle hız kazanırken, ilerleyen dönemlerde Katerina'nın iktidarında da yayılmacı politikalara devam edilerek yerli halk baskı altına alınmıştır. Bu yüzyıllar boyunca Ruslar Kafkas halklarına karşı sömürgeci uygulamaları hayata geçirmiştir. Müslüman halk Hristiyanlaştırılmaya çalışılmış, ibadethaneler kamulaştırılmış, yerli halkın kurduğu ve hayır işleri yapan vakıflara el konularak sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanması engellenmiştir.

Colonization Attempts Continuing for Centuries

Though domination plans of Russia over Caucasus can be traced back to the 10th century, the first attempts of occupation started with appropriation of Astrakhan Khanate in 1556. The occupation process gained momentum via Tsar Petro I who came into power at the end of the 17th century. Expansionist policies continued also during the reign of Catherine in following periods and local people were oppressed. Russians put colonial practices into application against Caucasian people through these centuries. Muslim people were tried to be Christianized; places of worships were expropriated; foundations established by local people and which were practicing charities

were seized; and thus, it was prevented that they would provide social and cultural needs.

The Period of Imams

In the 19th century, during the period called 'the Period of Imams', within which there was the period of legendary leader of Caucasus, Imam Shamil, there were hard fights against Russians. During this process, tens of thousands of people died. However, this struggle which was continued with limited opportunities and few amount of fighters against big Russian army having very wide opportunities was eliminated via full dominance of Russia over the region in the last quarter of the 19th century. During this period, Russia's colonial policies did not only continue constantly on Chechen people but also entire Caucasian people.

İmamlar Dönemi

19. yüzyılda, içlerinde Kafkasların efsaneleşen lideri Şeyh Şamil'in de bulunduğu 'İmamlar Dönemi'nde Ruslara karşı çetin mücadeleler verilmiştir. Bu süreçte onbinlerce insan çatışmalar esnasında hayatını kaybetmiştir. Fakat kısıtlı imkânları ve az sayıdaki savaşçılarıyla çok geniş imkânlarla sahip büyük Rus ordusuna karşı yürütülen bu mücadele Rusların 19. yüzyılın son çeyreğinde bölgede tam bir hâkimiyet sağlaması ile bertaraf edilmiştir. Bu süreç boyunca da, Rusların yalnızca Çeçen halkı üzerinde değil, tüm Kafkas halklarını hedef alan sömürgeci politikaları aralıksız devam etmiştir.

Zorunlu Göç ve Ruslaştırma Politikası

Kafkas halkları 19. yüzyılın ortalarından itibaren zorunlu göç uygulamalarına maruz bırakılmıştır. Özellikle 1862-65 yıllarında artan göç dalgası, daha sonra 1887-88 Osmanlı-Rus Savaşı'nda ve 1890-1908 yılları arasında devam etmiştir. Rusya'nın bu zorunlu göç politikasındaki amacı Kafkas topraklarını kendisine karşı mücadele veren etnik unsurlardan arındırarak Ruslaştırmaktır. Nitekim göçe zorlanan Kaf-

Forced Migration and Policy of Making Russianization

Caucasian people were exposed to forced migration applications since the middle of the 19th century. Migration waves which especially increased between the years of 1862-65, later on continued during the Ottoman-Russia war between 1887-88 and between the years of 1890-1908. The aim of Russia with that policy was to clean the Caucasian lands from ethnic elements who were fighting against itself, and make them Russian. In fact, Russians, Ukrainians, Christian Kazakhs and Don Kazakhs were brought instead of Caucasian people who were forced to leave. It is known that the amount of people who were forced to migrate was in between 1 and 2 million. Among them, around 100 thousand were Chechen.

kas halklarının yerine Ruslar, Ukraynalılar, Hristiyan Kazaklar ve Don Kazakları yerleştirilmiştir. Bu süreçte göçe mecbur bırakılan insanların sayısının 1 ila 2 milyon civarında olduğu bilinmektedir. Bunların içinde yaklaşık 100 bin Çeçen de bulunmaktadır.

Stalin'in Sürgünü: Yüzbinlerce Çeçenin Ölüm Yolculuğu

1917'de Çarlık Rusyası'nın yıkılmasıyla birlikte Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti ilan edilmiş; ancak Sovyet rejiminin Kafkasya politikası Çarlık Rusyası'ndan farklı olmamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bünyesindeki cumhuriyetler de teker teker bağımsızlığını ilan ederken, Çeçenistan'ın bağımsızlığı yine tanınmamıştır.

Stalin yönetimi, 2. Dünya Savaşı sırasında Almanların Kafkasya'yı işgali sırasında Alman birliklerine destek verdiğini iddia ederek savaştan hemen sonra Çeçen-İnguş Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ni feshederek yerine Grozni Oblastı'nı kurmuş ve halkın tamamının bölgeyi terk ederek Sibiry'a sürgün edilmesine karar verilmiştir. Karara karşı çıkanlar kurşuna dizilmiştir. 23 Şubat 1944'te başlayan ve 3 gün süren sürgünde 500 ila 700 bin Çeçen ve İnguş, son derece ağır şartlar altında yolculuğa zorlanmıştır. Kendilerine ait her türlü mal varlığını geride bırakan halkın %20'si hava koşulları ve açlık sebebiyle henüz yolculuk esnasında hayatını kaybetmiştir. Takip eden birkaç yıl içerisinde de bu ölümler devam etmiş ve özellikle iklim koşulları sebebiyle yüzbinlerce insan yaşamını yitirmiştir. Sürgün büyük bir gizlilik içerisinde gerçekleştirilmiş ve dünya kamuoyu bu ölüm yolculuğundan yıllar sonra haberdar olmuştur. Sürgün edilen halk Sibiry'a'da da rahat bırakılmamıştır. Her 10 kişiye 1 gözlemci verilerek halk sıkı kontrol

Deportation of Stalin: Death Journey of Hundreds of Thousands of Chechen

Together with collapse of Tsarist Russia in 1917, North Caucasian Republic was announced, but Caucasian policy of Soviet regime did not become different than Tsarist Russia. While republics within the body of the Soviet Union started to announce their independence one by one together with the collapse of it, independence of Chechenia was again not recognised.

Government of Stalin established Grozny Oblast via abolishing Chechen-Ingush Autonomous Soviet Socialist Republic right after the war because of the accusation that they supported Germans during Caucasian occupation of Germany in the Second World War. Furthermore, it was decided that the entire population would leave the region and be deported to Siberia. The ones who opposed this decision were killed. Between the amount of 500 and 700 thousand Chechen and Ingush were forced to make this journey which started on 23 February 1944 and continued three days. They left all their properties behind themselves. 20% of them

died while they were on

altında tutulmuş ve insanların bulundukları yerden 3 km'den fazla uzaklaşmaları dahi yasaklanmıştır.

Çeçen ve İnguşlar, Kuruşçev döneminde kendi topraklarına geri dönebilmişlerdir. Ancak sürgün sürecinde sahip oldukları topraklara farklı etnik unsurlar yerleştirildiği için, başta iskân olmak üzere pek çok konuda büyük sıkıntılar yaşanmıştır. 1956-1960 tarihleri arasında yaklaşık 200 bin Çeçen ve İnguş'un sürgün bölgelerinden geri dönüş yaptığı belirtilmektedir. 1957'de Sovyetler Birliği Yüksek Şurası, 1944'te göçe zorlanan ve katledilen Çeçen-İnguşların yurtlarına dönmelerine izin vererek Çeçen-İnguşetya'nın yeniden Sovyetler Birliği'ne bağlı Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olarak kurulmasına karar vermiştir.

Sovyetler Birliği'nin Dağılması ve Bağımsızlık İlanı

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra birliği oluşturan devletler tek tek bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamışlardır. Kasım 1990'da Çeçen Ulusal Kongresi'nin başkanlığına Cevher Dudayev'in seçilmesinin ardından, Kongre'nin baskıları sonucu 27 Kasım 1990'da Çeçen-İnguş Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Meclisi egemenliğini ilan etmiştir. Dönemin devlet başkanı Boris Yeltsin'in engellemelerine karşın 27 Ekim 1991'de uluslararası gözlemcilerin gözetiminde seçimler gerçekleştirilmiş ve Dudayev'in partisi Vaynah (Halkımız) seçimleri kazanmıştır. Seçimlerden hemen sonra, 1 Kasım 1991'de de, Çeçenistan, SSCB'den ayrıldığını ve egemen bir devlet olduğunu ilan etmiştir. Yeltsin, bu gelişmenin hemen ardından 8 Kasım'da Çeçen-İçkerya Cumhuriyeti'nde olağanüstü hal ilan etmiş ve Grozni'ye askerî birlikler gönderilmiştir. Fakat yoğun direniş karşısında Rus birlikleri geri çekilmek zorunda kalmıştır.

the way due to weather conditions and hunger. Within the following few years, these deaths continued and especially because of weather conditions hundreds of thousands of people died. Deportation occurred secretly and world public could get information about this death journey only years after it. However, deported people were not left in peace also in Siberia. One observer was given to each ten people and thus they were kept under tight control. It was even banned for them not go 3 km far from their places.

Chechens and Ingush could return their lands during Khrushchev period. However, since other ethnic groups were placed on their lands during exile period, there were big inconveniences regarding many issues, especially about settlement. It is stated that around 200 thousand Chechen and Ingush returned from exile regions between the years of 1956-1960. Supreme Council of the Soviet Union gave permission in 1957 for return of Chechen and Ingush who were forced to migrate and massacred in 1944 to their lands. Moreover, it decided the establishment of Chechen-Ingushetia again as an Autonomous Soviet Socialist Republic belonging to Soviet Union.

Dispersion of Soviet Union and Declaration of Independence

After dispersion of Soviet Union, countries composing the union started to declare their independence one by one. After the election of Dzhokhar Dudayev as the leader of the Chechen National Congress in November 1990, in result of the pressures of the Congress, High Council of the Chechen-Ingush Autonomous Soviet Socialist Republic declared its independence in November 1990. Despite preventions of the then President Boris Yeltsin, election

Çeçenistan'ın bağımsızlık ilanı, daha önce Sovyetler Birliği'ni oluşturan cumhuriyetlerle yapılan antlaşmalara ve uluslararası yasalara göre meşru olmasına karşın, Çeçenistan hiçbir devlet tarafından tanınmamış ve Rusya'nın siyasî, ekonomik ve askerî alandaki baskılarına maruz kalmıştır. 'Rusya Federasyonu Antlaşması'nı imzalamamış olmasına karşın Rusya, Çeçenistan'ı federasyonun bir parçası gibi görmeye devam etmiş ve uluslararası camiada Çeçenistan'ı yalnızlaştırmak için baskıcı bir politika izlemiştir. Rusya'nın Çeçenistan üzerindeki bu politikalarının asıl nedeni, yüz yıllardır devam eden Kafkasya hâkimiyetini kaybetme ve Çeçenistan'ın federasyonu oluşturan diğer unsurlara örneklik teşkil edeceği endişesidir.

Dünyanın Gözü Önünde Birinci İşgal (1994-1996)

Rusya, Çeçenistan'da olağanüstü hal, ambargo ve politik baskılar yoluyla izlediği bu uygulamalar sonuç vermeyince, önce Dudayev iktidarını devirmek için uğraşmış, başarı sağlanamayınca da 11 Aralık 1994'te Çeçenistan'a askerî müdahale başlatmıştır. Dönemin Rusya Savunma Bakanı Graçov, işgalin çok kısa süreceğini, Grozni'nin iki saatte, tüm Çeçenistan'ın ise 2 günde düşeceğini iddia etmiştir. Ancak işgal sanıldığı gibi kolay olmamış ve 2 sene sürmüştür. Bu süreçte Amerikan gizli servisi NSA'nın uydu telefonunu dinleyerek tesbit ettiği Dudayev'in yeri ile ilgili bilgiyi Ruslara vermesinden sonra düzenlenen suikast sonucu Dudayev, 21 Nisan 1996'da hayatını kaybetmiştir. 5 Ağustos 1996'da Çeçenler Grozni'yi yeniden ele geçirmiş ve Rusları antlaşmaya zorlamıştır. 31 Ağustos 1996'da imzalanan Hasavyurt Antlaşması ile Çeçenistan'ın statüsü meselesinin 31 Aralık 2001'den önce

was held under supervision of international observers on 27 October 1991, and Dudayev's party Waynakh (Our Society) won the election. Right after the election, on 1 November 1991, Chechenia announced that it separated from SSR and it now became a independent nation. After this, Yeltsin declared a state of emergency in Chechen Republic of Ichkeria on 8 November and military unites were sent to Grozny. However, against intense resistance, Russian units needed to withdraw.

Despite that declaration of independence of Chechenia was legal according to agreements signed with other republics composing Soviet Union and international law, Chechenia was not recognized by any country and instead it was exposed to political, economic and military oppressions of Russia. Despite that it did not sign 'The Treat of Russian Federation', Russia continued to see Chechenia as a part of the federation and followed an oppressive policy in order to isolate Chechenia on international arena. The main reason of such policies of Russia on Chechenia was the anxiety of losing its dominance which has been continuing since ages over Caucasus and that Chechenia would be an example for other groups composing the federation.

First Occupation in Front of the World's Eye (1994-1996)

When these applications followed through state of emergence, embargo and political pressure in Chechenia did not show result, Russia first tried to throw Dudayev's government out and when this did not work, it started a military operation on 11 December 1994. The then Defence Minister of Russia, Nikolaj Grachov, asserted that the occupation would

çözüme kavuşturulması karara bağlanmıştır. Ocak 1997’de yapılan seçimleri Aslan Mashadov kazanmış ve Çeçenistan’ın yeni cumhurbaşkanı olmuştur.

1994-1996 yılları arasında devam eden ilk savaşta yaklaşık 100 bin Çeçen hayatını kaybetmiş ve yaklaşık 400 bin Çeçen de mülteci konumuna düşmüştür. Bu korkunç can kayıplarının dışında ülke de harap olmuş, bütün altyapı tesisleri, kamu binaları, yaşam alanları, ibadethaneler, eğitim kurumları ve doğal alanlar tahrip edilmiştir. Nüfusu 1 milyon civarında olan bir ülke için bu tablo, ülkede savaştan etkilenmeyen, bir yakını kaybetmeyen, evi zarar görmeyen tek bir kişi bile kalmadığını ortaya koymaktadır.

Uluslararası Hukuka Göre Bağımsız, Fakat Tanınmayarak Yok Sayılan Bir Ülke

30 Ağustos 1996’da imzalanan ve Hasavyurt Sözleşmesi olarak da geçen ‘Rusya Federasyonu ve Çeçen Cumhuriyeti Karşılıklı İlişkiler Temelini Belirleme Prensipleri Antlaşması’ gereğince 12 Mayıs 1997’de ‘Rusya Federasyonu ve İçkeriya Çeçenya Cumhuriyeti Arasında Barış ve Karşılıklı İlişkiler Hakkında Antlaşma’ imzalanmıştır. Çeçen tarafı bu antlaşmanın uluslararası hukuk ve uygulamalara göre Rusya’nın aslında Çeçenistan’ı bağımsız bir millî devlet olarak tanıdığını kanıtladığını ileri sürmüştür. Ancak Afganistan dışında hiçbir devlet ya da uluslararası kuruluş Çeçenistan’ı bağımsız bir devlet olarak tanımamıştır.

Rusya 1998’de bazı şeriat uygulamalarını ve adam kaçırma olaylarını gerekçe göstererek Çeçenistan’ın bazı bölgelerini vurmakla tehdit etmiş, ancak yine de Çeçenistan’a federasyonun üyesi olması için teklif götürülmüştür. Bu süreçte Çeçenistan’da bağımsız bir İslam

be so short since Grozny would fall within two hours while Chechenia would fall within two days. However, the occupation did not become easy as it was expected and continued for two years. During this process, in result of the assassination organized after National Security Agency of the U.S. informed Russia about the place of Dudayev via listening satellite phone, he was killed on 21 April 1996. Chechens regained Grozny on 5 August 1996 and forced Russians to make an agreement. By Khasavyurt Ceasefire signed on 31 August 1996, it was decided that status of Chechenia would be solved before 31 December 2001. Aslan Maskhadov won the election held in January 1997 and became the new President of Chechenia.

During the first war continued between the years of 1994-1996, around 100 thousand Chechen people lost their lives and around 400 thousand Chechen became refugees. Apart from these terrible casualties, the country became devastated; all infrastructure facilities, public buildings, living spaces, places of worship, educational institutions and natural areas were destroyed. Such a scene for a country with population of 1 million shows that there was not even a single person who could not be affected from war, did not lose one of his/her family member, and whose house was not damaged.

A Country That is Independent According to International Law But Ignored by Non-Recognition

In compliance with ‘The Agreement of Principles for Determination of Basis of Relations Between the Russian Federation and Chechenia Republic’ which is also known as Khasavyurt Accord signed on 30 August 1996, ‘Treaty on Peace and the Principles of Mutu-

devleti kurulması ihtimalinin Rusya'yı oldukça tedirgin ettiği ve bu duruma önlem almaya ittiği söylenebilir. Zira Orta Asya'da Tacikistan ve Özbekistan'daki İslamî hareketin giderek güçlenmesi ve başarılı bir Çeçenistan deneyiminin bu hareketlere ilham verebileceği kuşkusu, Rusya'nın, Çeçenistan'ın bağımsızlığını tanımamasının en önemli nedenlerinden biridir.

Bir Çeşit 11 Eylül Senaryosu: İkinci İşgal Hazırlıkları

Rusya, 31 Ağustos 1999'da Moskova, 16 Eylül 1999'da Volgograd'ta gerçekleşen ve 293 kişinin hayatını kaybettiği patlamaları ve Şamil Basayev komutasındaki güçlerin Dağıstan'a girmesini gerekçe göstererek önce Dağıstan'a ardından Çeçenistan'a saldırmıştır. Ancak kısa süre sonra patlamaların Rus askerî istihbarat servisi GRU ile işbirliği içinde olan Rus Güvenlik Servisi FSB tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Bu tablo 11 Eylül olayları ile büyük benzerlikler içermektedir. Bu konuda Alev Erkilet şunları söylemektedir:

“Her iki olayda da faillerin İslamcı militanlar olduğu öne sürülmüş; her ikisi de kendisini İslam devleti olarak tanımlayan devletlerin (Çeçenistan ve Afganistan) saldırıya uğraması ve işgali ile sonuçlanmıştır. Her ikisi de geniş kapsamlı emperyalist temizlik operasyonlarının gerekçesi haline getirilmiştir.”

Bu iki patlamadan sonra, 22 Eylül'de Moskova'nın güney bölgesindeki bir apartmanın bodrum katında bomba düzenekleri ile karşılaşmıştır. Gözaltına alınan şüpheli üç kişininse FSB ajanı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum diğer güçlü kanıtlarla birlikte, Moskova ve Volgograd'taki patlamaların da 'terörist İslamcılar'ın değil Çeçenistan'ı bir kez daha işgal etmek için senaryo hazırlayan Rusya'nın işi olduğunu

al Relations Between the Russian Federation and Chechen Republic of Ichkeria' was signed on 12 May 1997. Chechenia argued that this agreement proves according to international law and applications that Russia actually recognizes Chechenia as an independent national state. However, except Afghanistan, no other state or international institution recognized Chechenia as an independent state.

Russia threatened to hit some regions of Chechenia by showing some shariah applications and kidnappings as reasons in 1998. It can be said that, during this process, possibility of the establishment of an independent Islamic state in Chechenia bothered Russia a lot and pushed it to take precautions. Because, Islamic movement was getting more powerful in Tajikistan and Uzbekistan in Central Asia and there was a suspicion that a successful experience of Chechenia would inspire these countries. This was one of the most important reasons for Russia to not recognize the independence of Chechenia.

A Kind of September 11 Scenario: Preparations for the Second Occupation

Russia attacked first Dagestan and then Chechenia on 31 August 1999 by showing the explosions occurred in Volgograd on 16 September 1999 in which 193 people died and the entrance of forces of Shamil Basayev into Dagestan as reasons. However, after a short period of time, it was revealed that the explosions were carried out by Russian Security Service in cooperation with Russian Military Intelligence Service GRU. This scene has great similarities with September 11 events. Alev Erkilet says the followings in that regard:

“In both events, it was argued that perpetrators were Islamist militants; both of them ended in

ka-
nıt-
lamakta-
dır. Nitekim
resmî ağızlardan

verilen bilgilere göre Rusya, Çeçenistan'ı işgal hazırlıklarına Ağustos ve Eylül 1999'da gerçekleşen olaylardan 6 ay kadar önce başlamıştır. Rus Karşılaştırmalı Politika Enstitüsü üyesi Boris Kagarlitsky olaydan sonra konuyla ilgili olarak şu çarpıcı açıklamayı yapmıştır:

“FSB ajanları bombayı yerleştirirken suçüstü yakalanmışlardır. Zanlılar polis tarafından tutuklanmışlar, fakat ellerindeki FSB kimliklerini göstererek kurtulmaya çalışmışlardır.”

Polis tarafından tutuklanmış olmalarına karşın üç FSB ajanın, ertesi gün gizli servisin girişimleriyle salıverilmiştir. Yapılan açıklamada; ‘apartmanın bodrumunda bomba olmadığı, sadece bir eğitim tatbikatı yapıldığı’ söylenmiştir.

Bir Milleti Yok Etme Operasyonu: İkinci İşgal (1999)

22 Eylül 1999'da Çeçenistan bombalanmaya başlanmıştır. Bir ay içerisinde onbinlerce kişi, hedef gözetilmeksizin ve aralıksız sürdürülen hava bombardımanları sebebiyle hayatını kaybetmiştir. Kasım ayına gelindiğinde zorlu kış şartları altında bombalardan kaçarak hayatını

attack and occupation of states describing themselves as Islamic state (Chechenia and Afghanistan). Both of them was made grounds for far-reaching imperialist cleaning operations.”

After these two explosions, on 22 September, bomb set-ups were found at basement of a building on south of Moscow. It was found out that three suspects who were arrested were actually FSB agents. This situation together with other strong evidences proves that explosions in Volgodonsk and Moscow were not organized by ‘terrorist Islamists’ but by Russia itself which was planning a scenario in order to occupy Chechenia again. In fact, according to information gathered from official sources, Russia started preparations for the occupation of Chechenia sixth months ago, just after the events which occurred in August and September 1999. Boris Kagarlitsky, senior research fellow at the Institute for Comparative Political Studies of Russian Academy of Sciences, made this striking statement regarding the issue:

“FSB agents were caught out. Defendants were arrested by police, but tried to be freed via showing their FSB identities.”

Despite they were arrested by police, these three FSB agents were released the following day by the initiatives of the secret service. It was stated that ‘there was no bomb at the basement of the building, and this was only an educational practice.’

Operation for Destruction of a Nation: The Second Occupation (1999)

Chechenia was started to be bombed on 22 September 1999. Tens of thousands of people lost their lives within a month due to continuous air bombardments continued without

kurtarmak isteyen yaklaşık 200 bin Çeçen sınırlara birikmiştir. Özellikle komşu İnguşet-ya'ya iltica etmek için bekleyenler şiddetli yağmur altında uzun kuyruklar oluşturmuştur. Uluslararası haber ajanslarının verdiği bilgilere göre, Nisan 2000'e gelindiğinde 40 bin Çeçen hava bombardımanları sebebiyle hayatını kaybetmiştir. Bütün bu yapılanlar, Çeçen halkının kökünün kazınmak istendiğine ve tam bir soykırıma işaret etmektedir.

İkinci işgal öncesindeki sürecin başından itibaren uyguladığı şiddet yanlısı politika ile Rus kamuoyunda popülaritesini yükselten Vladimir Putin, Çeçenistan'daki ikinci işgal sürecinin de mimarı olmuştur. Devlet yönetiminin başına geçtikten sonra da soykırım politikasını sürdüren Putin; "Silahını teslim etmeyen herkes terörist sayılacak" diyecek kadar ileri gitmiştir. Bu acımasız politikalarına rağmen Putin uluslararası camiada hiçbir tepkiye maruz kalmamış, bilakis takdir görmüştür. Bill Clinton, Putin'in Rusya'yı kurtardığını söylemiş, dönemin ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright, Putin'i 'liberal bir reformcu' olarak tanımlamıştır.

Öte yandan işgal devam ederken 2001 yılında ABD'de gerçekleşen 11 Eylül olayları Rusya için çok önemli bir bahane olmuştur. 11 Eylül sonrası ABD'nin terörizmle mücadele söylemini Rusya da kullanmış ve Çeçenistan üzerindeki politikalarını dünya kamuoyunda bu söylemle meşrulaştırmaya çalışmıştır. Uluslararası medya organlarının ve ABD, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinin tam desteği ile bir süre sonra bu imaj dünya kamuoyunda kabul görmüş; 'Çeçenistan'ın tam bir terör yuvası olduğu ve operasyonların Rusya'nın güvenliği için gerekli olduğu' söylemi ile işgal ve soykırım uygulamaları meşrulaştırılmaya çalışılmıştır.

aiming at anyone. In November, around 200 thousand Chechen people who escaped from bombardments under harsh winter conditions and wanted to save their lives gathered around Chechen borders. Especially the ones, who were waiting to seek refuge in neighbour Ingushetia, did have long queues under heavy rain. According to information shared by international news agencies, 40 thousand Chechen lost their lives as of April 2000. All these point to a genocide and that Chechen people were wanted to be killed off.

Vladimir Putin, who increased his popularity in Russian public through a pro-violence policy started to be implemented since the beginning of the process prior to second occupation, also became the architect of the second occupation in Chechenia. Putin continued his genocide policy after he came to power. He even said that "Anyone who did not leave his/her weapon would be accepted as terrorist." Despite his pitiless policies, Putin was not exposed to any reaction on international arena. Bill Clinton said that Putin saved Russia and the then Foreign Minister of the U.S., Albright, described Putin as 'a liberal reformist'.

On the other hand,

while the occupation

was

Çeçenistan'daki bu ikinci işgal sırasında yaklaşık 150 bin Çeçen hayatını kaybetmiştir. Toplam 424 köyden 270'i kullanılamaz hale gelmiştir. Bu işgalle birlikte toplam mülteci sayısı 500 bini geçmiştir. Çeçen mülteciler bugün başta çevre bölgeler olmak üzere dünyanın birçok ülkesine dağılmış bir şekilde ve zor şartlar altında hayatta kalma mücadelesi vermeye devam etmektedir.

Üretilen Son Çözüm: Zorunlu İşbirliği

2000 yılından itibaren Çeçenistan'da kontrolü ele geçiren Rusya, konvansiyonel savaştan sivillerin hedef alındığı kirli bir savaşa geçiş yapmıştır. Bu süreçte onbinlerce insan hukuk dışı yollarla gözaltına alınmış ve birçoğu gözaltındayken kaybolmuş, bir kısmının da cesedine ulaşılabilmektedir. Rusya bu süreçte dünya kamuoyunda savaşın bittiği ve her şeyin normale döndüğü, yalnızca savaş esnasında Çeçenlere liderlik eden birkaç kişinin yakalanması için küçük operasyonlar düzenlendiği imajını oluşturmaya çalışmıştır. Moskova yanlısı Ahmed Kadirov'a 2000 yılında kurdurulan hükümet halk tarafından tanınmamış ve Çeçen halkı Aslan Mashadov'a bağlılığını sürdürmüştür.

2003 yılında anayasa, başkanlık ve parlamento seçimleri gibi konularda göstermelik bir referandum düzenleyen Rus yönetimi, daha sonra şaibeli bir seçimle Ahmed Kadirov'un seçimi kazandığını açıklamıştır. Ancak Kadirov kısa süre sonra 9 Mayıs 2004'te Grozni Stadyumu'ndaki bir kutlama esnasında gerçekleşen patlamada hayatını kaybetmiştir. Bunun üzerine yine Rus yanlısı Ali Alhanov devlet başkanı seçilmiş, fakat yönetim fiilen Ahmed Kadirov'un oğlu Ramzan Kadirov'un elinde kalmıştır. 2007 yılında resmen devlet yönetiminin başına geçen Kadirov yönetiminde bugüne kadar gelinmiştir. Rusya'nın bu dönemde Ka-

continuing, September 11 events became an important excuse for Russia. Russia also used the discourse of the U.S. after September 11, 'fight against terrorism', and tried to legitimize its policies over Chechnia with this discourse in world public. This image was accepted after a while in world public via support of international media organs, the U.S., England and other European countries. Applications of occupation and genocide were tried to be legitimized via discourse of 'Chechnia is a total terror house and operations are necessary for security of Russia.'

Around 150 thousand Chechen people lost their lives during this second occupation. In total, 270 villages out of 424 villages became unusable. With this occupation, the amount of refugees became more than 500 thousand. Chechen refugees today are scattered all around the world, especially in nearby regions, and continue to give struggle for survival under difficult conditions.

The Last Solution: Obligatory Cooperation

Russia, which took control of Chechnia since 2000, switched from conventional war to a dirty war in which civilians were targeted. During this process, tens of thousands of people were arrested with illegal ways and most of them became lost under custody. Bodies of only some of them could be found. Russia tried to give an image during this process that the war was over, everything returned to normal, and small operations were organized in order to catch a few Chechen leader. The government established by pro-Moscow Ahmed Kadyrov in 2000 was not recognized by people and they instead continued their support for Maskhadov.

Russian government organized a perfuncto-

dirov yönetimine destek verdiği, sosyal ve ekonomik alanda bazı iyileştirmelerin yapılmasına destek vererek Çeçenistan'daki muhalif grupları bertaraf ettiği görülmektedir. Ancak yaşanan bu sürecin, işgal sürecindeki acıları unutturması ve hayatın normale dönmesi pek kolay gözükmemektedir.

İşgalin Gerekçeleri

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra pek çok ülkenin bağımsızlığını ilan ettiği bir dönemde Çeçenistan'ın bağımsızlığının hem Rusya tarafından, hem de dünya kamuoyu tarafından kabul görmemesinin ve Rusya'nın Çeçenistan'ı işgal ederek 20. yüzyılın en büyük soykırımlarından birini gerçekleştirmesinin birkaç önemli sebebi bulunmaktadır.

Bunların ilki, hiç kuşkusuz Kafkasya coğrafyasının Rusya için tarih boyunca taşıdığı büyük önemdir. Çeçenistan da Kafkasya coğrafyasının çok önemli bir noktasında jeopolitik ve jeostratejik önemi bulunan bir devlettir. Böylesine kritik bir bölgede, Rusya'nın yüzyıllardır görmek istemediği bir devletin kurulması fikri Rusya'ya hiçbir zaman kabul edilebilir gelmemiştir. Öte yandan Rusya, güney sınırlarını kontrol altında tutmak için de Çeçenistan'a büyük önem vermiştir. Özellikle aynı coğrafyada bulunan ve Sovyetler'den ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Gürcistan ve Azerbaycan gibi ülkelerle benzer sorunlar yaşamak istememiştir.

Çeçenistan işgalinin ikinci nedeni ise ekonomiktir. Zira Çeçenistan önemli bir petrol üreticisidir ve kritik bir güzergâh üzerinde boru hatlarına sahiptir. Savaş öncesi dönemde yılda 22 milyon ton petrolün çıkartıldığı Çeçenistan'da, Azerbaycan ve Kazakistan'dan gelen önemli boru hatları da bulunmaktadır. Rusya'nın petrol ihracında üç boru hattı alternatifi

ry referendum regarding issues like constitution, presidency and parliamentary elections in 2003. Later on, it was announced that Ahmed Kadyrov won the elections (with a questionable election). However, after a short period of time, Kadyrov lost his life with an explosion occurred during a celebration at Grozny Stadium on 9 May 2004. After that, pro-Russian Alu Alkhanov became the president, but management actually stayed in hands of Ramzan Kadyrov, son of Ahmed Kadyrov. Kadyrov took power officially in 2007 and he still has it. It is seen that Russia supported Kadyrov in order for him to make some improvements in social and economic fields. It also supports for the removal of opposition groups in Chechnia. However, it seems that it is not easy for this process to make the miseries of occupation be forgotten, and for life to turn back to normal.

Reasons of Occupations

There are some important reasons of Russia and world public not to recognize independence of Chechnia during a period within which many countries declared independence after dispersion of Soviet Union, and occupation of Chechnia and practice of one of the biggest genocides of the 20th century by Russia.

The first is, undoubtedly, great importance of the geography of Caucasus for Russia throughout history. Chechnia is a state having geopolitical and geostrategic importance which locates at a very important point of this geography. In such a critical region, the idea of the establishment of a state that Russia did not want to see there for centuries was never acceptable for Russia. On the other hand, Russia gave great importance to Chechnia in order to

bulunmaktadır: Bunlardan birincisi Azerbaycan-İran ve Türkiye üzerinden Akdeniz'e ulaşan Bakü-Ceyhan Boru Hattı, ikincisi Gürcistan üzerinden Karadeniz'e taşıma yapılması, üçüncüsü ise petrolün Çeçenistan üzerinden Karadeniz'de Rusya sınırları içerisinde bulunan Novorossiysk Limanı'na ulaştırılmasıdır. Bu alternatiflerden Rusya için en düşük maliyetli ve en yüksek kar getirecek olanı üçüncüsüdür. Ancak bu ihtimalin hayata geçirilebilmesi için de Çeçenistan'daki Rus hâkimiyetinin sağlanması gerektiği açıktır. Rusya'nın Çeçenistan'ı yalnızca sahip olduğu petrol rezervleri için değil, petrol taşımacılığındaki kritik konumu sebebiyle de önemseddiği söylenebilir.

İşgalin ve soykırımın bir diğer önemli sebebi ise Çeçenistan'da var olan İslamî dinamiklerin giderek güçlenmesi ve bölgedeki diğer unsurlar için örneklik teşkil etmesi ihtimalidir. Nitekim bu coğrafyada gerçekleşecek başarılı bir Çeçenistan örneğinin, Kafkasya ve Orta Asya'da yer alan diğer devletler ya da hareketler için örneklik teşkil etmesi kuvvetle muhtemeldir. Böyle bir durumun Rusya'nın uzun vadede bölgesel ve küresel aktörlüğüne önemli sıkıntılar doğuracağı açıktır. Çeçenistan halkının köklü bir İslamî bilince sahip olduğunu, İslami bir yaşam tarzının yerleşik olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Buna rağmen hamâsî duygularla motive olan, işgal sırasında Rusya'nın soykırım uygulamalarıyla İslamiyet'e daha çok sarılan Çeçen halkının bölgede bir dinamizm yaratma ihtimali Rusya'ya her zaman tedirginlik vermiştir.

Öte yandan Rusya iç politikada Çeçenistan'da sürdürdüğü işgali her zaman kullanmıştır. İlk işgal Boris Yeltsin'in prestijini arttırmaya ve yeniden başkan seçilmesine yararken, ikinci işgal Yeltsin'in veliahtı olarak kabul edilen Vladimir Putin'in sahne alarak kısa süre sonra

control its south borders. Russia does not want to have similar problems with Georgia and Azerbaijan which are in the same region and declared independence after Soviet Union.

The second reason of the occupation of Chechnia is economic. Because, Chechnia is an important oil producer and has pipelines on a critical route. Before the war, yearly 22 million ton petroleum was taken out there. Additionally, the pipelines coming from Azerbaijan and Kazakhstan are also there. There are three alternative pipelines for petroleum export of Russia: Firstly, Baku-Ceyhan Pipe Line reaching Mediterranean Sea over Azerbaijan-Iran and Turkey, secondly, transportation to Black Sea over Georgia, and thirdly, transportation of petroleum to Novorossiysk Harbour locating in Black Sea in Russia over Chechnia. The least costly and most profitable one among these alternatives for Russia is the third one. However, it is obvious that for the realization of this option, Russian dominance should be provided in Chechnia. It can be said that Chechnia is important for Russia not only for petroleum reserves but also for its critical location for transportation of petroleum.

Another important reason of the occupation and genocide is that existing Islamic dynamics have been becoming more powerful, and this can be an example for other groups in the region. In fact, it is very possible that a successful Chechnia example in this geography would be an example for other states and movements in Caucasus and Central Asia. It is clear that such a situation would cause serious problems against regional and global role of Russia in long period. The possibility that Chechen people -who become motivated by heroic emotions and more connected to Islam because of genocide of Russia during occupa-

gerçekleştirilecek seçimleri kazanması sağlamıştır. Bu konuda Dr. Arslanbeg Kadiyev şu yorumu yapmaktadır:

“Birinci Çeçen savaşının siyasi amacı, Boris Yeltsin’in popülerliğini arttırmak ve onu 1996’da tekrar başkan seçtirmektir. Bu ikinci savaşın nedeniyse, eski bir KGB ajanı ve başkan Yeltsin’in vefatı olan başbakan Vladimir Putin’in gelecek seçimlerde başkan olmasını sağlamaktır. Bu yılın başlarında Rus kentlerinde bombalanan apartmanlar Rus işgalini haklı göstermek amacıyla kullanılmıştır.”

Gerçek Bir Soykırım Hareketi

Dünya devletlerinin ‘Rusya’nın iç sorunu’ olarak görmeyi tercih ettiği, uluslararası kuruluşların görmezden gelerek zemin hazırladığı, Rusya’nın da ‘terörle mücadele’ söylemiyle meşrulaştırmaya çalıştığı işgal sürecinin aslında tam bir soykırım olduğu açıkça ortadadır.

İşgal sürecinde Çeçenistan’da bulunan Amerikalı gazeteci Thomas Goltz, gözlemlerinden hareketle kaleme aldığı ‘Chechnya Dairy/Çeçenistan Günlüğü’ adlı eserinde bu konudaki düşüncelerini şu sözlerle dile getirmektedir:

“Aslında, pek çok Çeçen ‘birinci’ ve ‘ikinci’ savaşlar arasında herhangi bir ayrım gözetmez. 1991’de Sovyetler Birliği’nin dağılmasından bugüne kadarki dönemin tamamına Rusya’yla nice-dur devam eden soğuk, serin, ılık ve sıcak çatışma gözüyle bakar, Çeçenleri yeryüzünden silme girişiminin, neredeyse her 50 yılda bir tekrarlanan, en son halkası olarak tanımlarlar. Tek kelimeyle soykırım. Bu bakış açısına katılıp katılmadığımdan emin değilim, ama çoğu Çeçen’in inandığı budur. Hem 100,000’in üzerinde sivil ve savaşının öldüğü hem de hayatta kalanların tamamının mülteci olmaya zorlandığı veya viraneye çevrilmiş kentlerinin, kasabalarının ve köylerinin harabelerinde münzevi bir hayat yaşamaya mecbur bırakıldıkları-

tion- would create a dynamism in the region has always concerned Russia.

On the other hand, Russia always used the occupation of Chechnia for domestic policy. While the first occupation helped to increase the prestige of Yeltsin and thus he could be re-elected, the second occupation helped Vladimir Putin -who was accepted as heir of Yeltsin and took the initiative for occupation- to win the elections held shortly after that. In that regard, Dr. Arslanbek Kadiyev makes the following comments:

“The political aim of the first occupation of Chechnia was to increase the popularity of Yeltsin and make him re-elected in 1996. The reason of the second war was to make it happen that a former KGB agent and heir of Yeltsin, prime minister Putin, would be the president in following elections. Bombed building in Russian cities at the beginning of this year were used to legitimize the Russian occupation.”

A Real Genocide Application

It is clear that occupations were real genocides despite that world countries preferred to see the occupations as ‘internal problem of Russia’, international institutions paved the way for via ignoring, and Russia tried to legitimize them via discourse of ‘fight against terrorism’.

American journalist Thomas Goltz, who was in Chechnia during the occupation, writes the followings in his work called ‘Chechnya Diary’ based on his observations:

“In fact, for a Chechen, there is no difference between the ‘first’ and the ‘second’ war. Instead, he/she sees the entire period starting from the collapse of Soviet Union in 1991 till now as a cold, cool, timid and warm fight with Russia continuing

rı,
ge-
çen on
yıl içerisinde
deki toplumsal

tecrübelerine bakacak olursak, böyle bir şeye inandıkları için onları suçlamak haksızlık olur.”

Fatma Tunç Yaşar ise yaşanan sürecin bir milletin varoluş mücadelesi olduğunu vurgulayarak şunları söyler:

“Çeçenistan’da yaşananlar, değişen uluslararası konjonktür ile bağlantılı olarak farklı şekillerde algılanmıştır. Oysa Çeçenistan sorunu ne milliyetçilik akımlarının etkisiyle ortaya çıkmış etnik bir çatışma, ne de 11 Eylül sonrası ifade edildiği şekliyle bir terörle mücadele operasyonudur. Tarihsel süreç Çeçenistan’daki sorunun; din, dil, etnisite ve coğrafi aidiyet unsurlarını bir arada barındıran bir var oluş mücadelesi olduğunu göstermektedir.”

Rusya’nın Çeçenistan’da gerçekleştirdiği soykırımı farklı boyutlarıyla tanımlayan Haleddin İbrahimli, soykırım olgusunun yalnızca insanları katletmek anlamına gelmediğini hatırlatır: “Soykırım, ahalinin yalnız fiziki olarak yok edilmesi değildir. Eğer bir halk kendi toplu, geleneksel yaşama imkanlarını kaybediyor, toplu şekilde öldürülüyor, etnodemografik facialara sürükleniyorsa, demek ki soykırımı mahkum edilmiştir. Çeçenler artık eski yerleşim birimlerini, normal yaşam koşullarını kaybetmişler, Rusya bu halka

since a while. Chechen people also describe this period as the last chain of the attempt of removing Chechen people from earth and which repeats in each 50 years. I am not sure whether I agree with this point of view but this is what most of Chechen people believe. However, it would be unjust to accuse them in believing something like that if we consider their social experiences within last ten years in which more than 100 thousand civilian and fighters died, the surviving ones were forced to become refugees or to live a secluded life in ruins of their towns, village and cities that were devastated.”

Fatma Tunc Yasar says the followings by pointing that this is a survival struggle for a nation:

“What is happening in Chechenia has been perceived differently according to changing international conjuncture. However, problem of Chechenia is neither an ethnic fight started due to nationalist movements nor an operation for fight against terror as it was argued after September 11. Historical process shows that the problem in Chechenia is the struggle for survival including elements like religion, language, ethnicity and geographical belonging.”

Haleddin İbrahimli describes the genocide by Russia in Chechenia with its different dimensions and reminds that genocide is not only killing people:

“Genocide is not only removal of people physically. If a society loses its opportunity of living together and traditionally, is killed altogether, is being dragged into ethno-demographic disasters, then it is sentenced to genocide. Chechen people lost their old living places and normal living conditions. Russia offers them to live on a tree like a bird or inside water like a fish. Chechen people do not have the will and power to fix what Russians

sanki kuş gibi ağaçta, balık gibi suda yaşamayı teklif ediyor. Onların dağıttıklarını onarmak istegi ve gücü ise yoktur. Mevcut durum, Çeçen varlığının ortadan kaldırılmasını, maksimum derecede azaltılmasını, bir milletin kökünün kurutulmasını ortaya koyan acı bir gerçektir. Bu, gerçek bir jenosittir”

Kimyasal Silah, Keyfi Tutuklamalar, Toplama Kampları ve İşkence

Rusya, kuruluş amacını ‘teröristleri sivillerden ayıklamak’ olarak tanımladığı toplama kampları kurmuş ve bu kamplarda binlerce insanı toplayarak sistematik işkenceye tâbî tutmuştur. Bu insanların pek çoğu işkence ve tecavüze maruz kaldıktan sonra öldürülmüştür. Oysa bu insanların pek azı silahlı mücadeleye katılmıştır. Örneğin en büyük kamp olan Çernokovo’zaki yaklaşık 1000 tutuklunun yalnızca 7 tanesi savaşa katılmıştır.

Rusya’nın Çeçenistan işgali sırasında yaptığı haberler ve röportajlar nedeniyle tutuklanan ve toplama kampına gönderilen Rus-Amerikan gazeteci Andrew Babitski şunları söylemektedir:

“Ben de istisnasız herkes gibi aynı davranışla karşılaştım. Yani coplarla dövüldüm. Kamptayken bir kadına ‘işkence’ ettiler. Başka bir sözcük bulamadığım için ‘işkence’ diyorum. (...) Stalin dönemindeki kampları hepimiz okumuşuzdur, Alman kamplarını da biliriz, işte buradaki kamplarda da aynı şeyler vardı.”

İnsan hakları örgütleri, Çeçenistan’da yaşanan bu dram karşısında gözlem yapmak, bölge insanına insanî yardım ulaştırmak ya da raporlama faaliyetinde bulunmak istediklerinde Rusya’nın sert ve olumsuz müdahalesiyle, bürokratik ve hukukî engellemelerle karşılaşmışlardır. Yardım malzemelerinin pek çoğuna el konulmuş, sivil toplum kuruluşu yetkilileri tu-

dissipated. The existing situation is a painful fact showing the removal, and decrement of Chechen existence at maximum level, and eradication of a nation. This is a real genocide.”

Chemical Weapons, Random Arrests, Concentration Camps and Torture

Russia established concentration camps whose aim was described as ‘separation of terrorists from civilians’. Thousands of people have been collected and tortured there. Many of them collected there were killed after torture and rape. In fact, very few of them involved in armed struggle. For example; only 7 of the 1000 arrested people in the biggest camp attended the war.

Russian-American journalist Andrew Babitski -who was arrested because of his news and interviews that he conducted during the occupation of Russia, and sent to concentration camps- says these:

“I also experienced exactly the same things as others. It means that, I was beaten by batons They tortured a woman there. I am saying torture since I cannot find another word. (...) We all have read the camps in Stalin’s period.

We also

tuklanmış ve hatta işkence görmüştür. Yine de bu şartlar altında yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan raporlarda, keyfi tutuklamaların yapıldığı, insanların gözaltındayken kaybolduğu, tecavüz ve işkence olaylarının korkutucu boyutlara ulaştığı belirtilmektedir.

Öte yandan Rusya, Çeçenistan'da uluslararası hukuka göre kullanılması yasak olan pek çok silahı Çeçen sivillere karşı kullanmaktan da çekinmemiştir. Bunların başında kimyasal silahlar gelmektedir. Vakum, napalm, yangın bombaları, hava yakıt patlayıcıları ve scut füzeleri de Çeçen sivilleri hedef alarak binlerce kişinin ölümüne neden olan ve uluslararası hukukta kullanılması yasak olan silahlardan bazılarıdır.

İşgalle Dağılan Bir Ülke: 500 Bin Mülteci

Rusya'nın Çeçenistan'da sürdürdüğü işgal ve soykırım hareketinin en acı sonuçlarından biri de sayıları 1 milyona yaklaşan mülteciler olmuştur. Her iki işgal sürecinde de sivil halk, kendilerini hedef alan ve can güvenliklerini ortadan kaldıran saldırılardan kaçmak ve hayatta kalabilmek için çareyi göç etmekte bulmuştur. Murat Yılmaz bu konuda şu çarpıcı tespitleri yapmaktadır:

“1994-96 savaşı boyunca ve hala devam etmekte olan savaşta göç eden insanların sayısı ayrı ayrı 500 bini bulmaktadır. Bu insanlar saatte dört binden fazla patlamanın yaşandığı Çeçen kentlerinden, daha emin olarak gördükleri komşu ülkelere ve bölgelere göç edebildikleri için kendilerini şanslı saymaktadırlar. (...) Özellikle son 10 yıl içerisinde¹, Çeçenistan'da yaşayan birçok kişi için göç çoğu zaman tek çıkış yolu olmuştur. Bu baskı çemberinde insanlar yoğun bombardıman neticesinde hayatını kaybetme ya da yaralanıp sakat kalma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kaçırılma,

know German camps. These Russian camps had also similar things.”

Human rights organizations were exposed to harsh and negative intervention of Russia, and bureaucratic and legal impediments when they wanted to make observation for this drama experienced in Chechenia, to give humanitarian aid to people in the region or to be in activity of reporting. Many of the helping materials were seized, authorities of civil society organizations were arrested and even tortured. Yet, it is indicated in reports prepared in result of researches conducted under such conditions that random arrests were made, people became lost under custody, and rape and torture reached a scary level.

On the other hand, Russia did not abstain from using many weapons that are banned to be used according to international law against Chechen civilians. Chemical weapons come first in that regard. Vacuum, napalm, fire bombs, air fuel explosives and scout missiles are some of the weapons that caused death of thousands of people by targeting Chechen civilians and are banned to be used according to international law.

A Country Dispersed By Occupation: 500 Thousand Refugees

One of the most painful results of the ongoing occupation and genocide of Russia in Chechenia is around 1 million refugees. Civilians found solution in migrating in order to escape from the attacks targeting themselves and removing their life security, and to survive during both occupations. Murat Yılmaz has the following determinations in that regard:

“The amount of people who migrated during

yağmalama, tecavüz vakaları, toplama kampları gerçeği ile yaygın işkence olayları ve 'temizleme operasyonları' adı altında gece yarısı baskınlarının getirdiği derin psikolojik izler, insanları yaşamla ölüm arasında bir tercih yapmaya zorlamakta ve göç tek çıkış yolu olmaktadır. Rusya'nın taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'ni ihlal ederek her iki savaşta da hastaneleri, doğumevlerini, pazarları, yerleşim yerlerini ve mülteci konvoylarını hedef alması insanların endişelerini haklı çıkarmaktadır. (...) Kayıtların düzenli tutul(a)maması ve kayıt dışı mülteciliğin yaygınlığı sebebiyle net rakamlara ulaşmak, çoğu zaman mümkün olmamıştır. Bu verilere göre mültecilerin sayısı savaş boyunca 400 bin ile 800 bin arasında değişmiştir. Ayrıca Çeçenistan içerisinde yerinden edilen 240 bin insandan bahsedilmektedir.”

İşgal ve soykırım sebebiyle evlerini ve yaşadıkları toprakları terk ederek göç etmek zorunda kalan mülteciler, öncelikle Kafkasya coğrafyasındaki bölgeleri tercih etmiştir. Özellikle komşu İnguşetya'ya iltica eden ve derme-çatma çadırlarda konaklayarak hayatta kalma mücadelesi veren yüzbinlerce Çeçen mülteci, Rusya ve İnguşetya yönetimlerinin baskınlarıyla ülkelerine geri dönmeye zorlanmış ve ölümün kucağına terk edilmiştir.

Çeçen mülteciler İnguşetya dışında Azerbaycan, Gürcistan, Dağıstan gibi bölgedeki diğer devletlere, Türkiye gibi akrabalık bağlarının bulunduğu ülkelere ve dünyanın dört bir tarafındaki onlarca ülkeye dağılmışlardır.

Kendi topraklarından kaçmak zorunda kalan pasaport ve vize işlemleri için aylarca oyalanan ve göç etmeleri dahi zorlaştırılan Çeçen mülteciler elbette gittikleri ülkelerde kolay kolay kabul edilmemiştir. Özellikle Avrupa ülkeleri iltica başvurularını reddetmiş ve göz yumdukları soykırımdan kaçan insanların hayatta kalma mücadelelerine sırt çevirmiştir. Çeçenler

the war between 1994-1996 and the ongoing war reached 500 thousand separately. These people see themselves lucky because that they could migrate into neighbour countries and regions that they find more secure than Chechen cities in which more than 4 thousand explosions occur in an hour. (...) Especially within last ten years¹, migration became the only solution for many Chechen people most of the time. Within this circle of oppression, people face with danger of losing their lives or become injured and handicapped in result of this heavy bombardment. With the fact of kidnapping, plunder, rape and concentration camps, common tortures and deep psychological traces brought by midnight raids under the name of 'cleansing operations' force people to make a selection between life and death, and migration becomes the only solution. The fact that Russia targeted hospitals, maternity wards, bazaars, residential areas and refugee convoys during both wars despite that it signed Geneva Convention proves people's concerns right. (...) But, most of the time it has not become possible to reach exact numbers because of irregular recordings and commonality of illegal immigration. According to this data, the number of refugees has changed between 400 and 800 thousand during the war. Furthermore, it is stated that there are around 240 thousand people removed from their places within Chechenia.”

Refugees, who needed to migrate by leaving their houses and lands behind because of occupation and genocide, first preferred the regions in Caucasus geography. Chechen refugees, who especially went to Ingushetia and struggled for their life by staying in rambling tents, were forced to return their country because of the oppressions of Russian and Ingushetian governments, and left to die.

1 1995-2005

mülteci olarak kabul edildikleri ya da sınırları içinde bulunmalarına göz yumulan ülkelerde de, ailelerinden, evlerinden, yaşadıkları coğrafyadan, maddî ve manevî varlıklarından uzak bir hayatın içine hapsedilmişlerdir. Öte yandan Çeçen halktan boşalan yerlere yüksek maaşlar teklif edilerek getirilen Rus ve diğer etnik kökene sahip insanlar, ilerleyen yıllarda bölgede çeşitli gruplaşmalar yaşanmasına ve ülkesine dönmek isteyen Çeçen halkının yeni bir sorunla karşı karşıya kalmasına sebep olmuşlardır.

Chechen refugees scattered around tens of countries in the world and other states in regions besides Ingushetia like Azerbaijan, Georgia, Dagestan and countries like Turkey that they have family ties with.

Chechen refugees, who needed to escape from their lands and wait for months for passport and visa and thus whose migration was made difficult, were of course not accepted easily. Especially European countries refused the applications and turned their backs to the survival struggle of the people who escaped from genocide that these European countries condoned. Chechen refugees were imprisoned in a life far from their families, houses, geographies, material and non-material existences inside the countries that they were accepted in or their existence was condoned in. On the other hand, Russians and other ethnic groups brought by the offers of high salaries into the places left from Chechen people caused that various groupings emerged in the region and Chechen people who wanted to turn back to their country faced a new problem.

KAYNAKÇA

- Ahmetbeyoğlu, Ali vd. (Yay. Haz.), *Kafkas Dosyası*, Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları: İstanbul, 2006.
- Erkilet Başer, Alev, *Ele Geçirilemeyen Toprak Kuzey Kafkasya*, Fecr Yayınevi: Ankara, 2002.
- Goltz, Thomas, *Çeçenistan Günlüğü Bir Savaş Muhabirinin İzlenimleri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul, 2005.
- İbrahimli, Haleddin, *Değişen Avrasya'da Kafkasya*, ASAM Yayınları: Ankara, 2001.
- Kutlu, Tarık Cemal, *Çeçen Direniş Tarihi*, Anka Yayınları: İstanbul, 2005.
- Özen, Özcan, Akınhay, Osman (Der.), *Çeçenistan: Yok Sayılan Ülke*, Everest Yayınları: İstanbul, 2002.
- Tunç Yaşar, Fatma (Ed.), *Çeçenistan Yasak Ülke Kayıp Vicdan*, İlke Yayıncılık: İstanbul, 2005.

REFERENCES

- Ahmetbeyoglu, Ali, et al., (Prepared by), *Kafkas Dosyasi* (File of Caucasus), Tarih ve Tabiat Vakfı Yayinlari: Istanbul, 2006.
- Erkilet Baser, Alev, *Ele Gecirilemeyen Toprak: Kuzey Kafkasya* (The Land that Could not be Appropriated: North Caucasus), Fecr Yayınevi: Ankara, 2002.
- Goltz, Thomas, *Cecenistan Gunlugu: Bir Savas Muhabirinin Izlenimleri* (Diary of Chechnya: Observations of a War Correspondence), Istanbul Bilgi Universitesi Yayinlari: Istanbul, 2005.
- Ibrahimli, Haleddin, *Degisen Avrasya'da Kafkasya* (Caucasus in Changing Eurasia), ASAM Yayinlari: Ankara, 2001.
- Kutlu, Tarik Cemal, *Cecen Direnis Tarihi* (History of Chechen Resistance), Anka Yayinlari: Istanbul, 2005.
- Ozen, Ozcan and Akinhay, Osman (ed.), *Cecenistan: Yok Sayilan Ulke* (Chechenia: The Country That Is Ignored), Everest Yayinlari: Istanbul, 2002.
- Tunc Yasar, Fatma (ed.), *Cecenistan: Yasak Ulke, Kayip Vicdan* (Chechenia: Banned Country, Lost Conscience), İlke Yayıncılık: Istanbul, 2005.

BAĞIŞLARINIZLA BİZİ DESTEKLEYEBİLİRSİNİZ

YOU CAN SUPPORT US WITH YOUR DONATIONS

VAKIFBANK / Üsküdar Şubesi : TR89 0001 5001 5800 7297 5957 51
TÜRKİYE FİNANS / Üsküdar Şubesi : TR43 0020 6000 0801 2941 7300 01
POSTA ÇEKİ HESABI : 6237145

www.uhim.org

f/uhimtr | t/uhimorg